

Lohjan kaupungin kotouttamisohjelma

LOHJAN KAUPUNKI
LOJO STAD

SISÄLLYS

Johdanto

I	Kotouttavan työn lähtökohdat	s. 6
1.1	Maahanmuuton ja kotouttamisen keskeiset käsitteet	s. 6
1.2	Maahanmuutto Lohjalla tilastojen valossa	s. 10
1.3	Kotouttavan työn lainsäädännöllinen pohja	s. 16
1.4	Kotouttavaa työtä ohjaavat strategiat, ohjelmat ja sopimukset Lohjalla	s. 17
1.5	Pakolaisten vastaanotto Lohjalla	s. 17
1.6	Maakuntaudistus ja kotouttava työ Lohjalla	s. 19
1.7	Kotouttamistyön linjaukset tulevalle ohjelmakaudelle	s. 20
II	Lohjan kaupungin palvelut kotoutumisen edistämisessä	s. 20
2.	Hyvinvointi	s. 20
2.1	Kotoutumisen alkuvaiheen keskitetty palvelu	s. 20
	Perheryhmäkoti	s. 21
2.2	Terveyspalvelut	s. 24
	Perusterveydenhuolto	s. 24
	Suun terveydenhuolto	s. 25
	Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut	s. 25
	Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	s. 26
	Kuntoutus	s. 26
2.3	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	s. 28
	Perhekeskuksen palvelut	s. 28
	Lasten tutkimus- ja kuntoutustyö perhekeskuksessa	s. 29
	Perheneuvolan kasvatus- ja perheneuvonta	s. 29
	Perhesosiaalityö ja lastensuojelu	s. 30
2.4	Varhaiskasvatus ja esiopetus	s. 31
2.5	Lasten ja nuorten koulutus	s. 33
2.6	Nuorisokeskus	s. 37
	Nuorten ehkäisy-, ihmissuhde- ja seksuaalipalvelut osana Nuorisokeskuksen toimintaa	s. 38
	Ohjaamo	s. 38
	Nuorisotyöpaja Tuuma	s. 38
2.7	Työikäisten sosiaalipalvelut	s. 39
	Aikuissosiaalityö	s. 39
	Sosiaalinen kuntoutus	s. 39
	Kuntouttava työtoiminta	s. 40
	Länsi-Uudenmaan työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu	s. 41
	Mahistalo	s. 41
	Vammaispalvelut	s. 42
	Mielenterveys- ja päihdepalvelut	s. 42
2.8	Ikääntyneiden sosiaalipalvelut	s. 43
2.9	Sosiaalipäivystys	s. 44
3.	Elinvoima	s. 45
3.1	Hiiden Opisto	s. 45
3.2	Lohjan Liikuntakeskus Oy	s. 46

3.3 Kirjasto	s. 46
3.4 Kulttuuritoimi	s. 47
3.5 Asuminen ja ympäristö	s. 47
3.6 Konsernihallinto, kaupunkikehitys ja yrityspalvelut	s. 47
III Verkostoyhteistyö ja kansalaisyhteiskunta kotoutumisen edistämässä	s. 48
4. 1 TE-toimisto, kotoutumiskoulutus ja työllisyyden edistäminen	s. 48
4.2 KELA	s. 49
4.4 Maistraatti, poliisi ja Maahanmuuttovirasto	s. 50-51
4.5 Apuomena/Kansalaistoiminnan keskus	s. 51
4.6 Lohjan Monitoimikeskus ry	s. 52
4.7 Punainen Risti, Etelä-Lohjan osasto	s. 53
4.6 Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri	s. 53
4.7 Mielenterveysseura	s. 54
4.8 Lohjan seurakunta	s. 54
4.9 Vapaaseurakunta	s. 54
4.10 Kansan Raamattuseura, Vivamo	s. 55
4.11 Lohjan Helluntaiseurakunta	s. 55
5. Osallisuuden, etnisten suhteiden ja kulttuurienvälisen vuoropuhelun edistäminen Lohjalla	s. 55

Johdanto

Maahan muuttaneen ihmisen kotoutuminen Suomeen on pitkä prosessi, joka koostuu monista eri osatekijöistä. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa erityisesti kuutta osa-aluetta, jotka ovat EU:n ja OECD:n käyttämien viitekehysten mukaisesti seuraavat:

- työllisyys
- koulutus
- terveys ja hyvinvointi
- asuminen
- osallistuminen
- kaksisuuntainen kotoutuminen eli väestöryhmien väliset suhteet

Kotouttamisen sisältöä, tehtäviä ja vastuunjakoa ohjaa laki kotoutumisen edistämisestä eli kotouttamislaki. Kotouttamislain mukaan kotoutuminen tarkoittaa ”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen” (Kotouttamislaki § 3).

Suomalaisen kotouttamispolitiikan päätavoitteena on siis se, että maahan muuttaneen väestön ja valta-
väestön väliset erot työllisyydessä, koulutuksessa, terveydessä, asumisololoissa, poliittisessa osallistumisessa ja luottamuksessa toisiinsa kapenisivat, vaikka lähtötasot olisivatkin alussa kaukana toisistaan.

Kotouttamislaki myös määrittelee sen, kuka on vastuussa kunkin kotoutumisen osa-alueen edistämisestä. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että kunnan palvelut soveltuvat maahanmuuttajille. Kunnan on myös huolehdittava siitä, että kotoutumista edistävät palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina, kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Uuden kuntalaisen kielitaidon ja yhteiskuntaa koskevien tietotaitojen mahdolliset puutteet eivät saa muodostaa estettä lakisääteisten tai muidenkaan palvelujen saamiselle.

Kotoutumisen edistäminen on monialaista ja poikkihallinnollista. Kunnan palveluiden lisäksi Kansaneläkelaitos, työ- ja elinkeinotoimisto, poliisi ja muut paikallisviranomaiset ovat keskeisessä roolissa kotoutumisen edistämisessä. Kotouttamislain mukaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä. Varsin tärkeä rooli on myös järjestöillä, yhdistyksillä ja yhteisöillä, joiden rooli erityisesti kansalaisyhteiskuntaan ja paikallisyhteisöihin osallistamisessa sekä väestöryhmien välisen luottamuksen lisäämisessä on erityinen.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on kotouttamislain mukaan laadittava kotouttamisohjelma. Kotouttamisohjelma on keskeinen väline, jolla voidaan vaikuttaa kotouttamisen sisältöön kunnassa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Se on keskeinen ohjelmadokumentti, jonka tarkoituksena on antaa selkeä kokonaiskuva siitä, miten kotoutumista sekä monialaista yhteistyötä vahvistetaan paikallistasolla. Ohjelmassa tulee ottaa huomioon kaikki kunnan alueella asuvat maahanmuuttajat oleskelun perusteesta riippumatta. Kotouttamisohjelmasta tulee näkyä se, miten maahan muuttaneiden kotoutumista edistetään paikallistasolla käytännössä ja kuinka kotoutumisprosessin etenemistä seurataan.

Kunta vastaa kotouttamisohjelman tekemisestä ja yhteistyön käynnistämisestä ohjelman laadinnassa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), TE-toimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan.

Lohjan kaupunkistrategia 2017–2025 sisältää kolme kärkeä (elinvoimainen Lohja, hyvinvoiva Lohja ja kansalaisten Lohja). Kaikki kaupunkistrategian tavoitteet koskevat myös maahan muuttanutta väestöä. Kaupunkistrategian mukaan alueen elinvoimaisuudesta huolehditaan toimijoiden aktiivisuutta ja innovatiivisuutta lisäten ja suunnitelmallisesti, avoimesti ja ennakkoluulottomasti asukkaiden kanssa yhteistyössä.

Kotouttamisohjelman tarkoituksena on varmistaa maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten yhdenvertaisuus kaikkien Lohjan strategioissa asetettujen tavoitteiden suhteen. Lohja vahvistaa kaikkien kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia, vaikka ihmisillä olisikin eri äidinkieliä, maailmankatsomuksia ja elämäntapoja. Kaupunkistrategian periaatteet yhteistyöstä, moniarvoisuudesta, yhteisöllisyydestä ja yhtenäisistä toimintatavoista muodostavan hyvän pohjan kotouttamisohjelmallekin.

I Kotouttavan työn lähtökohdat

1.1 Maahanmuuton ja kotouttamisen keskeiset käsitteet

Jotta maahan muuttaneiden asema ja oikeudet kunnassa hahmottuisivat selkeinä, keskeisimmät maahanmuuttajien asemaa koskevat käsitteet tulee avata. Käsitteillä on vahva oikeudellinen merkitys, joka määrittäyty tarkkarajaisesti paitsi kotouttamislaissa, myös ulkomaalaislaissa sekä laissa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta. Laajempi maahanmuuttosanasto on myös kenen tahansa la-dattavissa Euroopan Muuttoliikeverkoston kotisivuilta 1). Hyvää perustietoa kotouttamisesta löytyy myös työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitäältä sivustolta www.kotouttaminen.fi.

EU-kansalainen ja häneen rinnastettava

Euroopan unionin (EU) jäsenvaltion kansalainen ja Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalai-nen.

EU-kansalaisella ja häneen rinnastettavalla on oikeus tehdä työtä, toimia yrittäjänä ja opiskella Suomessa yhdenvertaisesti Suomen kansalaisten kanssa. EU-kansalaisen on itse turvattava toimeentulonsa Suomes-sa.

EU-kansalainen voi oleskella Suomessa yhtäjaksoisesti enintään kolme kuukautta rekisteröimättä oleske-luoikeuttaan. Jos hän haluaa jäädä Suomeen ja rekisteröityä asukkaaksi, hänellä tulee olla työ tai toimiva yritys, opiskelupaikka, pidempiaikainen perheside tai riittävät varat. EU-kansalaisen rekisteröintiä haetaan Maahanmuuttovirastosta, ja se pitää tehdä kolmen kuukauden sisällä maahantulopäivästä.

Kansainvälinen suojelu

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan EU:n direktiivien ja Suomen ulkomaalaislain mukaan pakolaisase-maa tai toissijaista suojeluasemaa. Ihmisillä, joilla on kansainväliseen suojeluun liittyvä oleskelulupa, on kuntaan muuton jälkeen samat kuntalaisen oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin kuntalaisilla. Ääni-oikeus kuntavaaleissa kuitenkin edellyttää sitä, että ihmisellä on ollut kotikunta Suomessa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta.

Kansalaisuus

Kansalaisuus on yksilön ja valtion välinen lainsäädännöllinen side, joka määrittää yksilön aseman val-tiossa ja jolla määritetään yksilön ja valtion välisiä keskeisiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Kansalaisuuden hakemisesta ja saamisesta säädetään kansalaisuuslaissa. Yleensä Suomen kansalaisuuden saaminen ha-kemuksesta edellyttää nuhteettomuutta, riittävän pitkää pysyväisluonteista maassa asumista, turvattua toimeentuloa, määrätyn kielitaitotason täyttymistä ja muita edellytyksiä. Maahanmuuttovirasto käsittelee kansalaisuushakemukset. Tarkempia tietoja kansalaisuuden saamisesta saa Maahanmuuttoviraston koti-sivuilta www.migri.fi.

Karkottaminen

Maastapoistamismenettely. Jos ulkomaalaisella on tai on ollut oleskelulupa ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet karkotetaan.

Kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa valtion talousarviossa vahvistetussa pakolaiskiintiössä. Suomen pakolaiskiintiö on viime vuosina ollut 750–1050 henkilöä. Ihminen voidaan valita pakolaiskiintiöön, jos 1) ulkomaalainen on kansainvälisen suojelun tar-peessa kotimaahansa nähden 2) ulkomaalainen on uudelleen sijoituksen tarpeessa ensimmäisestä turva-paikkamaasta 3) vastaanoton ja kotoutumisen edellytykset Suomeen on arvioitu ja 4) oleskeluluvan myön-tämiselle ei ole ulkomaalaislain 36. §:n mukaisia Suomen kansalliseen turvallisuuteen liittyviä esteitä.

1) [http://www.emn.fi/raportit/emn_maahanmuuttosanasto_\(emn_glossary\)](http://www.emn.fi/raportit/emn_maahanmuuttosanasto_(emn_glossary))

Kolmannen maan kansalainen

Ulkomaalainen, joka ei ole EU-kansalainen tai häneen rinnastettava eli Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalainen.

Kotouttaminen

Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen vahvistamista sekä viranomaisten että muiden tahojen toimenpiteillä. Kotouttaminen voi tarkoittaa esimerkiksi ohjausta, neuvontaa, koulutusta ja työharjoittelujen järjestämistä. Kotouttamista koskevista viranomaisten vastuista ja velvollisuuksista säädetään laissa kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) eli kotouttamislaissa.

Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa maahanmuuttajan työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai haakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhakusta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista.

Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin.

Käännyttäminen

Maastapoistamismenettely. Kun ulkomaalaisella ei ole ollut oleskelulupaa ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet käännytetään.

Laillinen oleskelu

Laillisella oleskelulla tarkoitetaan ulkomaalaisen maassa oleskelua asianmukaisin ja voimassa olevin luvuin. Maassa oleskelu on laillista silloin, kun ulkomaalainen oleskelee maassa voimassa olevalla viisumilla, viisumivapauden perusteella tai voimassa olevalla oleskeluluvalla. Ulkomaalainen saa oleskella laillisesti maassa myös oleskelulupa- ja turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan.

Laiton maassaolo

Laittomasti maassa oleskelevilla tarkoitetaan henkilöitä, joilla ei ole ulkomaalaislain mukaan oikeutta oleskella Suomessa. Turvapaikanhakijan oleskelu Suomessa muuttuu laittomaksi siinä vaiheessa, kun turvapaikkahakemukseen tehty kielteinen ratkaisu on saanut lainvoiman tai on tehty täytäntöönpanokelpoinen päätös maasta poistamiseksi.

Maahanmuuttaja

Yleistermi, jolla tarkoitetaan kaikkia henkilöitä, jotka asettuvat pysyvästi asumaan kotimaansa ulkopuolelle joko työhön, opiskeluun, kansainväliseen suojeluun tai perhesiteeseen liittyvästä syystä.

Oleskelulupa

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Se myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Oleskelulupa voidaan myöntää esimerkiksi työnteon, kansainvälisen suojelun, elinkeinonharjoittamisen, opiskelun tai perhesiteen perusteella.

Omaehtoinen opiskelu

Omaehtoinen opiskelu tarkoittaa ammattitaitoa ja työelämävalmiuksia vahvistavaa opiskelua, joka ei ole työ- ja elinkeinotoimiston järjestämää. TE-toimisto kuitenkin arvioi, parantaako koulutus ammattitaitoa ja mahdollisuuksia edetä työmarkkinoilla. Opintoja voidaan tukea työttömyysetuudella, jos TE-toimiston määrittelemät omaehtoisen opiskelun kriteerit täyttyvät. Yleensä omaehtoinen opiskelu on tutkintoon johtavaa koulutusta, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista lisä- ja täydennyskoulutusta tai avointa yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetusta.

Pakolainen

Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Pakolainen on ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR katsoo olevan pakolainen. Kuntaan muuttaneella pakolaisaseman saaneella ihmisellä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin kuntalaisilla, mutta äänioikeus kuntavaaleissa vasta sen jälkeen, kun hän on asunut Suomessa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta. Ks. Kansainvälinen suojelu.

Paperiton

Paperittomalla henkilöllä tarkoitetaan

- maassa ilman oleskelulupaa oleskelevaa, muualta kuin EU- tai Eta-valtiosta tai Sveitsistä tullutta henkilöä, jonka oleskelulupa on umpeutunut tai maahantulo tai maassa oleskelu ei ole laillista
- Suomeen muualta kuin EU- tai Eta-valtiosta tai Sveitsistä tullutta henkilöä, jonka oleskeluluvan tai viisumin edellytyksenä on ollut yksityinen sairausvakuutus, mutta vakuutusturva on päättynyt tai se ei ole kattava (esim. tietyt opiskelijat, joilla on määräaikaiseen maassa oloon oikeuttava oleskelulupa)
- EU-kansalaista, jonka tilapäinen maassa oleskelu on laillista, mutta jolla ei ole vakuutusturvaa sairauden tai sairaanhoidon varalle (esim. tietyt Itä-Euroopan väestöryhmät, joilla ei ole vakuutusturvaa kotimaassaan).

Perheryhmäkoti

Turvapaikkaprosessin aikana ilman huoltajaa maahan saapuvat alaikäiset turvapaikanhakijat asuvat alaikäisille tarkoitetuissa ryhmäkodeissa tai tukiasunnoissa. Oleskeluluvan saamisen jälkeen he siirtyvät yleensä perheryhmäkoteihin. Kunta voi perustaa lapsille ja nuorille tarkoitetun perheryhmäkodin tai muun asuinyksikön sovittuaan asiasta ELY-keskuksen kanssa. Ilman huoltajaa olevan lapsen hoiva, huolenpito ja kasvatus järjestetään perheryhmäkodissa, tuettuna perhesijoituksena tai muuten tarkoituksenmukaisella tavalla, esimerkiksi tukiasumisyksikössä.

Kunta sopii yksikön perustamisesta, lasten ja nuorten sijoittamisesta, kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä ja niihin liittyvistä korvauksista yhdessä alueen ELY-keskuksen kanssa.

Lasten ja nuorten määrää sekä henkilöstöä koskevan lainsäädännön osalta kotoutumislaissa on viitattu lastensuojelulakiin. Aluehallintovirasto (AVI) valvoo yksiköitä erityisesti lastensuojelulain toteutumisen osalta. Kunta voi hankkia palvelut myös ostopalveluna.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta, koska hänellä on perusteltu syy pelätä vainoa omassa kotimaassa. Turvapaikkahakemus jätetään poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle. Maahanmuuttovirasto eli Migri ratkaisee hakemuksen turvapaikkatutkinnan perusteella. Turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan turvapaikanhakija asuu vastaanottokeskuksessa. Sosiaali- ja terveysturvapalvelut turvapaikanhakijalle järjestää se vastaanottokeskus, jossa hän on kirjoilla. Turvapaikanhakijan vastaanottoa säätelee laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta eli ns. vastaanottolaki. Laissa säädetään kansainvälistä suojelua hakevan, tilapäistä suojelua saavan ja ihmiskaupan uhrin toimeentulosta ja huolenpidosta. Myönteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen turvapaikanhakija saa oleskeluluvan, ja kuntaan muuttamisen jälkeen vastaanottokeskuksen palvelut sekä asema turvapaikanhakijana lakkaavat. Henkilö siirtyy kuntalaiseksi, kunnan palveluiden piiriin kuntalaisen oikeuksin ja velvollisuuksin. Kielteisestä turvapaikkapäätöksestä taas voi valittaa hallinto-oikeuksiin. Lainvoimaisen ja täytäntöönpanokelpoisen kielteisen päätöksen jälkeen turvapaikanhakijan tulee poistua maasta.

Turvapaikka

Oleskelulupa, jonka Maahanmuuttovirasto antaa ulkomaalaiselle turvapaikkamenettelyssä pakolaisaseman perusteella kts. Pakolainen.

Ulkomaalainen

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Ulkomaalainen tarvitsee pääsääntöisesti kotikunnan, jotta hän voi käyttää niitä palveluja, joita kunnat tarjoavat vain omille asukkailleen. Maistraatti rekisteröi ulkomaalaiselle vakinaisen asuinsoitteen ja kotikunnan seuraavin kriteerein:

- EU-kansalaisen ja häneen rinnastettavan pitää ensin rekisteröidä oleskeluoikeus Maahanmuuttovirastossa
- Kolmannen maan kansalaisella eli EU:n ulkopuolelta muuttavalla pitää olla voimassa oleva jatkuvaan tai pysyvään oleskeluun oikeuttava oleskelulupa, jota on haettu Maahanmuuttovirastosta
- Toisen Pohjoismaan kansalaisen kohdalla kotikunnan saamiseksi riittää, että hänen on tarkoitus asua Suomessa vähintään vuoden ajan
- Jos ulkomaalaisella on esittää työsopimus tai opiskelutodistus, jonka mukaan työnteko tai opiskelu kestää vähintään kaksi vuotta
- Jos ulkomaalaisella on esittää sukuselvitys, jonka mukaan hän on suomalaista syntyperää
- Riippumatta kansalaisuudesta ulkomaalainen voi saada kotikunnan, jos hän oleskelee maassa laillisesti, perheenjäsenellä (aviopuoliso tai alaikäinen lapsi, jonka huoltaja henkilö on) on kotikunta Suomessa ja hänen on tarkoitus asua Suomessa vähintään vuoden ajan.

Kansaneläkelaitos (Kela) ratkaisee hakemuksesta sen, onko ulkomaalaisella oikeus Suomen asumisperustaiseen sosiaaliturvaan ja Kelan etuuksiin vai ei. Ihmisellä on oikeus asumisperustaiseen sosiaaliturvaan, jos asuminen Suomessa on vakinaista. Vakinaiseksi asumiseksi lasketaan esimerkiksi paluumuutto, vähintään kahden vuoden työskentely Suomessa, kansainvälinen suojelu sekä avioliitto tai muu läheinen perhesuhde Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön.

Ulkomaalainen, jonka oleskelu Suomessa ei ole laillista, on sosiaali- ja terveydenhuollon osalta pääsääntöisesti oikeutettu kunnassa ainoastaan sosiaalihuoltolain mukaiseen kiireelliseen sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltolain mukaiseen kiireelliseen hoitoon, ellei kunta ole päättänyt toisin. Koulutuksen osalta kunnan tulee järjestää oppivelvollisuusikäisten opetus riippumatta siitä, onko henkilön oleskelu maassa laillista vai ei.

UNHCR

Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu. Suomi valitsee kiintiöpakolaiset omaan pakolaiskiintiönsä niistä henkilöistä, joita UNHCR on ehdottanut valittavaksi Suomen pakolaiskiintiöön.

Vastaanottokeskus

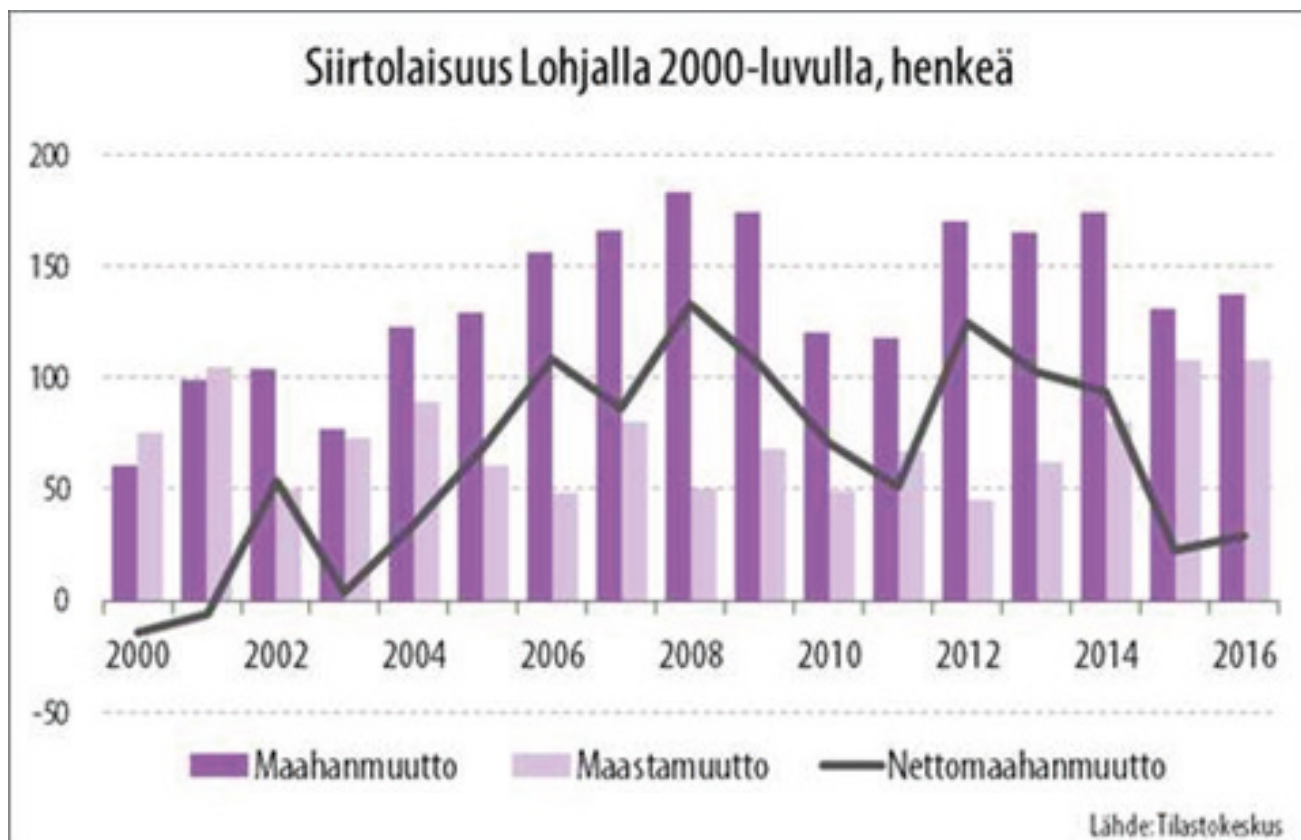
Paikka, johon kansainvälistä suojelua hakevat majoitetaan ja joka järjestää heidän vastaanottopalvelunsa. Vastaanottokeskus tarjoaa paitsi turvapaikanhakijoille majoituksen, myös järjestää välttämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut, huolehtii tarvittaessa toimeentulosta, järjestää työ- ja opintotoimintaa sekä tarvittavat tulkkipalvelut ja antaa neuvontaa oikeusavun saamisessa.

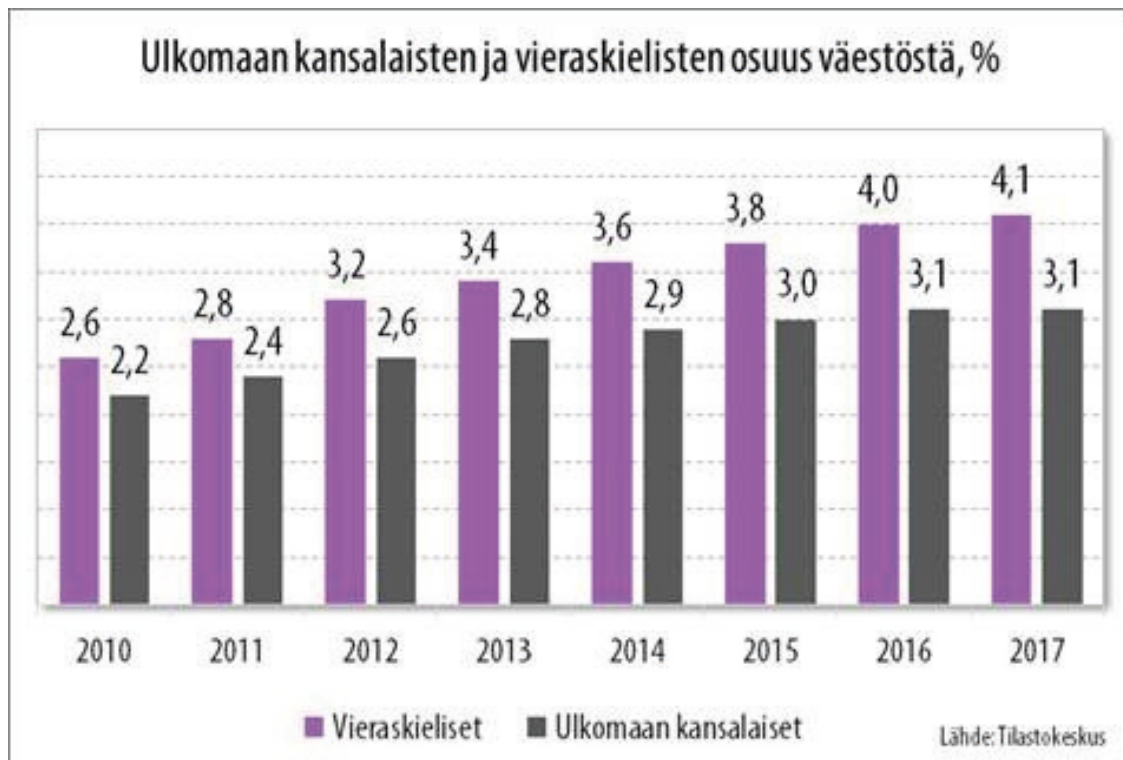
1.2 Maahanmuutto Lohjalla tilastojen valossa

Kansainväliset muuttoliikkeet vaikuttavat Lohjaan siten, että ulkomaan kansalaisten ja vieraskielisen (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame) väestön osuus kasvaa tasaisesti. Vieraskielisen väestön osuus Lohjalla oli 3,4 % vuonna 2013 ja 4 % vuoden 2016 lopussa. Lohjan väestöstä ulkomaan kansalaisia oli 2,8 % vuonna 2013 ja 3,1 % vuonna 2016.

Myös ihmisten kokemustaustat ja oleskelulupaperusteet Lohjalla ovat monimuotoistuneet 2010-luvun mittaan. Lohja vastaanotti pakolaisten vastaanottoa koskevaan kaupunginvaltuuston päätökseen ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa tehtyyn sopimukseen perustuen 30 kiintiöpakolaista syys-marraskuussa 2015. Vastaanotetut olivat syyrialaisia lapsiperheitä. Huhtikuussa 2016 tehdyn kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan Lohja sitoutuu vastaanottamaan vuosittain 5-8 ensisijaisesti syyrialaista kiintiöpakolaisperhettä vuosina 2016–2020. Lisäksi Lohjalle muuttaa kansainvälistä suojelua saaneita ihmisiä muilta paikkakunnilta ja vastaanottokeskuksista. He ovat löytäneet itsenäisesti tai avustettuina asunnon Lohjalta. Lohjalla on myös vuoden 2017 alusta lähtien toiminut Punaisen Ristin ylläpitämä 21-paikkainen perheryhmäkoti, jossa asuu yksin tulleita alaikäisiä oleskeluluvan saaneita nuoria. Vuoden 2019 alusta Lohjan perheryhmäkoti supistuu 14-paikkaiseksi.

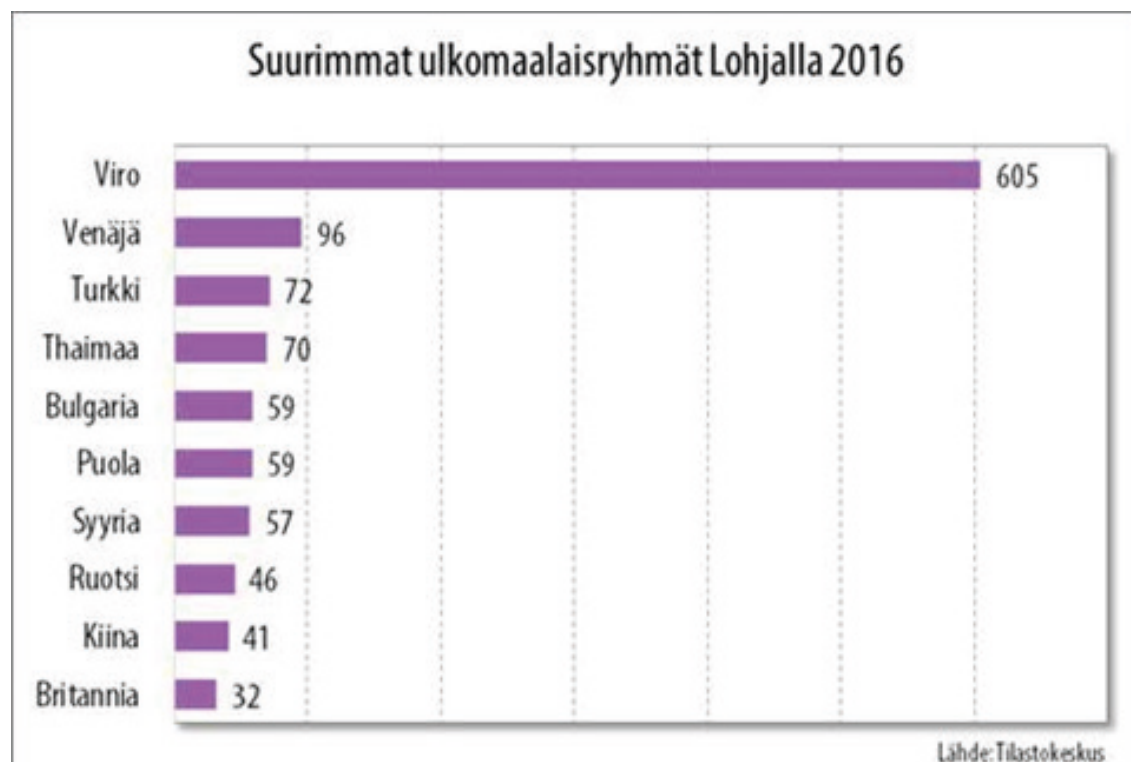
Vuoden 2018 alussa Lohjalla asui 102 henkilöä, jotka olivat saaneet oleskeluluvan kansainväliseen suojelun perusteella tai kansainvälistä suojelua saavan perheenjäsenenä. Nämä henkilöt olivat Syyrian, Irakin, Afganistanin ja Eritrean kansalaisia.

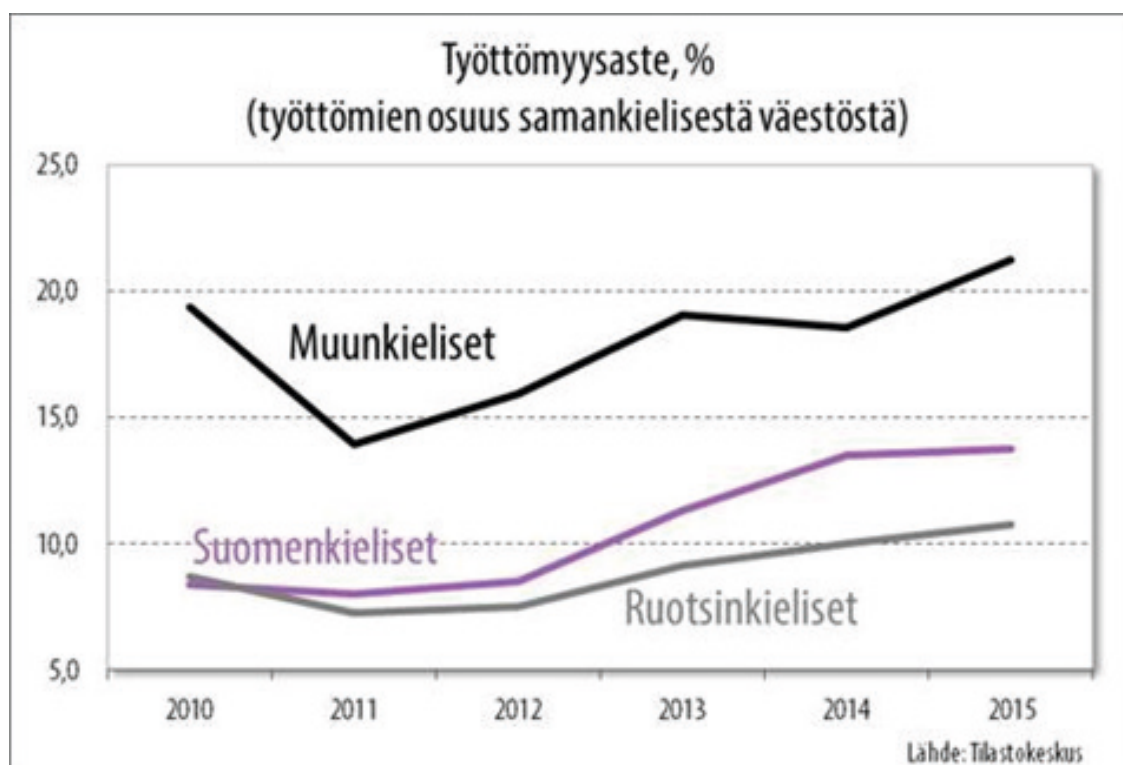
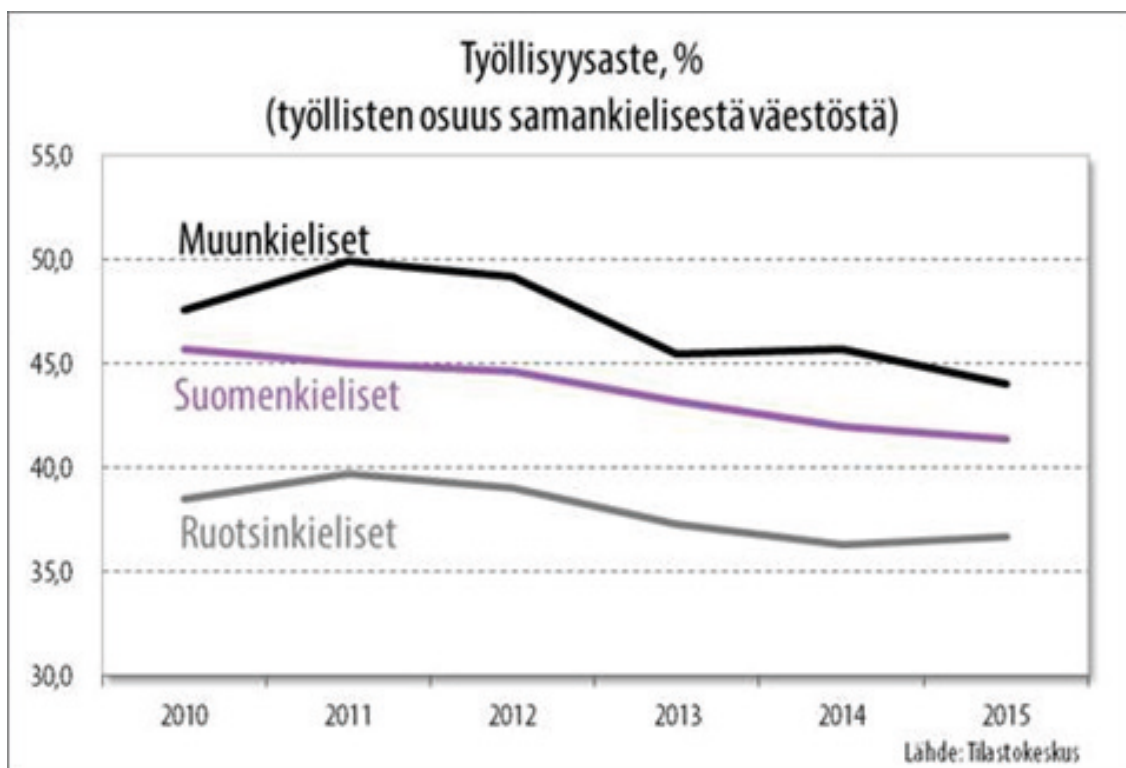

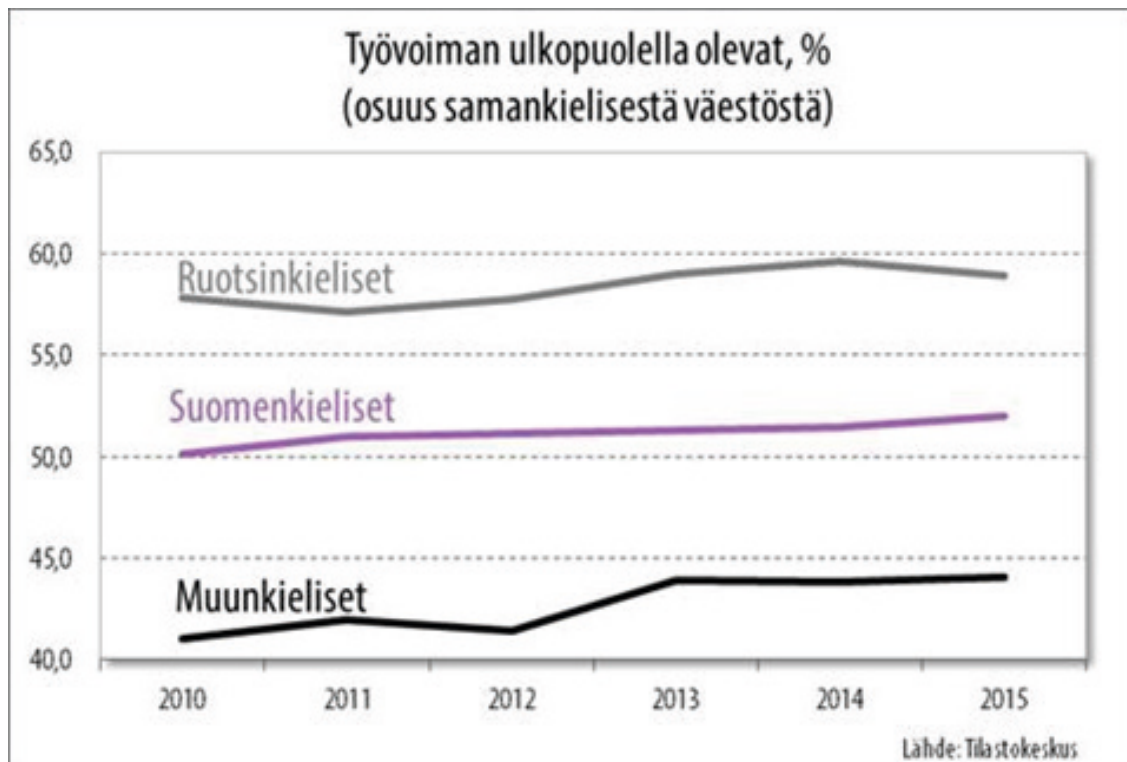
Selvästi suurin ulkomaalaisryhmä Lohjalla on virolaiset. Syyria näkyy vuonna 2016 täysin uutena kansalaisuusryhmänä Lohjalla.

Ulkomaan kansalaiset, suurimmat ryhmät Lohjalla 2016

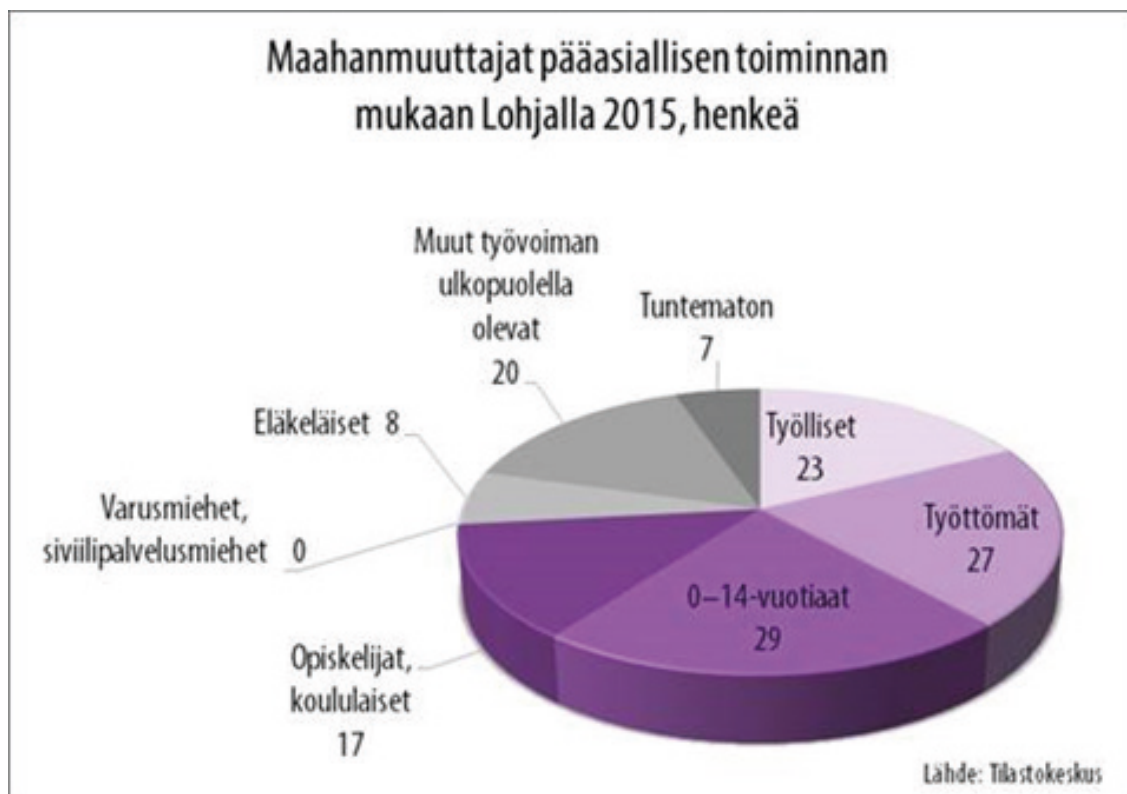

Ulkomaalaisväestö on nuorempaa kuin Lohjan koko väestö. Koska suurin osa Lohjalla asuvista maahanmuuttajista on työiässä olevia 30-40-vuotiaita, heitä on myös valtaväestöä enemmän työvoimassa, niin työllisinä kuin työttöminä työnhakijoinakin.

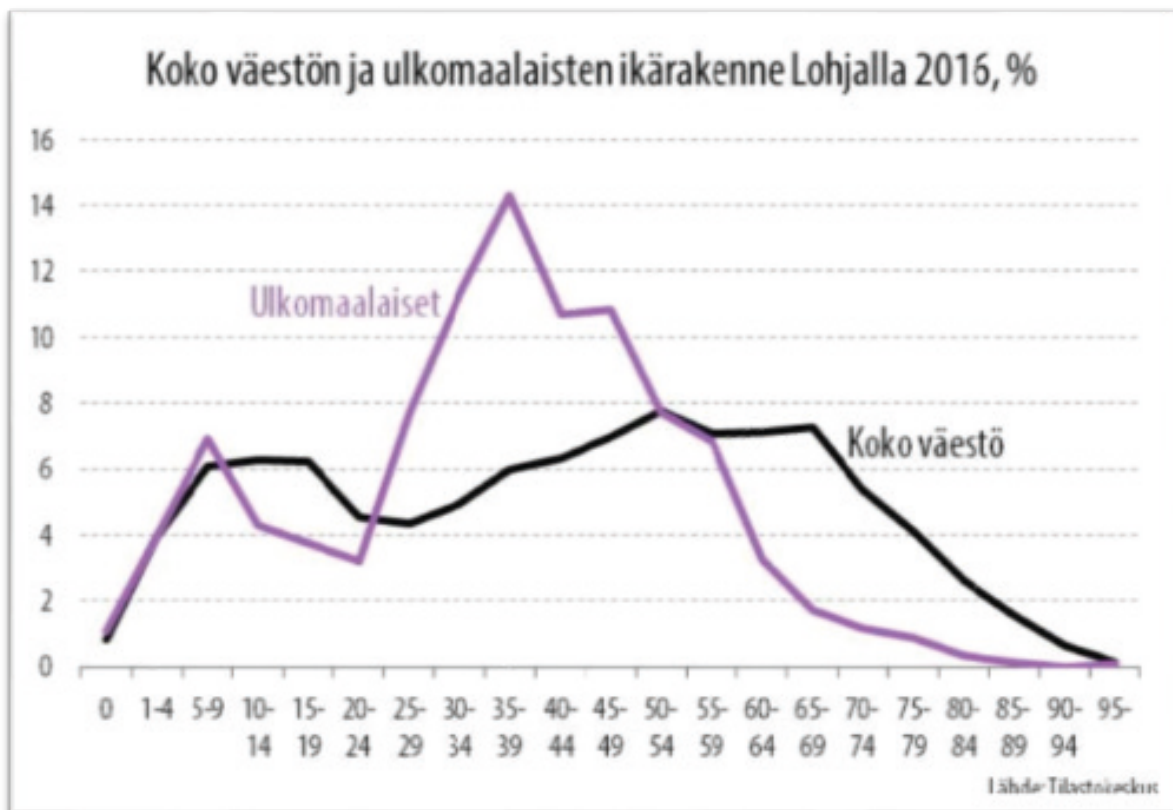

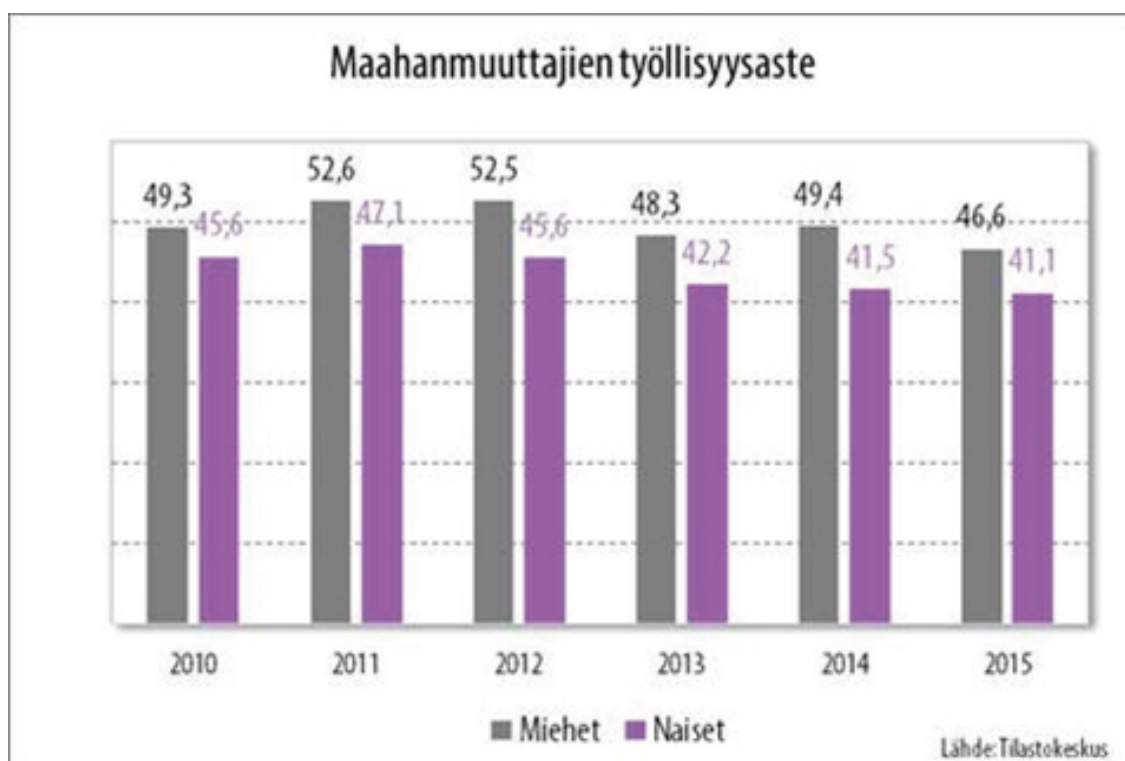
Maahanmuuttajaväestön nuoruus verrattuna valtaväestöön näkyy myös alla olevassa kuviossa. "Muut työvoiman ulkopuolella olevat" ovat pääsääntöisesti ihmisiä, jotka ovat vanhempainvapailta.

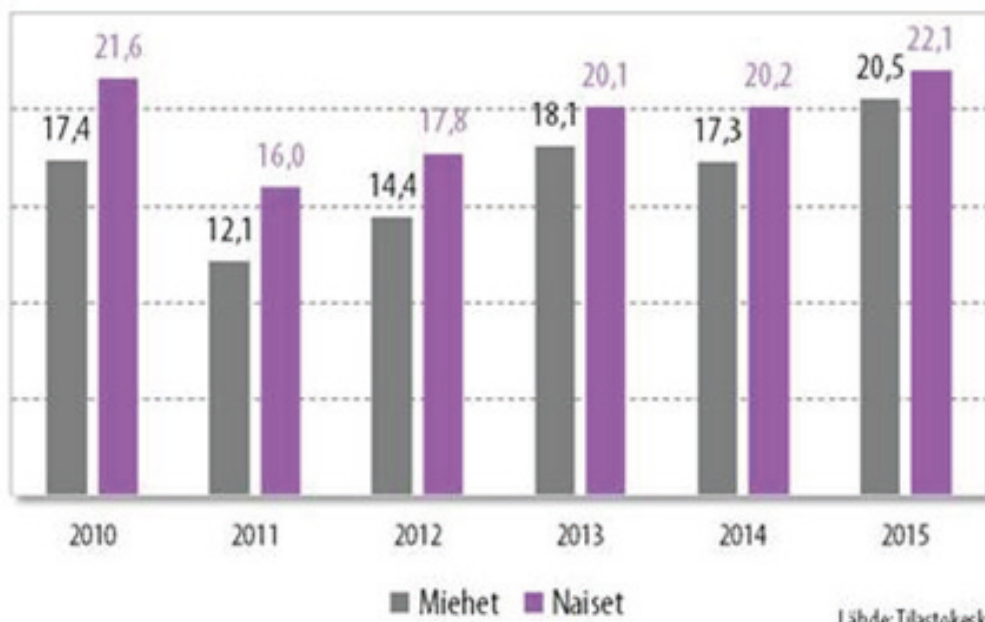
Lohjalla suurin maahanmuuttajaväestön ikäryhmä ovat 35-39-vuotiaat. Kyse on monelta osin alueen työnantajien palveluksessa työskentelevästä lähetetystä työvoimasta.

Lohjalla maahanmuuttajamiehet ovat työllistyneet hieman maahanmuuttajanaisia vahvemmin. Tilanne on sama myös valtakunnallisesti.

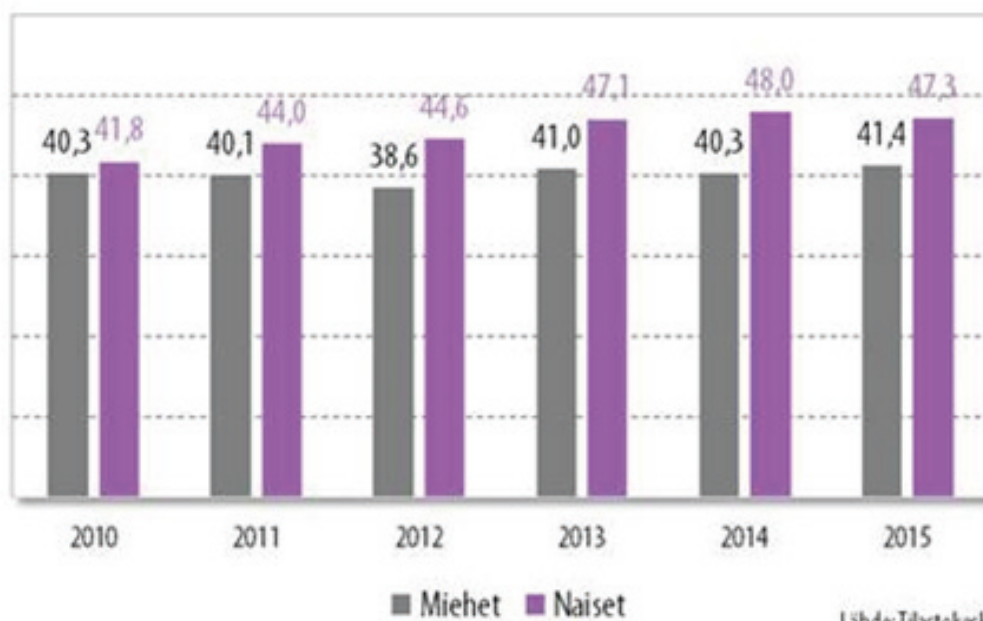
Maahanmuuttajien työttömyysaste

Lähde: Tilastokeskus

Maahanmuuttajanaiset ovat myös työvoiman ulkopuolella miehiä useammin. Pääsyy liittyy perheen lastenhoitojärjestelyihin. Naiset jäävät edelleen miehiä useammin vanhempainvapaille.

Työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat, %

Lähde: Tilastokeskus

1.3 Kotouttavan työn lainsäädännöllinen pohja

Laki kotoutumisen edistämisestä 2) (1386/2010) velvoittaa kunnan huolehtimaan siitä, että sen palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Tätä lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa 3) (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Kunnan tulee kotouttamislain mukaan järjestää palvelunsa sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Jokaisella kotikunnan omaavalla maahanmuuttajalla on kunnan järjestämiä palveluja koskien täysin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin kuntalaisilla. Maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutumisen edistäminen on otettava huomioon kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten yleisessä suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa.

Kotouttamislain mukaan kunnan kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen on otettava huomioon kuntalain 37. §:ssä tarkoitettua kuntastrategiaa sekä kuntalain 110. §:ssä tarkoitettua kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Paikallisten viranomaisten on kotouttamislain mukaan kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Maakuntauudistuksen myötä sen järjestämisvastuulle siirtyvien toimintojen yhteensovittaminen kunnan toimintojen kanssa edellyttää sitä, että monialaista yhteistyötä jatketaan siten, että maakunta on tässä verkostoyhteistyössä keskeisenä toimijana.

Kotouttamislaki edellyttää myös sitä, että kunta ja paikalliset viranomaiset tukevat paikallisesti ja seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistävät myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Tavoitteena on lisäksi edistää hyviä etnisiä suhteita, kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen.

Myös yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 4) sisältää kuntaa koskevia velvoitteita. Yhdenvertaisuuslain tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslain toinen (2.) luku velvoittaa viranomaiset, koulutuksen järjestäjät sekä työnantajat edistämään yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa yli 30 henkilöä säännöllisesti työllistävät työnantajat ja julkista hallintotehtävää hoitavat viranomaiset tekemään suunnitelman tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kotikuntalaki 5) määrittää varsin pitkälle kunnallisten palveluiden piiriin kuulumista. Ihmisen, jonka kotikunta on Lohja, tulee päästä kaikkien kunnallisten palveluiden piiriin oleskelulupaperusteestaan, äidinkielestään ja taustastaan riippumatta.

Monien tärkeiden kunnassa tarjottavien palveluiden piiriin pääseminen ei kuitenkaan edellytä kotikuntaa. Perustuslain 6) 19. §:n 1. momentin mukainen oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon on jokaiselle kuuluva subjektiivinen oikeus, joka on itsenäisenä yksilöllisenä oikeutena voimassa eikä edellytä mitään muulla lailla säädettyä järjestelmää ollakseen viranomaisia velvoittava. Säännöksen perustelujen mukaan sen tarkoituksena on turvata ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistaso, eli niin sanottu eksistenssiminimi. Ihmisellä, jolla ei ole Suomessa kotikuntaa, on voimassaolevan lainsäädännön mukaan oikeus vähintään kiireelliseen toimeentulotukeen ja kiireelliseen terveydenhoitoon.

2) Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

3) Ulkomaalaislaki 301/2004. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

4) Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

5) Kotikuntalaki 201/1994. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940201>

6) Perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Myös oikeus perusopetukseen on jokaiselle oppivelvollisuusikäiselle lapselle kuuluva perustavanlaatuisen oikeus. Perusopetuslaki 7) ei edellytä, että lapsen asuminen kunnassa olisi pysyvää tai että kunnan tulisi olla kotikuntalain mukaan määräytyvä lapsen kotikunta.

1.4 Kotouttavaa työtä ohjaavat strategiat, ohjelmat ja sopimukset Lohjalla

Kotouttamisohjelma linkittyy seuraaviin voimassaoleviin Lohjan kaupunginvaltuuston hyväksymiin toimenpideohjelmiin:

- Lohjan kaupunkistrategia 2017–2025
- Viestintäsuunnitelma
- Hyvinvoinnin toimialan toimenpideohjelma 2018 - 2025
- Elinvoiman toimialan toimenpideohjelma 2018 - 2025
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2020

Tavoitteena on, että kotouttamisohjelma tukee edellä mainittujen toimenpideohjelmien käytännön toteuttamista maahan muuttaneiden lohjalaisten osalta.

1.5 Pakolaisten vastaanotto Lohjalla

Lohjan kaupunginvaltuusto teki määräaikaisen päätöksen 11.12.2013 (§ 181) kotouttamislaissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä ajalla 1.1.2014 - 31.12.2016. Kaupunginvaltuusto teki päätöksen 13.4.2016 (§ 34), joka korvasi välittömästi aikaisemman määräaikaisen päätöksen, ja tämä päätös on voimassa toistaiseksi. Päätöksen mukaisesti Lohja sitoutuu vastaanottamaan vuosittain 5-8 ensisijaisesti syyrialaista kiintiöpakolaisperhettä vuosina 2016–2020.

Lohjan kaupunginhallitus on tehnyt päätöksen sopimuksesta perheryhmäkotipalvelujen järjestämisestä alaikäisille ilman huoltajaa maahan saapuneille lapsille 31.10.2016 (§ 336).

Sopimus Lohjan kaupungin ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä on tehty 29.5.2017 alkaen, ja se korvasi aikaisemmin tehdyn 16.1.2014 allekirjoitetun sopimuksen. Uudistetussa sopimuksessa on määritetty, että perheryhmäkodin asiakasmäärä (21) sisältyy vuoden 2017 kuntapaikkojen määrään ja että mahdollinen perheryhmäkodin asiakasmäärän kasvu tai vaihtuvuus huomioidaan vastaavasti kunkin vuoden pakolaisten vastaanoton määrässä.

Sopimus Lohjan kaupungin ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä alaikäisten oleskeluluvan saaneiden lasten ja nuorten vastaanottamisesta perheryhmäkotiin on allekirjoitettu 20.12.2016, ja se astui voimaan 1.1.2017. Sopimus on voimassa toistaiseksi ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Kesällä 2018 sopimusta on tarkastettu, ja vuoden 2019 alusta perheryhmäkodin paikkamäärä pienee neljääntoista.

Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri vastaa perheryhmäkotipalveluiden järjestämisestä. Lohjan kaupunki ja Punainen Risti allekirjoittivat sopimuksen 30.12.2016 ja se on voimassa 1.1.2017 alkaen.

7) Perusopetuslaki 1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>.

on voimassa toistaiseksi. Sopimuksen irtisanomisaika on molemmin puolin 6 kuukautta. Sopimusehtojen mukaan sopimusta tarkistetaan tarvittaessa ja viimeistään vuoden 2018 aikana.

Kiintiöpakolaisten vastaanoton valmistelu tapahtuu moniammatillisena yhteistyönä kaikkien kunnan palvelualueiden, ELY-keskuksen, Kelan, Lohjan Vuokra-asuntojen ja TE-toimiston kanssa.

Ensin ELY-keskus lähettää kuntaan ehdotuksen kuntaan sijoittamisesta. Se sisältää tiedot saapuvista kiintiöpakolaisista. Nämä tiedot käsitellään Lohjan moniammatillisessa maahanmuuttajatyön verkostokokouksessa, minkä jälkeen kunta ilmoittaa ELY-keskukselle valmiudestaan ottaa kiintiöpakolaiset vastaan ja ehdottaa myös sopivaa ajankohtaa kiintiöpakolaisten saapumiselle Suomeen.

Kun kiintiöpakolaisten saapumisaikataulu on selvillä, Lohjan Vuokra-asunnot varaa heille vapaana olevat sopivat asunnot, joiden varustamisesta asumiskuntoon aikuissosiaalityön maahanmuuttajatiimi vastaa. Aikuissosiaalityön maahanmuuttajatiimi on myös vastuussa alkuvaiheen opastuksesta ja neuvonnasta asuminen osalta.

Vasta kuntaan saapuneet kiintiöpakolaiset sekä oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat perheineen tarvitsevat erityisesti alkuvaiheessa intensiivistä ohjausta ja neuvontaa sekä tulkkausta välttämättömien asioidensa hoidossa. Tästä alkuvaiheen ohjauksesta ja neuvonnasta ja tulkkauspalveluiden järjestämisestä vastaavat Lohjalla aikuissosiaalityön maahanmuuttajatiimin työntekijät.

Kustannusten korvaaminen pakolaisten vastaanotosta

Kunnat ovat kotoutumislain mukaisesti oikeutettuja valtion maksamiin korvauksiin kotoutumispalveluiden järjestämisestä. Korvaukset on tarkoitettu pakolaisten ohjaukseen ja neuvontaan sekä muuhun heidän kotoutumistaan tukevaan toimintaan 8).

Korvausten edellytyksenä on kotoutumislain mukaisesti tehty kunnan kotouttamisohjelma ja ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus pakolaisten kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

Korvaukset jakautuvat laskennallisiin korvauksiin sekä toteutuneiden kulujen mukaan maksettaviin korvauksiin. Kunnalle korvaukset maksaa ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintopalveluja tuottava KEHA-keskus.

Kunta saa laskennallista korvausta jokaisesta vastaanotetusta henkilöstä

2 300 €/vuosi yli 7-vuotiaista ja sitä vanhemmista sekä

6 845 €/vuosi alle 7-vuotiaista.

Korvausaika on 4 vuotta kiintiössä tulleista henkilöistä ja 3 vuotta turvapaikkamenettelyn kautta tulleista henkilöistä. Laskennallisen korvauksen maksaminen on automatisoitu keväällä 2016.

Lisäksi KEHA-keskus maksaa kunnalle 700 euron korvauksen jokaisesta henkilöstä, jolle kunta on laatinut alkukartoituksen.

Toteutuneiden kulujen mukaan maksettavia korvauksia ovat

- vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen. Kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta.

- erityiset sosiaalitoimen kulut (esimerkiksi lastensuojelu). Kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta.

- muista erityisistä syistä kunnalle aiheutuneet kustannukset kuten lyhytaikainen mutta kallis sairaalahoito, erityispäivähoidon kustannukset peruspäivähoidon ylittävältä osin, lastensuojelun jälkihuollon kustannukset ym. Kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta.

- Ilman huoltajaa maassa oleskelevien lasten ja nuorten palvelut. Korvauksia voidaan maksaa siihen asti, kunnes ilman huoltajaa maahan saapunut nuori täyttää 21 vuotta.

- Tulkkaus- ja käännöspalvelut, jotka ovat välttämättömiä kuntaan perehdyttämisessä, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, yhteistyössä koulun ja päiväkodin kanssa ja muussa välttämättömässä alkuvaiheen ohjauksessa ja neuvonnassa. Tulkitsemisen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiselle ei ole laissa määriteltyä määräaika. Tulkitsemisen tarve on kuitenkin suurin kotoutumisen alkuvuosina.

8) Lisätietoa: <https://kotouttaminen.fi/korvaukset-kunnille>

1.6 Maakuntauudistus, sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus ja kotouttaminen

Lohjan kaupungin kotouttamisohjelman voimassaoloaikana on käynnissä maakuntauudistus, kasvupalvelu-uudistus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden uudistus 9). Osana tätä uudistusprosessia myös kotouttamislaki muuttuu 10).

Uudistuksen tavoitteena on, että julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 18 maakunnalle 1.1.2021. Kuntien perustalveluihin jää varhaiskasvatus ja koulutus, liikuntamahdollisuudet, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus sekä liikennejärjestelyt, joilla on merkittävä vaikutus kotoutumisen edellytyksiin. Tulevaisuudessa maakunnan, kunnan ja muiden viranomaisien tulee huolehtia kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittamisesta siten, että ne muodostavat maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavia palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja.

Maakunnalle säädettäisiin yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta maakunnassa. Lisäksi maakunnalle säädettäisiin velvollisuus ottaa huomioon sen alueella olevan maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutumisen edistäminen maakunnan yleisessä suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa.

Maakunnan olisi suunnittelussaan asetettava kotoutumista edistävien palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät maahanmuuttajien työllisyyttä ja yrittäjyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta sekä hyviä väestösuhteita edistävät tavoitteet sekä määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet ja vastuutahot. Maakunta yhteensovitaisi kotouttamisen suunnittelun alueensa kuntien kanssa.

Maakunta vastaisi järjestämisvastuullaan olevien kasvupalveluiden kotoutumista edistävästä palvelukokonaisuudesta, joka sisältäisi muun muassa alkukartoituksen sekä ohjauksen tarkoituksenmukaiseen työllistymistä, yrittäjyyttä, osaamista ja kotoutumista edistävään palveluun tai sen tuottajalle sekä kotoutumissuunnitelman laatimisen kasvupalvelun asiakkaaksi rekisteröityneelle työttömälle työnhakijalle.

Lisäksi maakunta vastaisi alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman järjestämisestä sosiaalipalveluna yhteistyössä kunnan kanssa kansainvälistä suojelua saaneelle henkilölle ja alaikäiselle maahanmuuttajalle. Maakunta tai kunta voisi järjestää kotoutumissuunnitelman myös muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Myös ohjausta kolmannen sektorin palveluihin sekä elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan roolia kotoutumisen palvelukokonaisuuden kumppanina vahvistettaisiin.

Kunta säilyisi jatkossakin keskeisenä kotouttamisen toimijana, eikä esityksellä muutettaisi kunnan yleisvelvoitetta vastata kunnan maahanmuuttaja-asukkaiden kotoutumista edistävien palveluiden suunnittelusta, kehittämisestä ja järjestämisestä kuntatasolla. Uudessa laissa kotoutumisen edistämisestä määriteltäisiin kunnan kotouttamisen suunnittelun ja kehittämisen sisältö. Sekä maakunnan että kunnan tulisi edistää kotouttamista monialaisena yhteistyönä.

Valtio maksaisi tulevaisuudessa laskennallista korvausta kansainvälistä suojelua saavien vastaanotosta ja kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä kunnille. Valtion kunnille maksamien erityiskustannusten korvaamisesta pääosin luovuttaisiin ja ne siirrettäisiin maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen.

Vastuu ilman huoltajaa tulleiden asumisen järjestämisestä siirrettäisiin ELY-keskuksilta ja kunnilta maakunnille. Ilman huoltajaa tulleiden perhehoitoa koskevia säädöksiä selkeytettäisiin, ja lakiin lisättäisiin perhe-ryhmäkotien rinnalle pääasiassa jälkihuoltoikäisille suunnattu tuetun asumisen malli. Myös jälkihuollon järjestämisen velvoitetta vahvistettaisiin.

Lohjan kotouttamisohjelman voimassaoloaikana maakuntauudistus, sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus sekä kasvupalvelu-uudistus saatetaan loppuun. Tällöin myös maahan muuttaneiden kotoutumisen edistämisen palveluketjut ja yhteistyömallit kunnan, maakunnan ja muiden toimijoiden välillä saatetaan valmiiksi.

9) Lisätietoa: <https://alueuudistus.fi/uudistuksen-yleisesittely>

10) Lisätietoa: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä HE 96/2018
<https://tem.fi/paatos?decisionId=0900908f805c3380>

1.7 Kotouttamistyön linjaukset tulevalle ohjelmakaudelle

- Maahanmuuttajaväestön tarpeet otetaan huomioon yleisessä suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa 11).
- Kaupungin palvelut ovat yhteisiä kaikille kuntalaisille. Kunnan tulee huolehtia siitä, että palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille 12).
- Kotoutumista edistäviä palveluja järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan siten, kuin kaupungissa esiintyvä tarve edellyttää. Maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia tuetaan erityistoimenpitein13).
- Työelämän ulkopuolelle jäävien maahanmuuttajien (ikäntyneet, toimintarajoitteiset, kotiaidit) kotoutumisen tukea kehitetään ja järjestetään tarvetta vastaavasti.
- Lohjan kaupunki vastaanottaa vuosittain 25-30 kiintiöpakolaista
- Paperittomille raskaana oleville naisille ja neuvolaikäisille lapsille annetaan laajat terveydenhuollon palvelut sekä neuvola- että sairaanhoitopalvelut samaan hintaan kuin lohjalaisille 14).
- Lohja on syrjinnästä vapaa alue. Kaupungin toiminnassa sitoudutaan rasismin nollatoleranssiin ja edistetään myönteisiä väestösuhteita 15).

II Lohjan kaupungin palvelut kotoutumisen edistämässä

2.1 Kotoutumisen alkuvaiheen keskitetty palvelu

Lohjalle on perustettu keväällä 2015 pakolaisten vastaanotosta vastaava tiimi, jonka tehtävänä on Lohjalle saapuneiden pakolaisten ohjaus ja neuvonta sekä vastaanoton moniammatillisen yhteistyön koordinointi. Maahanmuuttajatiimi työskentelee hallinnollisesti työikäisten palvelualueella ja aikuissosiaalityön alaisuudessa, mutta sen asiakkaita ovat iästä riippumatta kaikki Lohjalla asuvat kansainvälistä suojelua saavat henkilöt ja heidän perheenjäsenensä. Tarvittaessa maahanmuuttajatiimin työntekijät voivat antaa konsultatiivista tukea ja neuvontaa kaikille Lohjan kaupungin työntekijöille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille maahanmuuttaja-asiakkaisiin liittyvissä asioissa oleskelulupaperusteesta riippumatta.

Kiintiöpakolaisten vastaanoton osalta maahanmuuttajatiimi vastaa eri kaupunkien palvelualueiden ja Lohjan vuokra-asuntojen informoinnista ryhmän tuloajankohdan suhteen, jotta asunnot ovat muuttovalmiina ennen maahan-tulopäivää.

Maahantulon jälkeen tiimi ottaa kiintiöpakolaiset vastaan lentokentällä ja vie heidät asuntoihinsa. Maahanmuuttajatiimi vastaa myös seuraavien asioiden toteutumisesta kiintiöpakolaisten kunnassa olon ensimmäisinä viikkoina

- Tutustuttaminen kaupunkiin, sen palveluihin ja vapaa-ajan toimintoihin ja yhdistysten järjestämiin toimintoihin yhteistyössä yhdistyskentän kanssa
- Ohjaaminen terveystarkastuksiin, perusterveydenhuollon palveluihin ja suun terveydenhuollon palveluihin yhteistyössä terveydenhuollon toimijoiden kanssa
- Vuokrasopimusten allekirjoittaminen
- Rekisteröinti maistraattiin, oleskelulupa-asioiden hoitaminen, henkilöllisyystodistusasioiden hoitaminen
- Pankkitilien avaaminen
- Kelan etuuksien hakeminen ja neuvonta Kela-asioissa yhdessä Kelan kanssa
- Lasten ilmoittamiset päiväkotiiin, esikouluun ja kouluun
- Työikäisten ja -kykyisten ilmoittaminen työvoimahallinnon palveluiden piiriin
- Työvoiman ulkopuolella olevien (odottavat äidit, pienten lasten äidit, vanhukset, vammaiset) ohjaaminen heille kuuluvien palveluiden piiriin
- Vapaaehtoisten suomalaisten ystävien ja kummiperheiden löytäminen asiakkaille yhteistyössä lohjalaisten yhdistysten kanssa
- Ohjaus, tuki ja neuvonta elämässä eteen tulevien ongelmien kanssa

11) Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386 Luku 3.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L3>

12) Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/386 Luku 3

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L3>

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386 Luku 3.

13) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L3>

14) Kuntainfo 4/2017: Maahanmuuttajataustaisten lasten ja raskaana olevien naisten oikeus terveydenhuollon palveluihin Suomessa. https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kuntainfo-maahanmuuttajataustaisten-lasten-ja-raskaana-olevien-naisten-oikeus-terveydenhuollon-palveluihin-suomessa

15) Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 Luku 2: yhdenvertaisuuden edistäminen.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325#Lidp446381584>

Maahanmuuttajatiimi toimii perhelähtöisesti, jokaisen perheenjäsenen elämäntilanteen huomioiden. Toiminnan tavoitteena on se, että pakolainen oppii toimimaan itsenäisesti ja aloitteellisesti itseään koskevissa asioissa ikäänsä vastaavalla tavalla ja voi elämäntilanteen salliessa siirtyä normaalipalveluiden piiriin. Kykyä siirtyä normaalipalveluiden piiriin seurataan säännöllisesti päivitettävän, kunkin ihmisen henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman avulla. Tarvittaessa lapsiperheille laaditaan myös perheen kotoutumissuunnitelma.

Maahanmuuttajatiimi vastaa myös Lohjalla mahdollisesti oleskelevien paperittomien kiireellisestä sosiaalihuollosta 16). Kiireelliseen sosiaalihuoltoon kuuluu sosiaalihuoltolain 12. §:n perusteella välttämättömänä huolenpitona myönnettävät maksusitoumukset ruokaan ja lääkkeisiin sekä 21. §:n perusteella järjestettävä hätämajoitus. Maahanmuuttajatiimi vastaa myös paperittoman ohjauksesta ja neuvonnasta vapaaehtoisen paluun järjestelmään liittyen, mutta päätöksen vapaaehtoisesta paluusta tai mahdollisista turvapaikkahakemusten uusimisista paperiton tekee itse. Paperittomien määrää Lohjalla ei ole mahdollista selvittää kokonaisvaltaisesti, koska tilastot eivät tavoita henkilöitä, jotka eivät ole hakeutuneet kunnallisten palveluiden asiakkaiksi. Vuosina 2016–2017 Lohjalla on hakenut kiireellistä sosiaalihuoltoa tai terveydenhuoltoa alle viisi paperitonta henkilöä.

Kaupungin sisällä maahanmuuttajatyötä ja koko kaupunkitason kotouttavaa työtä kehittää maaahanmuuttajatyön moniammatillinen verkostokokous, jossa on edustettuna kaikki kaupungin palvelualueet sekä tärkeät sidosryhmät kuten TE-toimisto, Lohjan Vuokra-Asunnot sekä yhdistykset. Maahanmuuttajatiimin työntekijä vastaa kaupungin maahanmuuttajatyön moniammatillisen verkoston koordinoinnista, ylläpidosta ja kokoon kutumisesta.

Perheryhmäkoti

Lohja järjestää hoivan, huolenpidon ja kasvatuksen perheryhmäkodissa, tukiasunnossa, tuetussa asumisessa tai perhehoidossa niille lapsille ja nuorille, jotka ovat tulleet kuntaan yksin ilman huoltajaa alaikäisinä turvapaikanhakijoina ja saaneet oleskeluluvan.

Vuonna 2017 toimintansa aloittanut 21-paikkaisen Lohjan perheryhmäkodin toiminnasta vastaa Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan Piiri. Lohjan perheryhmäkodin toimintaa koordinoi ja yhdessä Lohjan kaupungin kanssa myös valvoo Uudenmaan Ely-keskus. Vuoden 2019 alusta perheryhmäkodin paikkamäärä on 14.

Perheryhmäkodin toimintaa määrittelevät alan lainsäädäntö ja asetukset, Uudenmaan ELY-keskuksen, Lohjan kaupungin ja SPR:n määräykset, ohjeistukset, toimintaperiaatteet ja arvot sekä erityisesti juuri Lohjan perheryhmäkodille räätälöidyt toimintamallit. Lohjan perheryhmäkodin perustehtävä on oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijalasten hoivan, huolenpidon ja kasvatuksen sekä tarvittavien muiden palveluiden järjestäminen yksikössä asuvien lasten kokonaisvaltaista turvallisuutta ja hyvinvointia edistäen. Perustehtävää on toteutettu luomalla myönteinen eli lämmin, avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri, jossa turvallisuutta tuovat johdonmukaisesti, ammatillisesti ja eettisesti toimiva ja työhönsä sitoutunut työryhmä sekä yhteisesti sovitut toimintaperiaatteet.

Perheryhmäkodin työssä tehdään tiivistä yhteistyötä sosiaalitoimen, asumisyksikön, koulun, lastensuojelun, lapsen tai nuoren edustajien ja terveydenhoidon kanssa. Jokaiselle lapselle tehdään asiakassuunnitelma sekä hoito- ja kasvatussuunnitelma. Palvelutarvearviosta sekä kotoutumissuunnitelman laadinnasta ja seurannasta vastaa sosiaalityöntekijä, ja ne tehdään yhteistyössä perheryhmäkodin, lapsen edustajan ja muiden lapsen yksilöllisen tilanteen kannalta tarvittavien tahojen kanssa. Edustaja käyttää alaikäisen puhevaltaa siten kuin laissa tarkemmin säädetään.

17 vuotta täyttäneet perheryhmäkodissa asuvat lapset saavat TE-keskuksen myönteisen päätöksen jälkeen työmarkkinatukea ja maksavat itse muut elämisen kulut paitsi asumisen. Ennen täysi-ikäisyyttä, lasten täytettyä 17 vuotta ja siirryttyä työmarkkinatuen piiriin, heidän kanssaan on aloitettu itsenäistymistä tukevat toimet. Lapsia on neuvottu mm. taloudenpidossa, Kela-asoiden hoidossa sekä suomalaisen sosiaali- ja terveystaloustietojärjestelmän tuntemisessa. Lisäksi osa on kaivannut ohjausta arkipäivän askareissa kuten ruuan laitossa. Lapset ovat kaivanneet apua myös asuntoja etsittäessä ja erilaisia hakemuksia täytettäessä. Perheryhmäkodin ohjaajat ovat auttaneet, tukeneet ja ohjanneet lapsia, mutta eivät ole tehneet asioita lasten puolesta.

16) STM Kuntainfo 13.9.2017. https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/paivitetty-kuntainfo-kunnille-suositukset-laittomasti-maassa-oleskelevien-kiireelliseen-sosiaali-ja-terveydenhuoltoon

Lohjan kaupungin hyvinvointitoimialan toimesta kaikille Lohjan perheryhmäkodista omilleen muuttaville nuorille on ennen heidän lähtöään perheryhmäkodista laadittu jälkihuoltosopimus. Jälkihuoltosopimus tehdään, mikäli nuori niin haluaa. Sopimus laaditaan jokaisen nuoren yksilöllisen tuen tarpeen mukaan.

Jälkihuollon palvelut ja itsenäistyvät maahanmuuttajanuoret

Kotouttamislain mukaisia lastensuojelun jälkihuoltoon rinnastettavia palveluja tarjotaan yksin ilman huoltajaa alaikäisinä turvapaikanhakijoina saapuneille oleskeluluvan saaneille 18-20-vuotiaille nuorille. Jälkihuolto toteutetaan tällä hetkellä kotiin annettavana tukipalveluna, lähinnä ammatillisena tukihenkilötoimintana. Ammatillinen tukihenkilötoiminta toteutetaan tällä hetkellä Lohjalla ostopalveluna. Jälkihuoltopalveluun oikeutetun nuoren asiakkuus alkaa kotoutumissuunnitelman laadinnasta. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhteistyössä nuoren, sosiaalityöntekijän ja sosiaalineuvojan kanssa. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa arvioidaan asiakkaan palvelutarvetta kokonaisvaltaisesti. Kotoutumissuunnitelmaan sisällytetään suunnitellut jälkihuollon tukipalvelut. Työskentelyn tavoitteena on turvata kaikille nuorille tarkoituksenmukainen asumismuoto, riittävät sosiaali- ja terveydenhuollonpalvelut, opiskelupaikka tai osallistuminen muuhun sosiaalista osallisuutta edistävään toimintaan sekä harrastus.

Nuoria ohjataan myös aktiivisesti kohti työelämää. Nuori ohjataan tukihenkilöpalvelujen piiriin ns. saat-taen vaihto –periaatteella, jossa tukihenkilöt käyvät tapaamassa nuorta hänen vielä asuessaan perheryhmäkodissa. Kun nuori on muuttanut omilleen, toteutetaan ensimmäiset tukipalvelukäynnit yhdessä, nuoren tukihenkilöiden ja perheryhmäkotiaikaisten omaohjaajien voimin.

Kehittämisen näkökulmat:

Kotouttamisen alkuvaiheen palvelut

Tavoitteet:

- Maahan muuttaneet saavat tarvitsemaansa tietoa, ohjausta ja neuvontaa.
- Maahan muuttaneet saavat tarvitsemiaan kotoutumista tukevia palveluja.
- Maahan muuttaneet osallistuvat yhdenvertaisina lohjalaisina kaupungin sekä oman ja läheistensä hyvinvoinnin kehittämiseen
- Yksin maahan tulleiden nuorten sosiaaliset verkostot ja koettu hyvinvointi vahvistuvat
- Maahanmuuttajien kotoutumista tukevat tahot saavat tarvitsemaansa tietoa palvelujen kehittämiseen
- Kansalaisyhteiskunta vahvistaa maahan muuttaneiden osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä kaupungin palveluiden ja maahan muuttaneiden kanssa
- Lohjan kaupungin henkilöstön ja yhteistyöverkoston monikulttuurisuusosaaminen lisääntyy

Mittarit:

- Asiakasmäärät
- Asiakaspalautejärjestelmän kautta saatu asiakaspalaute
- Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän kototietokannan kautta saatavat hyvinvointia kuvaavat mittarit (tulossa)

Talousarviovaikutukset:

- Henkilöstökustannukset kasvavat, mikäli asiakasmäärä kasvaa merkittävästi
- Koulutusmäärärahat

Toimenpiteet:

- Maahanmuuttajapalvelut toimii yhteistoimintapisteenä, jossa hoidetaan keskitetysti alkukartoitukset, palvelutarpeen arvioinnit ja suunnitelmallinen sosiaalityö kotoutumisajalla oleville maahanmuuttajille
- Maahanmuuttajatiimi antaa moniammatillista ohjausta ja neuvontaa
- Maahanmuuttajatiimi tekee monimuotoista yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa ja on mukana maahan muuttaneille suunnattujen hankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa
- Koulutusten järjestäminen yhteistyössä eri palvelualueiden ja yhdistysten kanssa

2.2 Terveyspalvelut

Perusterveydenhuolto

Lohjan terveydenhoitopalvelut ovat tarjolla maahanmuuttajille samassa laajuudessa kuin muillekin kuntalaisille heti, kun maahanmuuttajan kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta on Lohja. Kiireellinen hoito annetaan kaikille riippumatta kansalaisuudesta, kotikunnasta tai oleskeluluvan voimassaolosta.

Lohjalla, kuten kaikkialla Suomessa, paperittomalla on terveydenhuoltolain perusteella oikeus kiireelliseen terveydenhuoltoon, johon kuuluu § 50 perusteella äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämä välitön arvio ja hoito. Näissä tapauksissa hoidon aloittamista ei voida pitkittää ilman, että sairaus pahenee tai vamma vaikeutuu. Lisäksi kiireelliseen terveydenhuoltoon kuuluvat kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki.

Oikeus sairausvakuutuslain mukaisiin korvauksiin on tarkistettava Kansaneläkelaitoksesta. Terveyspalvelujen järjestämisessä terveydenhuollon henkilöstö tekee tarvittaessa yhteistyötä muiden maahanmuuttajille palveluja tarjoavien tahojen kanssa. Tarpeen mukaan varataan tavanomaista pidempiä vastaanottoaikoja. Maahanmuuttajien tarvitsemien tulkkipalvelujen järjestäminen on tarpeellista yhteisen ymmärryksen syntymiseksi, mikä vie aikaa ja tuottaa kustannuksia kaupungille lisääntyvässä määrin.

Kotoutumisen kannalta on tärkeää, että maahanmuuttajat oppivat mahdollisimman nopeasti käyttämään julkisen terveydenhuollon palveluja ja ymmärtämään suomalaisia hoitokäytäntöjä. Henkilökunnalla on vastuu osallistua opastukseen eri palveluiden käytössä. Heillä tulee olla kyky ottaa koko perhe huomioon terveystarkastuksessa sekä edesauttaa osaltaan työttömien maahanmuuttajien työllistämistä ja aktivoimista tai kouluttautumista. Terve ja hyvinvoiva väestö elää aktiivisesti ja osallistuu työelämään.

Pakolaisryhmien tai turvapaikanhakijoiden saapuessa on paikkakunnalla nimetty terveydenhuollon yhteyshenkilö, jonka kautta asioita voi keskitetysti hoitaa myös yhteistyötahojen ja viranomaisien kesken. Terveydenhuollon yhteyshenkilö kuuluu laajempaan moniammatilliseen verkostoon.

Pakolaisille tehdään kattava maahantuloterveystarkastus haastatteleamalla asiakas tarvittaessa tulkin avulla, jos terveystarkastusta ei ole aiemmin tehty vastaanottokeskuksessa. Tarkastuksessa aloitetaan tai tehostetaan rokotusohjelman mukaiset rokotukset ja ohjelmoidaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeiden mukaiset seulontatutkimukset. Alkutarkastuksen jälkeen maahanmuuttaja ohjataan iän ja tarpeen mukaan kunnallisen terveydenhuollon eri palveluihin. Terveystarkastuksessa huomioidaan ja kirjataan jo olemassa olevat vammat ja sairaudet. Näiden osalta hoito aloitetaan tai sitä jatketaan perusterveydenhuollossa ja/tai erikoissairaanhoidossa. Kuntaan tullessa varataan myös suun terveydenhuollon tarkastus.

Terveyspalvelujen järjestämisessä noudatetaan soveltuvin osin erilaisia valtakunnallisia ohjeita tai suosituksia.

Terveydenhuollon henkilöstön osaamista tulee suunnitelmallisesti kehittää järjestämällä maahanmuuttajien terveyspalvelujen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaista koulutusta. Maahan muuttaneilla voi olla terveydenhuoltoa, hoidon järjestämistä ja terveydenhuoltojärjestelmää koskevia odotuksia ja tottumuksia, joiden yhteensovittaminen suomalaiseen järjestelmään voi kestää pitkään. Yhtä lailla esimerkiksi pakolaisuuteen ja oman elinympäristön nopeaan muuttumiseen voi liittyä tekijöitä, jotka vaikuttavat niin psyykkiseen kuin fyysiseenkin terveyteen ja toimintakykyyn. Terveydenhuollon ammattilaisilla tulee olla valmiudet kohdata ja hoitaa laadukkaasti asiakkaita, joiden kielitaito, kokemustausta, kulttuuri sekä oireisto poikkeavat valtaväestöstä.

Suun terveydenhuolto

Tutkimusten mukaan maahanmuuttajataustaisen väestön suun terveyden on havaittu olevan huomattavasti heikempi kuin koko väestössä, mikä johtuu osin hyvin erilaisesta ruoka- ja hampaidenhoitokulttuurista. Erityisesti äidin maahanmuuttajataustan on havaittu olevan riski lapsen suun terveydelle. Naisten suunterveystottumukset ja suhtautuminen suun hoitoon ovat ensisijaisen tärkeitä, sillä naisilla on erityinen asema tiedon välittämisessä perheen keskuuteen ja perhettä ympäröivään yhteisöön.

Maahanmuuttajille tehtävään terveystarkastukseen tulee aina kuulua myös hampaiden ja suun terveydentilan arvioiminen. Terveysneuvonnan tukena voidaan käyttää erilaisia maahanmuuttajille laadittuja opaslehtisiä ja oppaita.

Lohjalle saapuneille pakolaisille ja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille varataan ajat hammastarkastuksiin alussa keskitetysti sosiaalipalveluiden maahanmuuttajatiimin kautta. Alussa hoito tapahtuu keskitetysti yhdessä hammashoitolassa, mutta jatkohoito voi tapahtua missä tahansa Lohjan alueen hammashoitolassa hoidon tarpeesta riippuen. Tulkkipalvelua käytetään tarpeen mukaan. Jatkohoitoajat sovi- taan yhdessä sosiaalipalveluiden maahanmuuttajatiimin kanssa yhdessä varmistaen, että mahdollisesti kielitaidoton ja luku- ja kirjoitustaidotonkin asiakas löytää suun terveydenhuollon palvelut.

Tarkastuksen ja hoidon yhteydessä maahanmuuttajia ohjeistetaan Suomen ja Lohjan kaupungin suunhoitokäytännöistä. Hoidon loputtua asiakkaan tulee tietää, milloin ja miten hän varaa seuraavan tarkastus- ajan. Hammastarkastusten väli on yksilöllinen, ja se määräytyy yleisterveyden, suun hoitotottumusten ja muiden tekijöiden mukaan. Jos maahanmuuttajalla ilmenee akuuttia hoidon tarvetta, hammassärkyä tai muuta vastaavaa, on varmistettava, että hän osaa ottaa yhteyttä tarvittaessa. Aikuisten ja ikääntyneiden suun terveydenhuolto tullaan keskittämään syksystä 2018 lähtien Virkkalan hammashoitolaan.

Ikääntyneille on tarjolla suun terveydenhoidon palveluja myös Geriatrian keskuksessa Kultakartanossa. Kouluikäiset lapset käyvät ikäryhmittäin hammastarkastuksissa ensimmäisellä, kolmannella, viidennellä ja kahdeksannella luokalla kantaväestön tapaan. Toisella, neljännellä ja kuudennella luokilla oleville op- pilaille tarjotaan suun terveysneuvontakäyntejä kouluissa. Oppilaat saavat näillä tapaamisilla tietoa suun hoidosta ja suun terveyden edistämisestä.

Suun terveydenhuollon ohjaus- ja neuvontakäyntejä tehdään myös Kanneljärven opistolle, Kotoutumis- koulutuksiin, Luksian valmentaviin Valma-opintoihin ja tarvittaessa sosiaalipalveluiden maahanmuuttaja- tiimin järjestämiin alkuvaiheen ryhmäinfoihin.

Suun sairauksien ennaltaehkäisyssä kannustetaan maahanmuuttajaa suun omahoitoon. On tärkeää, että tähän osallistuvat suun terveydenhuollon ohella kaikki terveys- ja sosiaalialan asiantuntijat: maahanmuut- tajaohjaajat, neuvolan terveydenhoitajat, koulu- ja opiskeluterveydenhoito sekä perusterveydenhuolto.

Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut

Neuvolan kautta tavoitetaan eri syistä maahan muuttaneita asiakkaita kattavasti. Äitiys- ja lastenneuvolois- sa asiakkaat hoidetaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön kan- sallisen ohjauksen mukaan. Ulkomaalaistaustainen asiakas kohdataan ja hoidetaan neuvolassa samalla tavalla kuin kantaväestöön kuuluva asiakaskin. Kohtaamiseen pyritään varaamaan aikaa normaalia enem- män, koska tutustuminen, avoimet kysymykset asiakkaan kulttuuriin liittyvistä asioista ja ohjaaminen suo- malaiseen kasvatukseen ja lastenhoitokulttuuriin vievät aikaa. Tapaamisissa käytetään kuvia, selkokielistä ja omalla äidinkielellä julkaistua materiaalia mahdollisuuksien mukaan. Raskausaikana ja lapsen ollessa alle kouluikäinen asiakas hoidetaan maahan muuton syystä riippumatta mukaan lukien paperittomat asiak- kaat.

Neuvola-asiakkaan jatkotutkimus- tai hoitopaikkoja voivat olla perhekeskus eri toimintoihin, päihdekliniikka, perheasiain neuvottelukeskus tai erikoissairaanhoidon eri poliklinikoineen. Raskausajan neuvolapalveluiden ja synnytyksen todellisia kustannuksia Lohja ei myöskään laskuta asiakkaalta, vaikka asiakkaalla ei olisi kotikuntaa Suomessa.

Työntekijän kulttuurisensitiivisyys, avoin ja aito kiinnostus maahanmuuttajan kulttuuriin ja tapoihin luovat pohjan hyvälle luottamussuhteelle ja yhteistyölle. Asiointitulkkeja käytetään paljon, jotta asioista saadaan varmemmin yhteinen ymmärrys, mikäli yhteinen kieli puuttuu. Maahanmuuttajaperheisiin tehdään mahdollisuuksien mukaan kotikäynti vauvan syntymän jälkeen. Perhettä ohjataan myös aktiivisesti vertaistointia tarjoaviin ryhmiin, avoimeen päiväkotiin, monitoimikeskuksen ja muiden kolmannen sektorin ja seurakunnan järjestämiin palveluihin. Kotoutumisaikana terveydenhoitaja huolehtii aluksi maahanmuuttajien terveysasioiden koordinoinnista yksilöllisesti sekä ohjaa ja tukee vähitellen itsenäiseen toimimiseen terveyspalveluissa. Terveydenhoitaja neuvoa vastuulliseen oman terveyden ylläpitämiseen ja edistämiseen sekä sairauksien ennalta ehkäisemiseen. Ohjaus toteutetaan yksilö- tai perhevastaanotoilla. Alle kouluikäisten lasten suun terveydenhoito tapahtuu samalla tavalla kuten kantaväestölläkin. Maahanmuuttajaperheet tarvitsevat enemmän apua ja ohjausta suunhoitotottumusten omaksumisessa, ja heitä tulee tukea tässä niin neuvolassa kuin hammashoitolassakin.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluvuorokäiset lapset ja nuoret tavataan määräaikaissä tarkastuksissa vuosittain. Laajat koko perheen terveyttä ja hyvinvointia kartoittavat tapaamiset ovat ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella luokalla sekä opiskeluterveydenhuollossa toisen opiskeluvuoden kuluessa tai tarvittaessa yksilöllistään. Laajoissa tarkastuksissa keskustelun pohjana käytetään THL:n tuottamia lomakkeita ja aikaisempia terveystietoja. Lomakkeet ovat usein liian monimutkaisia maahanmuuttajille, joten niitä käytetään soveltuvin osin ja tietoja täydennetään tulkin avustuksella koko perheen tapaamisen yhteydessä. Tulkien käyttämisen tarve ja usein normaalia haastavampi taustatietojen selvittäminen edellyttävät riittävää resursointia. Selko- sekä omakieliset ohjeet ja materiaalit tukevat arjen työskentelyä ja kohtaamista.

Perusopetukseen tai toiselle asteelle opiskelemaan tuleva lapsi tai nuori voi tulla hyvin monenlaisista taustoista, jotka joko edistävät tai haastavat hänen ja hänen huoltajiensa kotoutumista osaksi uutta kotikaupunkia. Terveydenhoitaja pyrkii kartoittamaan huolellisesti oppilaan tai opiskelijan taustoja huoltajien kanssa keskustellen ja edellisistä hoitopaikoista, jotta muun muassa rokotusohjelma voidaan käynnistää yksilölliset tarpeet huomioiden. Opiskeluhuollon työntekijät tekevät palvelutarpeen arvioinnin siellä, missä oppilas tai opiskelija opiskelee, ja vasta toissijaisesti ohjaavat hänet muihin palveluihin. Koulu- tai opiskeluterveydenhuollon lääkäripalvelut tarjotaan laajojen tarkastusten yhteydessä. Jos lapsi tai nuori tarvitsee psyykkistä tukea, hoitopolku mietitään hänen kohdallaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon asiakas huoltajineen voidaan ohjata jatkotutkimuksiin ja/tai hoitoon perhekeskuksen eri palveluihin, päihdeklinalle tai erikoissairaanhoidon. Perusopetusikäisten oppilaiden on mahdollisuus saada palveluseteli silmälääkäritutkimukseen tarvittaessa.

Kuntoutus

Toimintakykyyn liittyvät vaikeudet ovat ulkomaalaistaustaisessa väestössä keskimäärin yhtä yleisiä kuin Suomen koko väestössä. Työ- ja toimintakyvyn ongelmien yleisyys vaihtelee kuitenkin suuresti lähtömaan mukaan. Tällä hetkellä ulkomaalaistaustainen väestö Suomessa on keskimäärin nuorta, joten toimintakykyyn liittyvät vaikeudet ovat erilaisia kuin ikääntyneemmässä väestössä. Esimerkiksi pakolaistaustaisilla ja turvapaikanhakijoilla toimintakykyä rajoittavat hoitamattomat perussairaudet, vaikeissa oloissa syntyneet sairaudet ja hoitamattomat traumat. Lisäksi Suomi valitsee kiintiöpakolaisiksi erityisesti vammautuneita, vajaakuntoisia ja sairaita henkilöitä.

Perheitä kuormittavia tekijöitä ovat esimerkiksi köyhyys ja monilapsisuus. Lohja antaa tukea vähävaraisten lasten liikuntaharrastuksiin HOPE Lohja -yhdistyksen kautta. Liikuntatoimi osoittaa tukea Valmiina liikkumaan -projektilla käytettäväksi vähävaraisten lasten liikunnan lisäämiseen.

Kuntoutusta ja apuvälinepalveluita voi saada vamman tai sairauden vuoksi. Lääkinnällisen kuntoutuksen avulla ylläpidetään ja parannetaan asiakkaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Tavoitteena on tukea itsenäistä suoriutumista liikkumisessa ja päivittäisissä toiminnoissa.

Lohjan kaupungin lääkinnällisen kuntoutuksen palveluja ovat fysio-, puhe- ja toimintaterapia, neurop sykologinen kuntoutus sekä apuvälinepalvelut. Kuntoutuspalvelut järjestetään joko Lohjan kaupungin omana toimintana tai ostopalveluna kuntoutustyöryhmän kautta. Lääkinnällisen kuntoutuksen päätökset tehdään keskitetysti Keskustan terveysaseman kuntoutustyöryhmissä.

Apuvälinelainaamosta saa lyhyt- ja pitkäaikaiseen lainaan pääasiassa liikkumisen ja päivittäisten toimintojen apuvälineitä. Apuvälineitä lainataan Lohjan keskustan ja Pusulan terveysasemilta.

Kehittämisen näkökulmat:

Terveyspalvelut, suun terveydenhuolto

Tavoitteet:

- Terveyden edistäminen, terveyserojen kaventaminen ja omasta terveydestään huolehtiminen sairauden kohdatessa
- Itsenäinen suoriutuminen päivittäisissä toiminnoissa ja liikkumisessa
- Oikeus terveyteen ja hyvinvointiin toteutuu kaikille tasavertaisesti
- Maahanmuuttajat motivoituvat suun omahoitoon ja puhdistavat hampaansa aamuin illoin
- Kaikki suun terveydenhoitoa tarvitsevat maahanmuuttajat pääsevät hoitoon
- Maahanmuuttajien kattavuus 100 % suun terveydenhuollossa
- Suun ja hampaiden hoito toteutuu tarkastuksissa tehtyjen haastattelujen perusteella

Toimenpiteet:

- Kohdennetaan terveysneuvontaa
- Henkilöstöä koulutetaan kulttuurienvälisyyteen ja maahan muuttaneiden terveyden edistämiseen liittyvissä kysymyksissä
- Mahdollinen yhteistyö kansalaisyhteiskunnan ja oppilaitosten kanssa terveyden edistämiseen liittyvissä kysymyksissä, esimerkiksi hankkeiden avulla

Mittarit:

- Terveysmittarit, asiakastytyväisyys
- Terveys- ja neuvontapalveluista liikuntapalveluiden liikuntaneuvontaan ohjautuneiden ulkomaalaistaustaisten määrä
- Hoidettujen maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden osuus eri palveluissa; asiakaspalautteet; prosenttiosuus niistä asiakkaista, jotka pesevät hampaansa kaksi kertaa päivässä. Seurataan prosenttiosuutta tutkimuskäynneillä ja saadaan se nousemaan.

Talousarviovaikutukset:

- Koulutustarve
- Tulkkaustarpeet
- Mahdolliset rekrytoinnit asiakaskunnan ja tarpeiden kasvaessa

2.3 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Perhekeskuksen palvelut

Perhekeskus tarjoaa palveluja alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Perhekeskuksen toiminta-ajatuksena on verkostoida lapsiperheiden palveluita ja tuottaa niitä matalalla kynnyksellä. Perhekeskus osallistuu omalta osaltaan maahanmuuttaja- ja monikulttuuristen perheiden kotoutukseen ja lasten kuntoutukseen. Tuen tarve arvioidaan yhdessä perheen kanssa ja tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Tavoitteena on vahvistaa lapsen, nuoren ja perheen omia voimavaroja. Lohjalla perhekeskus kokoaa seuraavat toiminnot:

- äitiys- ja lastenneuvolat sekä muita lapsiperheiden terveystalveluita ml. neuvolapsykologin palvelut
- lapsiperheiden ehkäisevän perhetyön ja kotipalvelu
- perheneuvola
- lasten tutkimus- ja kuntoutuspalvelut ml. puhe-, toiminta- ja fysioterapiapalvelut, lastenneurologin ja neuropsykologin palvelut
- avoimen varhaiskasvatuksen palvelut ja palveluohjaus
- oppilaitosten, järjestöjen ja seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyö

PERHEKESKUKSEN TEHTÄVÄT

STM 21/12/2017

Kuva: Perhekeskuksen tehtävät (Sosiaali- ja terveysministeriö. LAPE 2018.)

Erityis- ja vaativimman tason palvelut sovitetaan yhteen siten, että vaikeissa elämäntilanteissa elävät lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen avun ja palvelut. Yksittäisen lapsen ja hänen perheensä kohdalla tämä voi tarkoittaa esimerkiksi erikoissairaanhoidon, lastensuojelun, perhekeskuksen ja varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen tiivistä yhteistyötä.

Erityistason tarjoamat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan mahdollisimman usein lähellä perheen peruspalveluja tai lapsen tai nuoren lähiyhteisöissä, kuten varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa. Palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavilla.

Lasten tutkimus- ja kuntoutustyö perhekeskuksessa

Lohjan kaupungin lasten ja nuorten tutkimus- ja kuntoutustyöryhmälle (LATUKU) ei ole laadittu erityistä maahanmuuttajien kotouttamiseen tähtäävää toiminnallista strategiaa tai erityissuunnitelmaa. LATUKU on tästä huolimatta ollut viime vuosina aktiivisesti mukana monien maahanmuuttajalasten kehityshäiriöiden tutkimisessa ja kuntouttamisessa.

LATUKU:n tutkimuksiin hakeutumisen kriteerit ovat maahanmuuttajalapsille samat kuin kantaväestöllekin. Usein pakolaisuus ja joskus jo pelkkä uuteen maahan muuttaminenkin muodostavat kuitenkin lapselle herkästi kehityksellisen koetinkiven. Siksi tämän erityisryhmän kehitysongelmaepäilyihin pyritään yleensä reagoimaan vielä tavallistakin herkemällä korvalla.

LATUKU:lla on käytössään tulkkipalveluita tarpeen mukaan. Lisäksi yhteistyötä on tehty aktiivisesti muiden Lohjan kaupungin pakolaisasioita hoitavien tahojen kanssa.

Perheneuvola, kasvatus- ja perheneuvonta

Perheneuvolapalvelu on sosiaalihuoltolain mukaista kasvatus- ja perheneuvontaa, jolla tuetaan 0-17-vuotiaiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä hyvinvointia. Perheneuvolapalvelu on samalla ennaltaehkäisevää ja perustason mielenterveyspalvelua lapsille ja nuorille. Tarvittaessa lapsen ja nuoren tilannetta voidaan arvioida perheneuvolan konsultoivan lastenpsykiatrin kanssa. Perheneuvolan työote painottuu lyhyisiin hoidollisiin käyntijaksoihin, ja perustehtävänä on mm. perheenjäsenten välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Vakavammin oireilevien ja pidempää hoitokontaktia tarvitsevien lasten ja nuorten mielenterveyspalveluista vastaa erikoissairaanhoido. Perheneuvola tekee yhteistyötä lasten ja perheiden asioissa myös Helsingin Diakonissalaitoksen kidutettujen kuntoutuskeskuksen lasten ja nuorten toiminnan kanssa.

Perheneuvolassa työskentelee perheneuvojia, perheterapeutteja, psykologeja, konsultoiva lastenpsykiatri ja toimistos sihteeri. Perheneuvola tekee tarvittaessa perheen luvalla yhteistyötä perheen verkostojen kanssa. Yhteistyötahot voivat myös konsultoida työntekijöitä. Perheneuvolan asiakkuus käynnistyy palvelutarpeen arvioinnilla perheen kanssa. Arviointi toteutuu yhteisessä keskustelussa perheen tarpeet ja toiveet huomioiden.

Perhesosiaalityö ja lastensuojelu

Perhesosiaalityöllä tuetaan alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten perheiden hyvinvointia ja vahvistetaan vanhemmuutta elämän erilaisissa tilanteissa. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan taas silloin, kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina. Asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto ovat toteuttamiskeinoja lapsen hyvinvoinnin viimesijaisessa turvaamisessa.

Perhesosiaalityötä tehdään aluemallin mukaisesti sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin. Perhesosiaalityön asiakkaana ja sosiaalihuollon palvelujen piirissä ovat palvelutarpeen arvion perusteella hakemuksella, tiedonsaannilla tai lastensuojeluilmoituksella ilmoitetut erityistä tukea tarvitsevat Lohjan kaupungin alueella asuvat alaikäiset. Perhesosiaalityöhön saavat yhteyden itse lapsi, vanhemmat, edustajat ja viranomaiset Lohjan puhelinvaihteen kautta puhelimitse, kirjeitse tai viranomasteitse.

Perhesosiaalityön ja lastensuojelun palvelut on tarkoitettu kaikille eri taustoista tuleville lapsille ja perheille. Lastensuojelutyötä ohjaa lastensuojelulaki, jonka tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulaki koskee kaikkia maassa olevia lapsia riippumatta siitä, mikä on heidän Suomessa oleskelunsa peruste. Lastensuojelutyötä ohjaa YK:n lapsen oikeuksien sopimus, joka juridisesti sitovana valtiosopimuksena sitouttaa sekä viranomaiset että lapsen vanhemmat edistämään lapsia koskevien ihmisoikeuksien toteutumista. Lohja on UNICEFin lapsiystävällinen kunta. Mallissa mukana olevat kunnat ovat sitoutuneet lasten parasta vahvistavaan kehitystyöhön.

Lasten ja perheiden haasteita voivat olla esimerkiksi lasten kasvatukseen ja päivärytmiin liittyvät asiat, vanhempien uupumus, erilaiset toimintakykyyn vaikuttavat sairaudet, perheen sisäiset ristiriidat, työttömyys, taloudellinen tilanne tai päihteet. Maahan muuttaneilla perheillä myös oleskeluluvan jatkumiseen liittyvät epävarmuudet voivat lisätä stressiä ja uupumusta. Yksin alaikäisinä maahan tulleilla lapsilla ja nuorilla myös pitkittynyt erossaolo omista vanhemmista sekä perheenyhdistämisen vaikeudet voivat lisätä nuorten stressiä, uupumusta ja toivottomuutta. Muutto itselle kokonaan vieraaseen ympäristöön on myös itsessään monia elämänmuutoksia aiheuttava tapahtuma, joka vaatii muutoksenhallinnan taitoja ja voi heijastua perhedynamiikkaan monin tavoin.

Perhesosiaalityön tavoitteena on yhdessä perheen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia sekä vahvistaa perheen omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta. Perhesosiaalityössä perhettä autetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin, ja käytössä ovat perhetyön ja kotipalvelun lisäksi kaikki muutkin kunnan palvelut. Yhteistyötä tehdään perheen läheisten ja perhettä tukevien muiden tahojen kanssa. Maahan muuttaneet tarvitsevat erityisesti maahantulon alkuvaiheessa paljon ohjausta, neuvontaa ja tietoa lapsiperheiden hyvinvointia tukevista palveluista. Työssä voidaan hyödyntää asiantuntijajärjestöjen tuottamaa omakielistä materiaalia kuten Lastensuojelun Keskusliiton ylläpitämää lastensuojelu.info-sivustoa.

Lastensuojeluilmoitusten kohdalla sosiaalityöntekijä tutkii lastensuojelun palvelujen tarpeen. Työntekijän tehtävänä on varmistaa, että asiakas ymmärtää asemansa ja oikeutensa sosiaalihuollon ja lastensuojelun toimenpiteissä. Tarvittaessa käytetään tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi. Vahvaa asiakasohjausta eri palvelujen välillä tulee vahvistaa kotoutumisen alkuvaiheessa. Lisäksi tulee kehittää konsultoivaa työtettä, jossa rakennetaan asiakaslähtöinen palvelukokonaisuus. Henkilöstön osaamista tulee kehittää jatkuvasti eri taustoista tulevien ihmisen kohtaamisessa.

Maahan muuttaneilta tulee kerätä systemaattisesti asiakaspalautetta, jotta oikeat palvelut saadaan kohdennettua lapsille ja perheille oikea-aikaisesti. Monitoimijainen yhteistyö maahan muuttaneiden perheiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

Kehittämisen näkökulmat: Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Tavoitteet:

- Perheen voimavarat lisääntyvät ja perhe saa konkreettisia selviytymis- ja ratkaisukeinoja perheen arkeen
- Asiakkaan osallisuus ja tietoisuus palvelujärjestelmästä kasvaa; perheet saavat tarvitsemaansa tukea ja ohjausta peruspalvelujen piiriin
- Maahanmuuttaja-asiakkaat vastaavat itsenäisesti käynneistään neuvolassa
- Henkilöstö osaa kohdata, auttaa ja tukea kaikkia asiakkaita yhtä laadukkaasti riippumatta asiakkaan taustasta ja kielitaidosta

Mittarit:

- Tuen saaneet asiakkaat
- Käytettyjen palvelujen määrä
- Kansalliset hyvinvointimittarit

Talousarviovaikutukset:

- Tulkkaustarpeet
- Koulutustarpeet
- Rekrytointitarpeet

Toimenpiteet:

- Vahva asiakasohjaus palvelujen välillä kotoutumisen alkuvaiheessa
- Konsultoiva työote; viranomaiset rakentavat palvelupolkua asiakkaalle hänen lähtökohdistaan ja tarpeistaan riippuen konsultoiden eri palveluja
- Henkilöstön osaamisen kehittäminen

2.4 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuuripiirinsä että suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. Osallistuminen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen tukee lapsen kasvamista suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin ja antaa lapselle mahdollisuuden oppia suomea/ruotsia luonnollisissa tilanteissa. Maahanmuuttajaperheet tulevat huomioiduksi tasavertaisina kuntalaisina varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa Lohjalla. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan myös Lohjan varhaiskasvatuksen periaatteina ovat lapsen oikeus tulla kohdelluksi tasa-arvoisesti ja ilman syrjintää, lapsen etu ja täysipainoinen kehityksen tukeminen huomioon ottaen.

Lohjalla maahanmuuttajataustaisten lasten päivähoito ja esiopetus pyritään järjestämään omalla päivähoitoalueella alueen yleisissä ryhmissä. Avoin päivähoito sekä leikkipuistotoiminta voivat tarjota maahanmuuttajaperheille mahdollisuuden vertaistukeen ja suomalaiseen kulttuuriin silloin, kun perheellä ei ole tarvetta lapsen päivähoitoon. Jokaisen perheen varhaiskasvatuspalvelut suunnitellaan yhteistyössä perheen kanssa.

Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilymisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Hyvä äidinkielen taito edesauttaa suomen/ruotsin kielen oppimista ja rohkaisee lasta käyttämään omaa äidinkieltään. Tässä tehtävässä varhaiskasvatus ja esiopetus tukevat ja kannustavat vanhempia. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tuodaan myös esille ja arvostetaan kaikkien lasten kieltä ja kulttuuria tasapuolisesti. Varhaiskasvatus ja esiopetus tukevat koko perheen kotoutumista opastamalla perhettä kunnan palveluihin ja suomalaiseen kulttuuriin.

Ennen varhaiskasvatuksen/esiopetuksen aloittamista pidetään aloituskeskustelu, jossa sovitaan tutustumisjaksosta ja tarvittavista käytännön asioista. Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä painottuu luottamukseen perustuva kasvatuskumppanuus, jossa ensimmäinen kohtaaminen on tärkeä.

Yhteistyössä vanhempien kanssa käytetään tarvittaessa tulkkipalveluita, jotta voidaan mahdollistaa tasa-arvon toteutuminen keskusteluissa. Arjen kohtaamisissa yhteisen kielen puuttuessa vaihtoehtoisten vuorovaikutuskeinojen tärkeys korostuu, jotta päivittäiset asiat voidaan käydä läpi vanhempien kanssa. Vanhempien kohtaamisessa henkilöstön sensitiivisyys, kuuntelu ja kulttuuritietoisuus korostaen erityisesti perheen kulttuurin ymmärtämistä, nousee tärkeään asemaan.

Varhaiskasvatuksessa päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa kaikille lapsille laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksessa esiopetuksen oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa. Maahanmuuttajalapsille näihin suunnitelmiin liitetään suunnitelma ”Suomen/ruotsin kielen tukeminen kaksi- tai monikielisillä lapsilla”. Maahanmuuttajalasten suomen/ruotsin kielen oppimista seurataan ja arvioidaan varhaiskasvatuksessa säännöllisesti. Laaja-alaiset erityislastentarhanopettajat toimivat alueillaan henkilökunnan ja perheiden tukena kieli- ja kulttuurikysymyksissä.

Lapsen siirtymistä kouluun valmistellaan yhteistyössä huoltajien ja lähikoulun kanssa. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa arvioidaan lapsen suomen kielen taitoa ja valmiutta aloittaa koulu omassa lähikoulussaan. Tarvittaessa lapsi voi aloittaa koulun myös Tytyrin koulussa, jossa annetaan valmiitavataa opetusta suomen kielellä sekä suomi toisena kielenä -opetusta (S2).

Kehittämisen näkökulma: Varhaiskasvatus ja esiopetus

Tavoitteet:

- Lasten ja perheiden osallisuus vahvistuu
- Lapset saavat kotoutumisen alkuvaiheessa tarvitsemaansa tukea
- Selvitetään mahdollisuudet kahdenpaikkaisuuteen varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa
- Lapsiperheet saavat kotoutumisen alkuvaiheessa tarvitsemaansa tukea ja ohjausta peruspalvelujen piiriin

Mittarit:

- Monikielisten lasten lukumäärä varhaiskasvatuksessa
- S2/R2-opetukseen osallistuvien lasten lukumäärä
- Henkilöstölle järjestettyjen koulutusten lukumäärä

Talousarviovaikutukset:

- Maahanmuuttajatyöhön suuntautuvan erityislastentarhanopettajan palkkaus
- Kahdenpaikkaisuuteen liittyvät kustannukset
- Henkilöstön koulutuskustannukset
- Tulkkaus- ja käännöskustannukset

Toimenpiteet:

- Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatustoiminnan tavoitteista, sisällöstä ja menetelmistä
- Tulkkia käytetään tasavertaisen vuorovaikutuksen turvaamiseksi vanhempien kanssa käydyissä varhaiskasvatuskeskusteluissa
- Maahanmuuttajataustaisia vanhempia rohkaistaan osallistumaan varhaiskasvatuksen arkeen ja yhteistapahtumiin.
- Lapsen suomen/ruotsin kielen taitotaso kartoitetaan ja S2/R2-opetus sekä tarvittava tuki suunnitellaan ryhmässä havaintojen ja kartoitusten pohjalta
- Tarvittaessa lapsen palvelupolkujen rakentaminen ja hoitoon ohjaaminen yhteistyössä muiden peruspalvelujen kanssa.
- Varhaiskasvatuksessa toimii maahanmuuttajatyöhön suuntautunut erityislastentarhanopettaja, joka osallistuu lasten ohjaamiseen sekä konsultoi ja kouluttaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä.
- Henkilöstön osaamista vahvistetaan säännöllisin koulutuksin

2.5 Lasten ja nuorten koulutus

Valmistava opetus

Perusopetuslaissa (628/1998, 9. §) säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetuksen valmistavasta opetuksesta. Perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään perusopetukseen valmistavan opetussuunnitelman mukaisesti.

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä opiskelemiseen perusopetuksen ryhmässä. 1-6-vuosiluokkien perusopetukseen valmistava opetus järjestetään Tytyrin koulussa ja 7-9-vuosiluokkien Anttilan koulussa.

Valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet perusopetuksen ryhmään siirtymistä varten ja edistää oppilaan tasapainoista kehitystä sekä kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Pääpaino valmistavassa opetuksessa on oppilaan suomen tai ruotsin kielen taidon edistämisellä; lisäksi opetusta annetaan perusopetuksen eri oppiaineissa. Luku- ja kirjoitustaidottomille oppilaille tarjotaan heidän taito- ja ikätasolleen soveltuvaa opetusta. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opinto-ohjelma. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja.

Maahanmuuttajaoppilaat ovat oikeutettuja oppilashuollon palveluihin valmistavan opetuksen aikana. Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilas saa osallistumistodistuksen.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen oppilas siirtyy yleisopetukseen tai jatko-opintoihin. Integroiduttuaan yleisopetuksen ryhmään oppilas opiskelee suomea suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaisesti ainakin aluksi.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) on yksi oppiaineen äidinkieli ja kirjallisuus oppimäärästä. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on maahanmuuttajatausta tai hänen suomen kielen taitonsa ei muusta syystä ole äidinkielen veroinen. Oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyttä sekä lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. S2-opetus ei ole tuki- tai erityisopetusta, vaan sillä on omat opetussuunnitelmassa laaditut tavoitteet, sisällöt ja arviointikriteerit.

Oppilaan tarpeen S2-oppimäärään määrittävät oppilaan opettajat yhdessä. Oppimäärän valinnasta päättää kuitenkin oppilaan huoltaja. Kun oppilaalle on määriteltä oppimääräksi S2, oppilasta opettavat opettajat suunnittelevat kullekin oppilaalle tarkoituksenmukaiset opetusjärjestelyt. Lohjalla S2-oppimäärän mukaan voi opiskella joko erillisessä pienryhmässä tai eriytettynä suomen kieli ja kirjallisuus -ryhmässä. Jälkimmäinen tarkoittaa ryhmää, jossa oppilailla on äidinkielen tasoinen suomen kielen taito. Pienryhmäopetuksessa otetaan yksilöllisesti huomioon oppilaan suomen kielen taitotaso ja muut opiskeluedellytykset. Kun oppilas osaa riittävän hyvin suomea, hän voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -ryhmään.

Lohjalla S2-pienryhmäopetus on keskitetty alakoululaisten osalta Tytyrin kouluun ja yläkoululaisten osalta Anttilan kouluun. Näissä kouluissa S2-opetus voidaan järjestää osittain tai kokonaan pienryhmässä. Oppilaalle annetaan tarvittaessa tukea myös muissa oppiaineissa ja oppimistaidoissa, jotta hän olisi yhdenvertainen muiden oppilaiden kanssa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan tausta ja lähtökohdat sekä maassaoloaika. Opetus tukee oppilaan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, jossa määritellään oppilaan vahvuudet ja suomen kielen sekä muiden oppiaineiden oppimiseen tarvittava tuki, jotta oppilaan yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduksi kaikissa oppiaineissa.

Oman äidinkielen opetus

Huoltajien pyynnöstä on mahdollista järjestää oman äidinkielen ylläpito-opetusta, 2 tuntia viikossa. Opetukseen voivat ilmoittautua oppilaat, joiden äidinkieli tai kotikieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Opetusta järjestetään oppilaiden ilmoittautumisten perusteella, mikäli oppilaita on riittävästi. Opiskelu on perusopetusta täydentävää opetusta. Opetus noudattaa oman äidinkielen opetussuunnitelmaa.

Uskonnon opetus

Huoltajien pyynnöstä on mahdollista järjestää oman uskonnon opetusta, jos oppilaita on riittävästi. Opetusta tarjotaan yksi tunti viikossa. Jos oman uskonnon opetus ei toteudu, oppilas voi osallistua joko evankelisluterilaisen uskonnon tai elämänskatsomustiedon tunneille, mistä sovitaan koulun ja huoltajien kesken.

Toisen asteen koulutus

Luksia

Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, tarjoaa Lohjalla laajan valikoiman perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jossa huomioidaan aiemmat opinnot, työkokemus tai muulla tavoin hankittu osaaminen. Tutkintojen tai tutkinnon osien suorittamisen tueksi järjestetään opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, esimerkiksi suomen kieltä, tietotekniikkaa tai matematiikkaa, joten opiskelu soveltuu myös maahanmuuttajille. Lüksian koulutuksiin voi hakea yhteishaussa tai jatkuvassa haussa.

Lukio

Lukiokoulutusta Lohjalla antaa Lohjan Yhteislyseon lukio, Lohjan lukion aikuislinja ja Virkby Gymnasium. Koulutukseen hakeutuakseen opiskelijalla täytyy olla suoritettuna perusopetuksen päättötodistus tai muu vastaava koulutus. Nuorten lukiokoulutukseen hakeudutaan kevään yhteishaussa. Aikuisten lukiokoulutukseen haetaan ja otetaan non-stop periaatteella. Opiskelu tähtää ylioppilastutkintoon. Lisäksi aikuisten opetukseen voidaan ottaa aineopiskelija, joka opiskelee vain yhtä tai muutamaa oppiainetta. Aineopiskelijoiden koulutustaso vaihtelee peruskoulun käyneestä tohtorin tutkinnon suorittaneeseen. Lukiolaki edellyttää oppilaitoksilta alueellista yhteistyötä ja 1.8.2019 voimaanastuva uusi lukiolaki myös korkea-kouluyhteistyötä.

Suoriutuakseen menestyksellisesti lukiokoulutuksesta opiskelijalla tulee olla paitsi peruskoulun tiedot ja taidot myös riittävä suomen/ruotsin kielitaito. Lukion aikuislinjalla annetaan S2-opetusta, johon osallistuvat myös LYLL:n vieraskieliset opiskelijat. Lukion S2-opetus on yleensä liian vaativaa opiskelijoille, jotka ovat olleet Suomessa vain muutaman vuoden. Lisäksi lukio-opiskelu on sen verran itsenäistä ja teoreettista, että se ei onnistu heikolla suomen kielen taidolla, vaikka opiskelijan edellytykset lukion päättötodistukseen ja ylioppilaskirjoitusten läpäisemiseen muutoin olisivat hyvät. Tämän vuoksi vielä heikon suomen omaavat opiskelijat on jouduttu ohjaamaan pääkaupunkiseudulle, jossa on maahanmuuttajille tarkoitettua lukioon valmentavaa opetusta (luva). Luvaa varten opetushallitus on vahvistanut opetussuunnitelman perusteet.

Lohjalta puuttuu lukioon valmistavan opetuksen opetussuunnitelma ja sitä kautta lukioon valmistava opetus. Lukiokoulutuksen valmistavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet lukiokoulutukseen siirtymistä varten. Erityisesti tällainen ryhmä palvelee Suomessa ainoastaan muutaman vuoden asuneita, perusopetuksen päättötodistuksen suorittaneita. Koulutukseen voivat kuitenkin osallistua kaikki vieraskieliset, myös pidempään maassa asuneet, mikäli heillä ei ole tarvittavia suomen kielen valmiuksia.

Luva kestää vuoden ja sisältää 25 kurssia. Pääpaino on S2-kielessä, vähintään kymmenen kurssia. Muut aihekokonaisuudet ovat: muut kielet (3 kurssia), matemaattiset ja luonnontieteelliset opinnot (2 kurssia), yhteiskuntatietous ja kulttuurituntemus (2 kurssia), opinto-ohjaus (2 kurssia) ja valinnaiset opinnot (6 kurssia). Valinnaiset opinnot voivat sisältää lukiokursseja (esim. taito- ja taideaineita) tai esim. perusopetuksen opintoja. Opiskelijasta saadaan korotettu yksikköhinta.

Luva on syytä toteuttaa siten, että siihen voivat osallistua niin nuorten kuin aikuisten ops:n mukaan opiskelevat. Lisäksi luvan järjestämiseksi kannattaa tehdä yhteistyötä naapurikuntien kanssa. Osa opinnoista, ennen kaikkea valinnaiset opinnot voidaan toteuttaa jo valmiissa lukiodien opetusryhmissä. Myös muun opetuksen järjestämisessä voidaan tarvittaessa tehdä yhteistyötä esim. perusopetuksen valmistavan ryhmän kanssa. Maahanmuuttajaopiskelijaryhmien keskittäminen Pohjolanmäki-Anttila-Tytyri alueelle tuo synenergiaetuja niin oppilaan/opiskelijan näkökulmasta kuin taloudellisesti. Paikka on joukkoliikenteellä helppo saavuttaa. Lisäksi niin Luksia kuin Laurea ovat tarpeeksi lähellä, jotta opiskelija voi tarvittaessa koulupäivän aikana siirtyä yksiköstä toiseen. Tämä lisää verkostoyhteistyön mahdollisuuksia. Verkostoyhteistyö ja opinto-ohjaus ovat hyvin tärkeitä maahanmuuttajaopetuksessa.

Kanneljärven opisto

Kanneljärven Opisto on sitoutumaton kansanopisto. Kanneljärven Opisto järjestää monipuolisia maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia sekä kasvatus- ja ohjausalan ammatillista koulutusta, vapaan sivistystyön koulutusta ja perusopetuksen lisäopetusta.

Oppivelvollisuusiän ylittäneille, yli 17-vuotiaille maahanmuuttajille järjestetään perusopetuksen päättötodistukseen tähtäävää aikuisten perusopetusta (lukutaitovaihe, alkuvaihe ja päättövaihe yksilöllisen suunnitelman mukaan).

Perusopetuksen suorittaneille on tarjolla S2-kymppi, joka on suunnattu erityisesti juuri perusopetuksen päättötodistuksen saaneille lukio-opintoja suunnitteleville maahanmuuttajanuorille.

Vapaan sivistystyön kotoutumiskoulutuksena tarjotaan sekä luku- ja kirjoitustaidon koulutusta että kielitaitoa kehittävää koulutusta, jossa erityinen painopiste on jatko-opintoihin tai työelämään siirtymisen jatko-ohjauksessa.

Kehittämisen näkökulmat: Lasten ja nuorten koulutus

Tavoitteet:

- Maahanmuuttajat saavat tukea perusopetuksen suorittamiseen ja edellytykset jatko-opintoihin vahvistuvat
- Edellytykset suorittaa lukio vahvistuvat aloittamalla alueella lukioon valmistava koulutus
- Pakolaistaustaisten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten arjentaidot ja elämänhallinta vahvistuvat
- Maahanmuuttajataustaiset nuoret osallistuvat nuorten toimintaan yhdenvertaisesti

Mittarit:

- Suomi toisena kielenä, oman äidinkielen, perusopetukseen valmistavan ja maahanmuuttajatautikiopetuksen -opetuksen oppilasmäärät ja opetustunnit
- THL:n kouluterveyskyselyn indikaattorit

Toimenpiteet:

- Opetussuunnitelma: Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus lähestymistapana
- Siirtymävaiheiden huomioiminen esiopetuksesta valmistavaan / yleisopetukseen, valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen (alakoulu/yläkoulu), perusopetuksesta toiselle asteelle (Maahanmuuttajaopetuksen pedagoginen ryhmä sekä ohjausryhmä)
- Kerho- ja iltapäivätoiminta osana kotoutumista
- Tiedottamisen ja wilman käytön kehittäminen
- Opetushenkilöstön täydennyskoulutus ja toimintamallien säännöllinen jakaminen.
- Yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden ja tahojen kanssa, esim. terveydenhuollon, sosiaalitoimen, nuorisotoimen kanssa.
- Suomeen perusopetuksen loppuvaiheessa muuttavien nuorten opetukseen liittyvän toimintamallin luominen
- Omien toimintamallien kehittäminen benchmarking –vierailujen avulla
- Sosiaalityöntekijä koululla tavoitettavissa 1-2 kertaa viikossa keskustelemassa nuorten kanssa.
- Nuorten ohjaaminen ja osallistaminen nuorisotyön tiloihin ja tapahtumiin yhteistyössä perusopetuksen kanssa

Talousarviovaikutukset:

- Maahanmuuttajaopetuksen erityisopetuksen kehittäminen, erityisopettajan palkkaaminen
- Tulkkaus- ja käännöskustannusten lisääntyminen
- Oman äidinkielen opettajien palkkaus
- Oppilashuollon resurssit
- OKM:n Koulutuksellisen tasa-arvon hankerahoituksen hakeminen
- Valtionosuus/kotikuntakorvaus, kunnan peruspalvelujen valtionosuuden lisääntyminen
- Valmistavan opetuksen oppilaista järjestäjä saa valtionosuuden, joka on perusopetuksen yksikköhinta kaksinkertaisena
- Valtionavustus S2- ja oman äidinkielen opetuksesta
- Maahanmuuttajaopetuksen koordinaattori Lohjalla, jolla vastuulla maahanmuuttajaopetus, kotikielen opetus, oman uskonnon opetus, kehittämistoiminta, erilaiset hankehakemukset ja valtionosuuksien hakeminen

2.6 Nuorisokeskus

Lohjan kaupungissa toimii 13–29-vuotiaille nuorille ja heidän sidosryhmilleen suunnattu monialainen Nuorisokeskus. Nuorisokeskuksessa nuoret ja heidän lähipiirinsä taustastaan riippumatta voivat hakea vastauksia elämän pieniin ja suuriin kysymyksiin, mm. tukea ja apua mielenterveyteen, hyvinvointiin, talousasioihin, itsenäistymiseen, ehkäisy-, ihmissuhde- ja seksuaaliasioihin, harrastusmahdollisuuksiin sekä vinkkejä parisuhteeseen ja vanhemmuuteen.

Nuorisokeskuksen toiminta perustuu nuorisolakiin, jonka tavoitteena on

1. edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
2. tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;
3. tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
4. edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista sekä
5. parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö. Kaikilla nuorilla tulisi olla mahdollisuus itse valita, mihin vapaa-ajan harrastukseen tai -toimintaan osallistuu. Yhdenvertaisten mahdollisuuksien takaaminen ei tarkoita samanlaista kohtelua kaikille, sillä nuorten lähtökohdat ja mahdollisuudet osallistua nuorisotoimintaan vaihtelevat yksilöllisesti. Nuorten osallistumista voivat vaikeuttaa fyysiset esteet, nuorten tai nuorten perheiden sosioekonomiseen asemaan liittyvät eriarvoisuudet sekä oletukset ja kokemukset asenteellisuudesta ja rasismista.

Nuorisokeskuksen tarjoamien yhteisten kokoontumispaikkojen ja aktiviteettien kautta voidaan vahvistaa nuorten kiinnostumista ja osallisuutta yhteiskuntaan sekä edistää eri ryhmien välistä kanssakäymistä ja hyviä etnisiä suhteita. Toimintaan ja Nuorisokeskuksen tarjoamiin palveluihin ohjataan maahanmuuttajanuoria samalla tavalla kuin kantaväestöön kuuluviakin nuoria.

Alueellinen nuorisotyö tarjoaa virikkeellistä ja kasvatuksellista vapaa-ajan toimintaa turvallisessa ympäristössä nuorten ehdoilla. Toiminnassa turvalliset aikuiset tukevat ja ohjaavat sekä tarjoavat apua, toimintamalleja ja erilaisia näkökulmia lasten ja nuorten terveen kasvun tukemiseksi. Toimintaan osallistuvilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa ja ottaa vastuuta yhteisöllisessä ympäristössä.

Nuorisokeskuksessa huolehditaan siitä, että nuori löytää tarpeita vastaavat palvelut joko suoraan Nuorisokeskuksesta tai palveluohjauksen kautta. Nuorisokeskuksessa on mahdollista toteuttaa nuorille räätälöityjä palveluja ja pienryhmätoimintoja.

Verkostotyöskentely on avainasemassa keskuksen toiminnassa. Nuorisokeskuksesta löytyvät kaikki nuorisotyön palvelut: alueellinen nuorisotyö, erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö, ehkäisevä päihdetyö sekä etätoimipisteenä nuorisotyöpajatoiminta. Nuorisokeskuksen tiloissa sijaitsee nuorisokahvila Dixi. Näiden lisäksi Nuorisokeskuksessa toimii nuorten ehkäisy-, ihmissuhde- ja seksuaalineuvonta, nuorisoperheneuvola sekä nuorten psykiatrinen sairaanhoitaja. Sosiaalipalveluista Nuorisokeskuksessa työskentelee osa-aikaisesti jalkautuen sosiaalityöntekijöitä, -ohjaajia sekä -neuvoja. Ohjaamo Lohja -hankkeen myötä Nuorisokeskuksessa toimii myös terveydenhoitaja, opinnollistamis- ja yritysyhteistyöohjaaja sekä TE-toimiston työsuunnittelija.

Nuorten ehkäisy-, ihmissuhde- ja seksuaalineuvontapalvelut osana Nuorisokeskuksen toimintaa

Osana Nuorisokeskuksen toimintaa järjestetään nuorten ehkäisy-, ihmissuhde- ja seksuaalipalveluita. Terveystoiminta- ja seksuaaliterapeutti tapaa nuoret ja kartoittaa asiakkaalle ja hänen kumppanilleen parhaiten soveltuvimman raskauden ehkäisyvalmisteen ja tukee nuoren kehittyvää seksuaalisuutta ja kypsymistä aikuisuuteen. Myös tarttuvien sukupuolitautilien toteaminen ja hoito toteutuvat nuorten neuvonnan kautta.

Ohjaamo

Ohjaamot ovat ympäri Suomea sijaitsevia paikkoja, joista alle 30-vuotiaat saavat maksutonta apua ja tukea monenlaisiin asioihin opiskelusta ja työllistymisestä asumiseen ja kaikkeen näiden väliltä. Ohjaamoon on tervetullut omana itsenään, yksin, vanhempien tai kaverin kanssa, ajanvarauksella tai ilman. Ohjaamoon tullessa ei tarvitse tietää, mikä on oikea taho hoitamaan asiaa tai minkä alan ammattilaiselta saa apua mihinkin pulmaan. Riittää, että löytää lähimmän Ohjaamon ja astuu sisään. Ohjaamon ammattilaiset osaavat auttaa eteenpäin. Rahoituksensa Ohjaamot saavat Euroopan sosiaalirahastolta, Suomen valtiolta ja mukana olevien toimijoiden perusrahoituksesta. Ohjaamo Lohjan hankerahoitusta on haettu vuoden 2020 loppuun. Ohjaamo Lohja -hankkeessa varsinaisena kohderyhmänä ovat alle 30-vuotiaat työttömät, syrjäytymisvaarassa ja koulutuksen ulkopuolella olevat lohjalaiset nuoret.

Nuorisotyöpaja Tuuma

Nuorisotyöpaja Tuuma toimii Lohjalla tarjoten nuorille työkokeilupajapaikkoja. Työkokeilun aikana nuoret saavat mahdollisuuden tutustua ja kehittyä erilaisissa työtehtävissä. Samalla nuoret saavat tukea ja ohjausta elämänhallinta-, ammatinvalinta- ja työelämäntaidoissa. Nuoret työskentelevät ohjaajien tukemana Pajaverstaalla sekä Lohjan Kierrätyskeskuksessa.

Kehittämisen näkökulmat:

Nuorisokeskus

Tavoitteet:

- Nuorten maahanmuuttajien osallisuus, vaikutusmahdollisuudet ja mahdollisuudet toimia yhteiskunnassa vahvistuvat
- Maahanmuuttajanuoret löytävät mielekkäitä harrastus- ja toimintamahdollisuuksia Lohjalla
- Lohjalla asuvat maahanmuuttajanuoret tulevat kohdatuksi ja kuulluksi omana itsenään
- Nuorten kohtaamat yhdenvertaisuuden toteutumisen esteet ja syrjintä havaitaan ja niihin puututaan tehokkaasti

Toimenpiteet:

- Nuorille suunnatut tapahtumat
- Suunnitelmallinen moniammatillinen yhteistyö maahanmuuttajapalveluiden/aikuissosiaalityön sekä yhdistysten kanssa
- Henkilöstö koulutautuu yhdenvertaisuuteen ja monimuotoisuuteen liittyvissä kysymyksissä
- Suunnitelmallinen nuorten ohjaus ja neuvonta

Mittarit:

- Asiakasmäärät, asiakaspalautteet
- Valtakunnalliset hyvinvointimittarit; Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän kototietokannan kautta saatavat hyvinvointia kuvaavat mittarit (tulossa)
- Työharjoittelupaikkojen määrä Tuumassa

Talousarviovaikutukset:

- Tapahtumakulut
- Koulutuskustannukset
- Tulkkaustarpeet

2.7 Työikäisten sosiaalipalvelut

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityö auttaa silloin, kun ihminen tarvitsee tukea, ohjausta ja neuvontaa erilaisissa arkielämän hankalissa tilanteissa. Aikuissosiaalityön palvelujen puoleen voi kääntyä esimerkiksi seuraavissa elämäntilanteissa:

- kun tarvitaan tukea arkielämän hallintaan ja suunnitteluun
- kun työtön tarvitsee sosiaalista kuntoutusta tai ohjausta työllisyyspalveluihin
- asunnottomuus ja asumisen ongelmat
- alkoholi- tai muu riippuvuusongelma
- oleskelulupa-asioihin liittyvän ohjauksen ja neuvonnan tarve
- kun mielenterveyden ongelmat haittaavat arjen sujumista
- kun henkilö on kohdannut äkillisen kriisin, kuten eron, hädän tai velkaantumisen
- kun tarvitaan sosiaaliturvaan ja -palveluihin liittyvää neuvontaa

Asiakkaaksi voi hakeutua ottamalla yhteyttä puhelimitse. Myös muu henkilö voi ilmoittaa huolensa tuen tarpeessa olevasta henkilöstä tai muu viranomainen tai sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita järjestävä taho voi ilmoittaa sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä. Tällöin aikuissosiaalityötä otetaan yhteys asiakkaaseen hänen elämäntilanteensa selvittämiseksi ja tehdään palvelutarpeen arvio. Työn tavoitteena on asiakkaan taustasta, vakaumuksesta ja kielitaidosta riippumatta vahvistaa hänen toimintakykyään ja hyvinvointiaan yhdenvertaisesti ja erilaiset lähtökohdat huomioiden. Tarvittaessa asiakastyössä käytetään tulkkia. Maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa aikuissosiaalityö tekee tiivistä yhteistyötä maahanmuuttajien alkuvaiheen palveluista vastaavan tiimin kanssa etenkin, kun alkuvaiheen palveluissa ollut asiakas siirtyy kotoutumisajan jälkeen aikuissosiaalityön normaalipalveluiden asiakkaaksi.

Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan henkilöiden kykyä selviytyä arkipäivän toiminnoista, vuorovaikutussuhteista ja oman toimintaympäristön rooleista.

Sosiaalinen kuntoutus on osa monialaista kuntoutusjärjestelmää, ja sitä on toteutettava tiiviissä yhteistyössä lääkinnällisen, ammatillisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen kanssa.

Sosiaalisen kuntoutuksen taustalla on ymmärrys kokonaisvaltaisen työskentelyn välttämättömyydestä silloin, kun ongelmat ovat kasautuneet ja pitkittyneet tai kun sosiaalisen kuntoutuksen toimenpiteet ovat muutoin tarpeellisia henkilön sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.

Sosiaalisessa kuntoutuksessa on hahmotettava esimerkiksi pitkään jatkuneesta työttömyydestä, väkivaltakokemuksista, hahmotus- ja oppimisvaikeuksista, vammaisuudesta sekä mielenterveys- ja käyttäytymishäiriöistä johtuvat sosiaalisen kuntoutuksen tarpeet.

Tavoite voi olla arkielämän taitojen oppimista, päihteettömän arjen hallintaa, koulutukseen tai työhön tarvittavien asioiden harjoittelua tai tukea ryhmässä toimimiseen. Sosiaalisen kuntoutuksen välineitä voivat olla psykososiaalinen tuki ja lähityö (kotikäynnit, mukana kulkeminen, kasvatuksellinen tuki omien asioiden hoitamiseen), erilaiset toiminnalliset ryhmät, vertaistuki, osallistuminen vapaaehtoistoimintaan, työtoiminta sekä asiakkaalle tarjottavat palvelut ja tukitoimet osana sovittua suunnitelmaa.

Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

- 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
- 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
- 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan;
- 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin;
- 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan henkilön sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä.

Sosiaalisen kuntoutus on sosiaalipalvelua, ja sen suunnittelu ja toteutus on kunnan sosiaalihuollon vastuulla (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014).

Kunnat järjestävät sosiaalisen kuntoutuksen palveluja eri tavoin. Myös järjestöillä ja muilla kolmannen sektorin toimijoilla on vahva rooli palvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä.

Kuntouttava työtoiminta

Laki velvoittaa kuntaa järjestämään kuntouttavaa työtoimintaa aktivointiehtoisille työttömille (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001), joiden osalta työvoimahallinnon normaalit palvelut ovat riittämättömiä työllistymisedellytysten vahvistamiseen tai työllistymiseen.

Maahan muuttaja voi olla kuntouttavan työtoiminnan asiakas kotouttamisjakson jälkeen.

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu aktivointisuunnitelmaan. Aktivointisuunnitelma on työvoimahallinnon ja perusturvatoimen aikuissosiaalityön ja asiakkaan yhteinen suunnitelma asiakkaan työllistymisen tai työllistymisedellytysten parantamiseksi. Aktivointisuunnitelmaa laadittaessa on aina ensin selvitettävä mahdollisuus tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä (normaalit työhallinnon palvelut). Jos Hyvinvointi-toimiala arvioi, ettei asiakas voi työ- ja toimintakyvystä johtuvien rajoitteiden vuoksi välittömästi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan, aktivointisuunnitelman tulee sisältää sellaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan osallistua myöhemmin kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttavalla työtoiminnalla ei saa korvata virka- tai työsuhteessa tehtävää työtä.

Kuntouttavaan työtoimintaan sovelletaan työturvallisuuslakia, jonka noudattamisesta vastaa työtoimintapaikka.

Kuntouttavaan työtoimintaan ei sovelleta työterveyshuoltolakia. Asiakkaat kuuluvat kuntouttavan työtoiminnan aikana kunnallisen terveydenhuollon piiriin.

Länsi-Uudenmaan työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Monialainen yhteispalvelu on Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston, Länsi-Uudenmaan kuntien (Hanko, Inkoo, Karkkila, Kirkkonummi, Lohja, Siuntio ja Vihti) sekä Kelan tarjoama palvelukokonaisuus. Palvelu on tarkoitettu työttömille työnhakijoille, jotka työvoimapalvelujen lisäksi tarvitsevat sosiaali- ja terveyspalveluja tai kuntoutuspalveluja työllistymisen ja/tai työllistymisedellytysten edistämiseksi (Laki työllistymistä edistävästä yhteispalvelusta 2014).

TE-toimisto, kunta ja Kela arvioivat monialaisen yhteispalvelun tarpeen, kun työtön on

- saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää;
- ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 6 kk (alle 25-vuotiaat); tai
- ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kk (25 vuotta täyttäneet).

Palvelussa kartoitetaan asiakkaan tarpeet työllistymisen edistämiseksi. Tämän jälkeen laaditaan etene-
missuunnitelma, jonka toteuttamisessa yhteispalvelun työntekijät auttavat. Suunnitelman askeleet koostuvat yksilöllisten tarpeiden mukaan räätälöidyistä tai laajan verkoston tarjoamista palveluista. Tavoitteena on löytää sopiva työ, koulutus tai muu pitkäaikainen ratkaisu työttömyyteen.

Asiakkuus monialaisessa yhteispalvelussa alkaa enintään kolmen kuukauden pituisella kartoitusjaksolla, jonka aikana asiakkaan palvelutarve arvioidaan ja hänen kanssaan laaditaan monialainen työllistymissuunnitelma, jossa sovitaan palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja/tai kuntoutuspalveluista.

Asiakkaalta edellytetään sitoutumista suunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen sekä suostumusta työllistymisen kannalta tarpeellisten tietojen vaihtoon mukana olevien toimijoiden välillä.

Mahistalo

Mahistalo on aikuisten työpaja ja se tarjoaa työtä ja toimintaa sekä tukee asiakkaiden elämänhallintaa. Mahistalon toiminnasta vastaavat työsuunnittelija, työvalmentaja ja kaksi pajaohjaajaa. Asiakkaiden tukena ovat myös sosiaalisen kuntoutuksen sosiaalityöntekijät sekä johtava sosiaalityöntekijä.

Mahistalon työtoimintalinjoja ovat ruoka- ja siivouspalvelu, ompelu- ja kädentaidot, puuverstas, piha- ja luonnonhoitotyö sekä starttiryhmit. Osa Mahistalon työ- ja työtoimintatehtävistä tehdään kaupungin muissa yksiköissä.

Mahistalon palvelut on tarkoitettu pitkäaikaistyöttömille, jotka tarvitsevat erityistä tukea työllistymisedellytysten vahvistamisessa ja työllistymisessä. Asiakasohjaus Mahikseen tapahtuu aikuissosiaalityön, sosiaalisen kuntoutuksen tai työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) kautta.

Vammaispalvelut

Vammaispalvelut huolehtii, että maahanmuuttajat saavat ne lakisääteiset palvelut, joihin heillä vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaan on oikeus. Maahanmuuttajien ja kantaväestön tasa-arvoinen kohtelu on vammaispalveluissakin periaatteena.

Koska maahanmuuttajien kotimaassa ei ole ollut vammaispalveluja vastaavia palveluja, niiden sisällön ja järjestämistavan ymmärtäminen on tuonut erityisiä haasteita. Vammaisuus sinänsä on useimmille maahanmuuttajille hävettävä asia. Sen vuoksi vammaisten maahanmuuttajien pääsy kodin ulkopuolelle ja osallistumisen varmistaminen suomalaiseen yhteiskuntaan on myös vammaispalvelujen tärkeä tehtävä.

Vammaispalveluissa palvelut myönnetään hakemuksen ja palvelutarpeen arvioinnin kautta. Koska maahanmuuttajat eivät pysty itsenäisesti näitä hakemuksia täyttämään, on kiinteä yhteistyö maahanmuuttajapalvelujen kanssa välttämätöntä. Vammaisella maahanmuuttajalla ja hänen läheisillään on kokonaisvaltaisen ohjauksen ja neuvonnan tarve, josta vammaispalvelut ja maahanmuuttajapalvelut yhdessä terveydenhuollon kanssa vastaavat.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Lakisääteiset mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat Lohjalla asuvien maahanmuuttajien käytettävissä samalla tavalla kuin muidenkin kunnan asukkaiden kohdalla. Hoidon tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen asiakkaan taustasta riippumatta. Jos terveystarkastuksessa todetaan psyykkisen tuen tarve, ohjataan asiakas psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotolle. Psykiatrinen sairaanhoitaja toimii yhteistyössä terveyskeskuslääkärin kanssa. Akuutin päihdehoidon tarpeen arvio tehdään terveyskeskuspäivystyksessä. Kiireettömän päihde- tai riippuvuusongelman hoidon tarpeen arvioimiseksi asiakas ohjataan Päihdeklinalle. Päihdeklinalle hoidon suunnitteluun ja toteutukseen osallistuu moniammatillinen työryhmä. Päihdeklinalle tehdään tiivistä yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Asiakkaan siirtyminen palvelusta toiseen tehdään suunnitelmallisesti ja asiakasta tukien. Palvelutilanteisiin varataan tavallista enemmän aikaa ja tarvittaessa käytetään tulkkia.

Lohjalla järjestetään mielenterveyspuolen tuettua asumispalvelua mielenterveyskuntoutujille. Tätä toimintaa suunnitellaan aina henkilökunnan ja asiakkaiden kanssa yhdessä.

Kielitaito sekä sensitiivinen aihepiiri ovat vaikuttaneet Lohjalla palveluihin hakeutumiseen ja niihin sitoutumiseen. Mielenterveys- ja päihdepuolen asumispalveluiden haasteena on myös soveltuvan asumisratkaisun ja palveluiden löytäminen henkilölle, jonka palveluntarve on syntynyt sotatrauman kaltaisista syistä. Alalla on koulutuksen ja tiedon tarve kulttuurienvälisyyteen ja konfliktitraumasta kuntoutumiseen liittyvissä kysymyksissä. Tulevalla ohjelmakaudella henkilöstön työtä tuetaan ja osaamista kehitetään tarkoituksenmukaista koulutusta järjestämällä sekä verkostoyhteistyötä vahvistamalla.

Kehittämisen näkökulmat:

Aikuisten sosiaalipalvelut, erityisryhmien sosiaalityö

Tavoitteet:

- Lohjalla asuvat maahanmuuttajat saavuttavat tosiasiallisesti yhdenvertaisen aseman valtaväestöön nähden tietotaidoissa, kielitaidossa, työmarkkinoilla ja kansalaisyhteiskunnassa
- Maahan muuttaneet löytävät tarvitsemansa palvelut
- Henkilöstö osaa kohdata asiakkaan ja työskennellä suunnitelmallisesti riippumatta asiakkaan kielitaidosta, vakaumuksesta ja taustasta
- Maahanmuuttajat löytävät aikuissosiaalityön palvelut ja osaavat hakeutua niiden piiriin
- Maahan muuttaneiden osallisuus yhteiskunnassa ja kontaktit valtaväestöön vahvistuvat
- Elämänhallinta vahvistuu

Toimenpiteet:

- Suunnitelmallisen sosiaalityön ja tavoitteellisen sosiaaliohjauksen järjestäminen, seuranta, päätöksenteko ja viranomaistyö
- Henkilöstön koulutus kulttuurienvälisyyteen ja maahanmuuton erityiskysymyksiin liittyvissä asioissa

Mittarit:

- Työmarkkina-asema
- Mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasmäärät
- Sosiaaliturvan käyttö
- Yhteydenottojen määrä
- Sosiaalisessa kuntoutuksessa asiakasmäärä kuukausittain eri kuntouttavan työtoiminnan kohteissa, eri henkilöt vuosittain, työllistyneet ja koulutukseen siirtyneet henkilöt vuositasolla, passiivityömarkkinatuen määrä kuukausittain ja vuositasolla. Työntekijöiden ja pajan asiakasmäärät kuukausittain.
- Asiakaspalautejärjestelmän kautta saatu palaute

Talousarviovaikutukset:

- Koulutustarve lisääntyy
- Tulkkauskustannukset muissa kuin pakolaistulkkauksissa

2.8 Ikääntyneiden sosiaalipalvelut

Ikääntyneiden palvelualueen toiminta-ajatuksena on edistää ikääntyneiden hyvää ja toimintakykyistä elämää ja tukea heidän asumistaan omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Kotihoitoa tarvitseville asiakkaille tehdään yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa palvelusuunnitelma. Asiakaslähtöisessä palvelussa tuetaan ikääntyvän asiakkaan omia voimavaroja, terveyttä ja hyvinvointia. Turvallinen, toimintakykyä edistävä asuin-, hoiva- tai hoitoympäristö on jokaisen oikeus taustastaan riippumatta.

Sairaanhoitopalvelut tuotetaan mahdollisuuksien mukaan neuvotellen ja sopien hoitotavoista yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa. Asiakasta ja hänen omaisiaan tuetaan kuoleman lähestyessä kunnioittaen asiakkaan omia kulttuurisia tapoja ja tottumuksia. Palvelut järjestetään huomioiden asiakkaan fysiologiset perustarpeet, turvallisuuden, yhteenkuuluvuuden, rakkauden ja hyväksytyksi tulemisen tarpeet sekä arvostuksen ja itsensä toteuttamisen tarpeet, itsemääräämisoikeus ja kuulluksi tuleminen.

Palveluohjausta annetaan Ikähelpissä kaikille ikääntyneille ja heidän läheisilleen sekä heitä hoitaville ta-
hoille. Ohjausta ja neuvontaa annetaan myös jokaisessa Ikääntyneiden palvelualueen yksikössä liittyen
ikäntyneen toimintakykyyn, hoivaan, huolenpitoon ja sosiaalisiin etuuksiin. Ulkomaalaistaustaisille asiak-
kaille on mahdollisuus järjestää tulkkipalvelut.

Ikääntyneiden palvelualueen yhteisenä tavoitteena voidaan pitää maahanmuuttajataustaisten ohjaamista
lohjalaisille ikäihmisille tarkoitettujen palvelujen käyttäjiksi.

Kehittämisen näkökulmat: Ikääntyneiden sosiaalipalvelut

Tavoitteet:

- Ikääntyneet maahanmuuttajat löytävät heille tarkoitetut palvelut ja tulevat niissä yhdenvertaisesti kohdatuiksi ja kuulluiksi

Toimenpiteet:

- Tarvittaessa kohdennettu ohjaus ja neuvonta yhteistyössä keskitetyn maahanmuuttajapalve-
lun kanssa

Mittarit:

- Maahanmuuttajataustaisten palvelunkäyttäjien osuus palvelujen käyttäjien kokonaismäärästä.
Seurantavastuu on palvelualueen johdolla.

Talousarviovaikutukset:

- Tarvittaessa tulkkaukskulut sekä koulutustarpeet

2.9 Sosiaalipäivystys

Lohjan kaupungin virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys on järjestetty seudullisesti seitsemän lähi-
kunnan (Hanko, Inkoo, Karkkila, Lohja, Raasepori, Siuntio ja Vihti) yhteistyönä. Sosiaalipäivystyksen hallin-
noinnista vastaa perusturvakuntayhtymä Karviainen. Sosiaalipäivystys vastaa kiireellisistä sosiaalihuollon
palveluista virka-ajan ulkopuolella akuutissa tuen tarpeessa oleville sopimuskuntien asukkaille tai sopi-
muskuntien alueella oleskeleville henkilöille.

Sosiaalipäivystyksessä toimii neljä sosiaalityöntekijää. Päivystystyö tehdään osin aktiiviyönä ja osin varal-
laoloperusteisesti. Sosiaalipäivystys toimii arkisin välillä klo 15.00-08.00 ja viikonloppuisin välillä perjantai
klo 15.00 - maanantai klo 08.00.

Asiakasyhteydenotot sosiaalipäivystykseen tehdään Hätäkeskuksen kautta (112). Myös muilla päivystävillä
viranomaisilla on suora yhteydenottomahdollisuus. Seudullinen palvelu ei sisällä psykososiaalista päivys-
tystä, jota Lohja ostaa vuoden 2018 loppuun Hyvinkään kaupungin mielenterveysseura HYMISE:ltä. Asi-
akasyhteydenotot HYMISE:en tehdään Hätäkeskuksen tai muiden päivystävien viranomaisten toimesta.

Lohjan ja seitsemän lähikunnan sosiaali- ja kriisipäivystys on tarkoitus jatkossa tuottaa yhtenä kokonai-
suutena, osana Espoon kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystystä. Siirron on tarkoitus toteutua vuoden 2019
alussa.

Lohjalla toimii lisäksi suuronnettomuustilanteita varten kaupungin omana toimintana psykososiaalisen
tuen päivystys, joka auttaa ja tukee sosiaalipäivystystä ja muita päivystäviä viranomaisia järjestämään suu-
remmissa kriisitilanteissa psykososiaalista tukea sitä tarvitseville. Yhteydenotot tähän päivystykseen ta-
pahtuvat muiden päivystävien viranomaisten välityksellä.

3. ELINVOIMA

Kaupunkisisällöt

3.1 Hiiden Opisto

Hiiden Opisto järjestää maahanmuuttajille suunnattua opetusta noin 800 tuntia vuodessa. Maahanmuuttajakoulutuksen järjestäminen on kirjattu opiston opetustehtävään (hyväksytty OKM 1.1.2013). Pääosan maahanmuuttajien kurssitarjonnasta muodostavat suomen kielen kurssit. Suomen kurssitarjontaan kuuluu eritasoisia kursseja, mm. luku- ja kirjoitustaidon kurssit lukutaidottomille, suomen alkeiskurssit sekä jatkotason kurssit (taitotasot A1-A2). Lisäksi kotivanhemmille on oma suomen kurssi, jonne voi tulla yhdessä lapsen kanssa.

Suomen opetuksen lisäksi maahanmuuttajille suunnattuun kurssitarjontaan kuuluu yhteiskunnallisten aineiden kursseja (mm. atk-kurssit ja hyvinvointitreenit maahanmuuttajille) sekä liikunta- ja taitoaineiden kursseja (mm. koko perheen ruokakurssit ja liikuntahetket).

Hiiden Opisto järjestää yleisiä kielitutkintoja suomen kielessä keskitasolla. Tutkintopäiviä pidetään Lohjalla neljä kertaa vuodessa.

Edellä mainittujen lisäksi Hiiden Opisto järjestää vapaan sivistystyön lukutaitokoulutukseen (UMAKO) kuuluvia kursseja. Opisto saa Opetushallitukselta rahoitusta em. koulutuksen järjestämiseksi vuoden 2018 alusta alkaen. Koulutuksen kohderyhmään kuuluminen edellyttää, että opiskelija tarvitsee opetusta/tukea lukemisessa ja kirjoittamisessa sekä suomen alkeiden opiskelussa ja että opiskelun tarve on kirjattu henkilön kotoutumissuunnitelmaan. UMAKO-koulutuksen opiskelijarekrytoinnissa tehdään yhteistyötä Lohjan kaupungin aikuissosiaalityön maahanmuuttajatiimin sekä TE-toimiston kanssa. Koulutus on osallistujille maksuton.

Hiiden Opiston maahanmuuttajatyötä kehitetään Opetushallituksen myöntämän laatu- ja kehittämisavustuksen turvin. Vuosille 2018–2019 avustusta on myönnetty 14 000 €. Maahanmuuttajatyön kehittämishankkeeseen kuuluu olennaisena osana verkostotyö, jota tehdään aktiivisesti mm. Lohjan kaupungin aikuissosiaalityön maahanmuuttajatiimin, muiden oppilaitosten sekä järjestökentän (mm. Lohjan Monitoimikeskus ry, Lohjan seudun mielenterveysseura ry) kanssa. Laatu- ja kehittämisavustusta käytetään myös oppimateriaalin kehittämiseen, henkilöstön täydennyskoulutukseen sekä erilaisten tapahtumien järjestämiseen, joilla tuetaan kaksisuuntaista kotoutumista Lohjan kaupungissa.

Opisto on mukana yhteistyökumppanin roolissa Vihdin kunnan sekä Lohjan, Raaseporin ja Karkkilan kaupunkien yhteisessä Resurssipankki-hankkeessa vuosina 2018–2020. Hankkeen tavoitteena on luoda kuntien ja järjestöjen välille toimintamalli, joka vahvistaa alueelle muuttaneiden pakolaisten kotoutumista. Hiiden Opisto tukee maahanmuuttajien kieli-, kulttuuri- ja muita opintoja Opetushallituksen vuosittain myöntämällä opintotietoliikenneavustuksella. Suurin osa opiston kursseista on siten maahanmuuttajille maksutomia erillisestä hakemuksesta.

Hiiden Opisto pyrkii toiminnallaan edistämään kaksisuuntaista kotoutumista Lohjan kaupungissa. Opiston laaja kurssitarjonta on kaikkien lohjalaisten käytettävissä, ja kurssit toimivat kantasuomalaisten ja maahanmuuttaneiden kohtaamispaikkana. Vuorovaikutus maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välillä on opistossa vilkasta myös siitä syystä, että Hiiden Opistossa toimii tuntiopetustehtävissä useita maahanmuuttajataustaisia opettajia.

3.2 Lohjan Liikuntakeskus Oy

Lohjalla työikäisten maahanmuuttajien terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä kuntoliikunnan avulla huolehditaan ohjaamalla terveystalveista asiakkaita liikuntaneuvontaan ja matalan kynnyksen ryhmäliikuntaan, mikäli heidän katsotaan liikkuvan terveyden kannalta riittämättömästi ja tarvitsevan erityistä tukea liikunnan aloittamiseen. THL:n mukaan terveydenedistämisaktiivisuus on Lohjalla liikunnan osalta 64 % (koko maassa 71 %) vuonna 2016.

Liikuntaneuvonta on Liikuntakeskus Oy:n palvelumuoto lohjalaisille, jotka liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän. Liikuntaneuvonta tarjoaa tukea liikunnan aloittamiseen ja tietoa erilaisista liikuntamahdollisuuksista. Liikuntaneuvonta on maksutonta. Liikuntakeskuksen ohjauspalveluiden painopiste on liikuntaneuvonnan lisäksi vesiliikunta- ja erityisliikuntapalveluissa.

Liikunnalla on tärkeä rooli maahanmuuttajien kotouttamisessa. Maahanmuuttajat ovat Liikuntakeskuksen palveluiden kuten uimahallin, liikuntapaikkojen ja kuntosalien käyttäjinä valtaväestöön nähden yhdenvertaisessa asemassa, ja uusia lohjalaisia tutustutetaan Liikuntakeskukseen yhteistyössä maahanmuuttajapalveluiden kanssa. Yhteistyö seurojen, järjestöjen ja hankkeiden kanssa mahdollistaa myös kohderyhmälle räätälöidyn toiminnan, joka on toistaiseksi ollut pienimuotoista esimerkiksi liikuntavuorojen ja lasten uimakoulujen muodossa. Liikuntaseurojen tulisi olla vahvasti mukana kotouttamisessa. Seuratoiminnan jos minkä kautta maahanmuuttajat integroituvat tehokkaasti uuteen yhteiskuntaan.

3.3 Kirjastotoimi

Kirjastossa vierailee maahanmuuttajaryhmiä tutustumassa kirjaston palveluihin pääasiassa eri oppilaitosten kautta. Heille kerrotaan muun muassa kirjaston palveluista, tiloista, kokoelmista ja Monikielisen kirjaston palveluista.

Kaupunginkirjastoon hankintaan kirjaston kokoelmapoliittisen ohjelman mukaisesti vieraskielistä kirjallisuutta kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan. Eniten hankitaan englannin-, saksan- ja ranskankielistä kirjallisuutta. Lisäksi hankitaan aineistoa mm. viron, venäjän, italian ja espanjan kielellä. Vuonna 2017 kaupunginkirjaston kokoelmissa oli vieraskielistä kirjallisuutta noin 11 800 kpl, 4% kokoelmasta. Vieraskielisiä kirjoja hankittiin noin 700 kpl. Valtaosa vieraskielistä kirjallisuutta hankitaan pääkirjastoon. Myös vieraskielisiä lehtiä tilataan kirjastoon. Vuodelle 2018 on tilattu 9 vuosikertaa paperilehtiä, ja lisäksi on käytettävissä 17 vieraskielistä e-aikakauslehteä RB Digital -palvelun kautta. E-lehtiä voivat lukea myös kirjaston ulkopuolella useat yhtäaikaisten käyttäjät. Kirjastoon hankitaan myös vieraskielisille tarkoitettuja suomen kielen kursseja.

Monikielinen kirjasto tarjoaa kaikkialla Suomessa mahdollisuuden lukea kirjallisuutta omalla kielellä. Kirjaston aineistot sijaitsevat Helsingin kaupunginkirjaston (yleisten kirjastojen keskuskirjaston) kokoelmissa, mutta niitä voi pyytää lainaan oman kirjaston kautta.

Monikielisen kirjaston valikoimiin kuuluu aineistoa aikuisille, nuorille ja lapsille noin 80 kielellä. Valtaosa Monikielisen kirjaston aineistosta on kirjoja, mutta kokoelmista löytyy myös musiikkia, elokuvia ja aikakauslehtiä.

Monikielisen kirjaston kokoelmaa voi myös selata Helmet-aineistotietokannassa tarkennetun haun avulla. Tällöin selauksessa käytetään kielivalintaa, jonka avulla esiin tulee vain tietyn kielen aineisto. Kirjastoille lähetetään siirtokokoelmia, joiden laina-aika on 3-4 kk ja lainoja voidaan uusia jopa viisi kertaa. Palvelu on maksutonta. Monikielisen kirjaston esite on saatavilla useilla eri kielillä.

3.4 Kulttuuritoimi

Yleinen kulttuuri tarjoaa vuosittain kaikille avoimia ilmaisia yleisötilaisuuksia. Kulttuuritoimi tekee yhteistyötä Hiiden Opiston sekä Lohjan Monitoimikeskuksen kanssa, joiden kanssa on toteutettu myös maahanmuuttajaryhmien vierailuja esimerkiksi Kaupunginorkesterin ja Lohjan teatterin esityksiin. Yhteistyötä tehdään myös tapahtumatuotannoissa, joiden suunnittelussa ja toteuttamisessa maahan muuttaneiden osallisuutta on hyvä vahvistaa mahdollisuuksien mukaan. Kaikki kansallisuudet voivat hakea Länsi-Uudenmaan musiikkiopistoon, jonka valinnat tapahtuvat loppukeväällä valintakokeiden kautta. Myös teatteritoiminta on kaikille mahdollista ja valinnat rooleihin tapahtuvat näytelmäkohtaisesti koeluvun kautta.

Lohjan museoiden näyttelyt on rakennettu siten, että ne kertovat monipuolisesti Lohjan historiasta ja kulttuuriperinteestä. Näyttelyjä on markkinoitu maahanmuuttajien kanssa työskenteleville viranomaisille, järjestöille ja oppilaitoksille. Jo vuosien ajan näyttelyihin on käynyt tutustumassa maahanmuuttajaryhmiä. Museokäynnit maahanmuuttajille voisi jatkossa järjestää säännöllisesti aikataulutettuina. Opastus voidaan tehdä suomen lisäksi tarvittaessa englanniksi tai venäjäksi. Museossa on esite mm. englannin- ja venäjänkielisenä.

3.5 Asuminen ja ympäristö

Lohjan kaupungin asuntopoliittinen ohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 9.12.2015 § 167. Lohjan kaupunki asetti tavoitteeksi taata kohtuullinen asumistaso kaikille kuntalaisille sekä luoda edellytyksiä yhä moninaisempien asumistarpeiden ja -toiveiden toteuttamiselle eri väestöryhmille. Kohtuuhintaisen asumisen turvaaminen sekä eriarvoistumisen, syrjäytymisen ja asunnottomuuden ehkäisy ovat keskeisiä tavoitteita. Asuntopoliittisen ohjelman mukaan maahanmuuttajien asumisen ohjaukseen, neuvontaan ja tukeen haetaan hankerahoitusta yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Yhteistyötä voidaan tulevaisuudessa vahvistaa entisestään esimerkiksi Naapurussovittelun keskuksen kanssa sekä ottamalla aktiivisesti käyttöön esimerkiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) kotisivuilta löytyviä materiaaleja.

Maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaiseen asumiskulttuuriin tukee se, että he asuvat siellä, missä valtaväestökin. Sisäasiainministeriön 2.10.2008 julkaiseman ”Toiveena monipuolinen asukasrakenne” -selvityksen mukaan maahanmuuttajien omia toiveita vastaa parhaiten asuinympäristö, jossa olisi valtaväestöä edustavia lapsiperheitä ja maahanmuuttajilla olisi mahdollisuus luontevaan kanssakäymiseen valtaväestön kanssa. Se antaa paremmat lähtökohdat sekä kielen oppimiseen että kulttuuriin tutustumiseen.

Maahanmuuttajille pyritään osoittamaan asunto normaalista vuokra-asuntokannasta. He voivat hakea Lohjan Vuokra-asunnot Oy:n kotisivujen kautta vuokra-asuntoa sähköisellä asuntohakemuksella. Asuntoa voi hakea myös yksityisiltä vuokra-asuntoja tarjoavilta toimijoilta. Lohjan Vuokra-asunnot tarjoaa asuntoja hakijoille yhdenvertaisesti etnisestä alkuperästä riippumatta. Monipuolinen asukasrakenne ehkäisee alueiden liiallista eriytymistä ja asuinalueiden sosioekonomisen rakenteen yksipuolistumista.

3.6 Konsernihallinto, kaupunkikehitys ja yrityspalvelut

Lohjan kaupungilla oli 3219 työntekijää vuonna 2017. Maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä on sekä määräaikaissä että vakituisissa työsuhteissa. Maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden yleistyminen on oletettavaa ja suotavaa seuraavien vuosien aikana. Kaupungin henkilöstöpoliittisiin periaatteisiin voidaan ottaa tavoitteeksi se, että kaupungin työntekijöistä olisi maahanmuuttajataustaisia yhtä paljon kuin maahanmuuttajia on prosentuaalisesti suhteessa väestöön.

Toivottavaa on myös, että Lohjalla asuvien maahanmuuttajien osaaminen tulee käyttöön kokonaisvaltaisesti ja siten, että alueen työnantajien ja maahanmuuttajaväestön välille syntyy kontakteja. Maahanmuuttajien työllistymistä kuntaan edistetään yksilöllisesti heille räätälöidyn toimenpitein, yhteistyössä työvoimahallinnon, oppilaitosten, alueen työllisyys Hankkeiden ja Novago Yrityskehitys Oy:n kanssa. Lohjalla järjestetään rekrytointitilaisuuksia mahdollisuuksien mukaan, ja toivottavaa on, että Lohjan maahanmuuttajaväestö osallistuu kaikkiin alan tapahtumiin yhdenvertaisesti ja saa niistä tiedon.

Kehittämisen näkökulmat:

Elinvoima-toimiala: kaupunkisisällöt, kaupunkikehitys

Tavoitteet:

- Maahanmuuttajat käyttävät monipuolisesti Liikuntakeskuksen, kirjaston, Hiiden Opiston ja kulttuuritoimen palveluja
- Maahanmuuttajat saavat oikea-aikaista asumiseen liittyvää ohjausta, neuvontaa ja tukea sekä apua asumisen ongelmatilanteissa riippumatta taustastaan
- Lohjan kaupunki työllistää maahanmuuttajia samassa suhteessa heidän väestöosuuteensa nähden
- Lohjan seudun työnantajat ja alueen maahanmuuttajat löytävät toisensa

Toimenpiteet:

- Kotoutumista tukevat hankehaut sekä hankeyhteistyö sekä tiedonvaihto yhdistysten ja maahanmuuttajapalveluiden kanssa
- Yhteistyön ja tiedonvaihdon vahvistaminen elinvoima-toimialan ja maahanmuuttajapalveluiden (hyvinvointi-toimiala) kanssa
- Lohjan seudun tapahtumista tiedotetaan maahanmuuttajille aktiivisesti yhteistyössä maahanmuuttajapalveluiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa
- Maahan muuttaneiden työllistämisen tavoite kirjataan kaupungin henkilöstöpoliittisiin periaatteisiin

Mittarit:

- Tapahtumien määrä, osallistujamäärät, toteutetut hankkeet, kumppanuudet

Talousarviovaikutukset:

- Mahdollisten hankkeiden omarahoitusosuudet

III Verkostotyö ja kansalaisyhteiskunta kotoutumisen edistämisessä

4. TE-toimiston palvelut ja yhteistyö Lohjan kaupungin kanssa

TE-palveluissa kotoutumista edistävä laki tarkoittaa käytännössä maahanmuuttaja-asiakkaan kielitaidon, työelämävalmiuksien ja ammatillisen osaamisen kasvun tukemista työvoimapolitiittisin toimenpitein. TE-toimisto työskentelee paitsi asiakastasolla, myös yhteistyössä kuntien, elinkeinoelämän, järjestöjen, kouluttajien ja muiden tahojen kanssa luoden yleisiä edellytyksiä onnistuneelle yksilölliselle kotoutumisprosessille. Kotoutumisprosessi onkin nähtävä vahvasti kaikkien yhteiskuntalohkojen konkreettisena yhteistyönä. Kuntatasolla sillä on kytkennät myös elinkeino-, koulutus- ja osaamisasioihin. Kotoutumisen aikana TE-toimiston tehtäviin kuuluu kotoutumislain piirissä olevien asiakkaiden henkilökohtainen ohjaustyö, asiakkaan motivointi sekä yksilöllisen kotoutumissuunnitelman laadinta ja toteutuksen tukeminen ja seuranta suhteessa työllistymiseen. Siihen sisältyy myös TE-toimiston keskeisen lainsäädännön asettamien oikeuksien, velvollisuuksien ja niistä aiheutuvien seuraamusten henkilökohtainen informointi. Kotoutumisprosessi muodostuu asiakasta eteenpäin vievistä palvelukokonaisuuksista ja eri työvoimapalveluista. Palveluiden toteutumista seurataan asiakaskohtaisesti. Kotoutumisprosessissa asiakas ohjataan todetun kielikoulutustarpeen ja -tason mukaisesti kotoutumiskoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen sekä valmennuspalveluihin. Kotoutumisprosessin aikana asiakkaalla on käytössään palvelutarpeen mukaisesti TE-toimiston koko palveluvalikoima.

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurillisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa toimivan peruskielitaidon. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena.

Sitä voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa maahanmuuttajan työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun. Maahanmuuttajalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen, jos hänellä on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve ja jos TE-toimisto arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee hänen kotoutumistaan ja työllistymistään, tai jos opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa. Maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä edistävän omaehtoisen opiskelun tukeminen kotoutumistuella edellyttää, että kyse on suomen tai ruotsin kielen opiskelusta tai että opiskelu tapahtuu pääasiassa suomen tai ruotsin kielellä. Tuettavaan omaehtoiseen opiskeluun voi opintojen lisäksi sisältyä työharjoittelua tai kansalaisjärjestö- tai muuta vapaaehtoistoimintaa. Tuettavan omaehtoisen opiskelun kestosta vähintään puolet tulee olla opintoja tai niihin liittyvien tehtävien suorittamista. Kotoutumisajan päätyttyä palvelut tuotetaan normaaliuden periaatteella eli maahanmuuttajien palvelut tuotetaan samoilla periaatteilla kuin kantasuomalaistenkin palvelut. Kotoutujalla on velvollisuus osallistua toimenpiteisiin samoin kuin kantaväestölläkin. Viranomaisilla on velvollisuus tarjota aktiivisesti toimenpiteitä määrärahojen rajoissa.

Luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyivät vuoden 2018 alusta opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta tarjotaan jatkossa osana aikuisten perusopetusta tai vapaan sivistystyön koulutuksena. Latinalaisten aakkosten osaamista vahvistavaa koulutusta tarjotaan jatkossakin osana TE-hallinnon hankkimaa kotoutumiskoulutusta. Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta omaehtoisena koulutuksena voidaan tukea kotoutumisaikana kotoutumislain perusteella, mikäli koulutus täyttää lain sille asettamat ehdot (20 h/vko). Luku- ja kirjoitustaidon koulutus voidaan katsoa myös työttömyysturvalain kannalta sivutoimiseksi, jolloin asiakkaalla säilyy velvoite ottaa vastaan muita hänelle tarjottavia päätoimisia palveluja.

Verkostotyön kehittäminen

Osalla kotoutujista on sellaisia terveydellisiä ja/tai sosiaalisia ongelmia, että ne vaikuttavat merkittävästi kotoutumiseen. Osa ongelmista vaikuttaa suoraan oppimiskykyyn, osa välillisesti. Kunnan, TE-palvelun ja kolmannen sektorin toimijoiden haasteeksi voidaan nostaa kotoutuvien palvelut tilanteessa, jossa TE-palvelu ei asiakasta voi auttaa. Tällöin vaihtoehtoja pitäisi löytyä asiakaslähtöisen tarpeen mukaisesti sosiaalisen kuntoutuksen, työkokeilun ja palkkatuen avulla. Maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi kaupungin palvelut (aikuissosiaalityö sekä sen maahanmuuttajatiimi, nuorisopalvelut) tekevät kiinteää yhteistyötä TE-palveluiden, kolmannen sektorin, eri oppilaitosten sekä Novago Yrityskehitys oy:n kanssa. Eri paikallisjärjestöt ja yritykset työllistävät maahanmuuttajia ja tarjoavat kuntouttavaa työtoimintaa, työharjoittelu- ja työkokeilupaiikkoja.

5. Kansaneläkelaitos

Kansaneläkelaitos (Kela) huolehtii Suomessa asuvien ja monien ulkomailla asuvien suomalaisten sosiaaliturvasta eri elämäntilanteissa. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, perustoimeentulotuki, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet ja vähimmäiseläkkeet.

Henkilöllä on oikeus saada Kelan etuuksia sitten, kun hän on saanut turvapaikan tai oleskeluluvan ja asuu vakinaisesti Suomessa. Kun turvapaikka tai oleskelulupa on myönnetty, henkilöllä on oikeus samoihin Kelan etuuksiin ja muuhun sosiaaliturvaan kuin muillakin Suomessa vakinaisesti asuvilla. Henkilön on ensin haettava kuulumista Suomen sosiaaliturvaan. Sosiaaliturvaan kuulumisesta henkilö saa kirjallisen päätöksen ja Kela-kortin. Henkilön on mahdollista hakea myös eurooppalainen sairaanhoitokortti.

Sinä aikana, kun turvapaikanhakija odottaa lupapäätöstä turvapaikkahakemukseensa, hänellä ei ole oikeutta Kelan etuuksiin. Turvapaikanhakijoiden sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaa se vastaanottokeskus, jossa turvapaikanhakija on kirjoilla. Kaikki turvapaikanhakijat eivät asu vastaanottokeskuksissa, vaan yksityismajoituksessa esimerkiksi sukulaistensa luona. Heihin pätee sama kuin muihinkin turvapaikanhakijoihin. He eivät pääse Suomen sosiaaliturvaan, ennen kuin heillä on oleskelulupa Suomeen.

Paperittomat, eli he joilla ei ole oleskelulupaa eikä oikeutta vastaanottokeskuksen vastaanottopalveluihin, ovat oikeutettuja niin sanottuun minimieksistenssiin eli vain välttämättömään elämisen perustarpeet turvaavaan tukeen. Minimieksistenssissä on kyse käytännössä maksusitoumuksin toteutettavasta ruoasta ja lääkkeistä muutamalle päivälle. Kela ohjaa laittomasti maassa oleskelevat vapaaehtoisen paaluun järjestelmään.

Kelan etuudet maksetaan asiakkaan omalle pankkitilille. Mikäli asiakkaalla ei ole omaa pankkitiliä eikä hän voi sellaista avata, tulee tästä ilmoittaa Kelaan, jolloin etuuden maksaminen järjestetään muulla tavoin.

Perustoimeentulotuen siirtyminen kunnilta Kelan vastuulle vuoden 2017 alussa on lisännyt Kelassa tehtävän ohjauksen ja neuvonnan tarvetta. Kela ohjaa ja neuvoa maahanmuuttaja-asiakkaita, vaikka näiltä puuttuisi suomen kielen taito sekä luku- ja kirjoitustaito omalla kielellään.

Vasta maahan tulleiden asiakkaiden ohjauksessa ja neuvonnassa Kela voi tehdä yhteistyötä kunnan maahanmuuttajapalveluiden kanssa. Yhteistyössä järjestettäviä toimintamuotoja voivat olla ryhmäinfot Kelan palveluista sekä säännölliset Kelan palveluneuvojan vierailut kunnan sosiaalitoimen tiloissa.

Maahanmuuttaja-asiakkaat, jotka tarvitsevat lisätietoa Kelan päätöksistä ja etuuksista, voivat varata ajan Kelaan, tarvittaessa kunnan sosiaalitoimen ja maahanmuuttajapalveluiden avustuksella. Kela varaa tarvittaessa tulkin tapaamiselle. Mikäli asiakkaan asia on kiireellinen, Kela voi järjestää niin kutsutun hätätulkkauksen. Näitä tilanteita voivat olla esimerkiksi kiireelliset toimeentulotuen tarpeet.

6. Maistraatti, Poliisi ja Maahanmuuttovirasto

Maistraatti

Maistraatti vastaa väestötietojärjestelmästä, jossa on perustiedot kaikista Suomessa asuvista ihmisistä. Jos ulkomaan kansalainen muuttaa Suomeen vakinaisesti, hänet rekisteröidään Suomen väestötietojärjestelmään ja hänelle merkitään henkilötunnus ja kotikunta. Ulkomaalainen tarvitsee kotikunnan voidakseen käyttää palveluja, joita kunnat tarjoavat vain omille asukkailleen.

Alle vuoden oleskelu Suomessa on tilapäistä, jolloin ihmisellä ei ole oikeutta kotikuntaan. Asuinosoite voidaan kuitenkin rekisteröidä väestötietojärjestelmään, jos se on tarpeen. Rekisteröinnin edellytyksenä on laillinen oleskelu Suomessa.

Yli vuoden oleskelu Suomessa on vakinaista, jolloin ihmisellä on oikeus myös kotikuntaan. Kansalaisuudesta riippuen henkilön tulee osoittaa asumisen vakinaisuus seuraavin tavoin:

- EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalaisen tulee ensin rekisteröidä oleskeluoikeutensa Maahanmuuttovirastossa.
- Toisen Pohjoismaan kansalaisen kohdalla kotikunnan saamiseksi riittää, että hänen on tarkoitus asua Suomessa vähintään vuoden ajan.
- Muun maan kansalaisella on oltava jatkuvaan tai pysyvään oleskeluun oikeuttava oleskelulupa. Jos hänellä on voimassa oleva vähintään yhden vuoden tilapäiseen oleskeluun oikeuttava lupa eli B-oleskelulupa, hän saa kotikunnan vain, jos voi osoittaa että asuminen on jatkuvaa. Tämä tapahtuu näyttämällä esimerkiksi työsopimustai opiskelutodistus, joiden mukaan työn tai opiskelun on tarkoitus jatkua vähintään kaksi vuotta.

Rekisteröityminen tapahtuu käymällä maistraatissa henkilökohtaisesti. Lohjalla ei ole maistraatin toimipistettä, vaan lähin maistraatin toimipiste on Raaseporissa. Jos maahanmuuttaja-asiakas tarvitsee Maistraatin palveluja, kunnan sosiaalipalvelut voivat ohjata ja neuvoa niissä asiakasta.

Poliisi

Poliisin toiminta on suunnitelmallista poliisin, sidosryhmien ja kansalaisten yhteistyötä, jolla ylläpidetään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tavoitteena on yhteistyössä viranomaisten, asukkaiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa ehkäistä rikollisuuden syitä. Poliisi on turvallisuusasioiden asiantuntija ja ennalta ehkäisevän toiminnan aloitteentekijä. Aikuissosiaalityön maahanmuuttajatiimi, oppilaitokset sekä järjestöt suunnittelevat tarvittaessa yhteistyössä poliisin kanssa maahanmuuttajille kohdennettuja tiedotustilaisuuksia. Maahanmuuttaja-asiakkaiden lupa-asioiden hoidossa, kuten poliisilta hankittavan henkilökortin hakemiseen liittyvissä asioissa, kunnan sosiaalitoimi tarvittaessa ohjaa ja neuvoo asiakkaitaan yhteistyössä poliisin kanssa.

Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttovirasto on oleskelulupaviranomainen, joka päättää oleskeluluvan myöntämisestä Suomeen tuleville ulkomaalaisille kuten opiskelijoille, työntekijöille, elinkeinonharjoittajille, paluumuuttajille ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten perheenjäsenille. Lisäksi Maahanmuuttovirasto rekisteröi EU-kansalaisten oleskeluoikeuden ja myöntää heidän perheenjäsenilleen oleskelukortin.

Maahanmuuttovirasto käsittelee kaikki turvapaikkahakemukset puhuttelusta päätöksentekoon sekä ohjaa turvapaikanhakijoiden vastaanoton käytännön toimintaa. Maahanmuuttovirasto myös päättää ulkomaalaislain mukaisesti ihmisten käännättämisestä ja karkottamisesta.

Maahanmuuttovirasto on muukalaispasseja ja pakolaisen matkustusasiakirjoja myöntävä viranomainen. Se vastaa myös kansalaisuushakemuksista ja -ilmoituksista sekä kansalaisuusaseman määrittämisestä sekä vastaa Suomen ulkomaalaisrekisterin ylläpidosta.

Maahan muuttaneet tarvitsevat paljon ohjausta, neuvontaa ja tietoa oleskelulupa-asioissa ja Suomeen muuttamista koskevissa asioissa. Lohjalla asuva maahanmuuttaja saa halutessaan ohjausta ja neuvontaa oleskelulupa-asioissa sosiaalitoimen työntekijöiden kautta. Maahanmuuttoviraston internet-sivuilta (www.migri.fi) löytyy myös laajasti tietoa oleskelulupien ja kansalaisuuden saamiseen liittyvistä asioista, ja Maahanmuuttoviraston puhelinpalveluun on mahdollista olla yhteydessä palvelun aukioloaikoina. Ajantasaiset Maahanmuuttoviraston yhteystiedot löytyvät sen kotisivuilta **www.migri.fi**.

7. Lohjalaisten yhdistysten kotoutumista tukeva toiminta

Kansalaistoiminnan Keskus

Yhdistystoimintaan osallistuminen on uusille asukkaille erinomainen keino tutustua kantaväestöön sekä yhteisöihin. Lohjalla toimii lähes 400 yhdistystä, jotka järjestävät monenlaista toimintaa ja tilaisuuksia sekä tarjoavat harrastusmahdollisuuksia. Toimintaan osallistuminen edellyttää tietoa yhdistysten olemassaolosta. Maahanmuuttajia ohjaavilla työntekijöillä ja vapaaehtoisilla on tärkeä rooli paikkakunnan yhdistysten tietojen välittäjänä. Lohjalaisista yhdistyksistä saa tietoa Apuomena ry:n Kansalaistoiminnan keskuksen ylläpitämältä www.lohjalaiset.fi -sivustolta sekä paikallislehtien järjestöpalstoilta. Liikuntajärjestöjen tiedot löytyvät myös Lohjan kaupungin Liikuntakeskuksen nettisivuilta.

Apuomena ry on yhdistysten yhteisö, johon kuuluu 65 yhdistystä (v. 2018). Apuomena tarjoaa työllistämistä tukevia palveluita, digineuvontaa sekä vapaaehtoistoimintaa, joita kaikkia voivat myös maahanmuuttajat hyödyntää. Yhdistykset ja ryhmät voivat vuokrata sekä Apuomenan järjestötilaa että muiden yhdistysten tiloja käyttöönsä.

Kansalaistoiminnan keskus on Veikkauksen rahoittamaa yhdistyksiä tukevaa Apuomenan toimintaa. Kansalaistoiminnan keskus järjestää koulutuksia sekä eri toimijoiden yhteistyötä edistäviä tilaisuuksia. Keskeinen osa toimintaa on viestintä niin yhdistyksistä kuin yhdistyksillekin. Eri ryhmille, kuten myös maahanmuuttaneille, kerrotaan yhdistysten toiminnasta ja heitä autetaan tarvittaessa sopivan yhdistyksen löytämisessä. Kansalaistoiminnan keskuksen ohjausryhmässä valmistellaan Lohjan kaupungin yhdistysohjelmaa, johon kirjataan Lohjan kaupungin ja yhdistysten yhteistyön käytännöt sekä poistetaan mahdollisia esteitä. Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen on yhtenä yhdistysohjelman aiheena.

Yhdistysten monialaisessa joukossa on useita erityisesti maahanmuuttajille toimintaa ja kotoutumisen tukea tarjoavia yhdistyksiä. Yhteisen kielen puute varsinkin juuri tulleilla maahanmuuttajilla vaikeuttaa yhdistystoimintaan osallistumista. Lohja on mukana vuosina 2018-2020 lähikuntien yhteisessä Resurssi-pankki-hankkeessa, jossa osallistumiskynnystä madalletaan järjestötutustumisten, koulutusten ja yhteisen materiaalipankin avulla.

Lohjan Monitoimikeskus ry

Lohjan Monitoimikeskus ry on Lohjan sekä Vihdin alueella toimiva kansalaisjärjestö. Yhdistyksen toiminnan päämääränä on edistää kotoutumista, työllistymistä ja monikulttuurista kohtaamista. Yhdistyksen tavoitteena on järjestää osallisuutta ja sosiaalisia verkostoja vahvistavaa matalankynnyksen toimintaa sekä maahanmuuttajille että suomalaisille.

Toimintaa ohjaavia arvoja ovat yhdenvertaisuus, vastuullisuus ja ihmislähtöisyys. Yhdistys on perustettu vuonna 1997, ja se on poliittisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton.

Yhdistyksen rooli kotoutumisen asiantuntijana on Länsi-Uudellamaalla vakiintunut merkitykselliseksi. Yhdistyksen tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat Lohjan kaupunki sekä alueen muut maahanmuuttajien kotoutumista edistävät toimijat kuten Hiiden Opisto, Luksia, TE- toimisto, Apuomena ja muut alueelliset järjestöt. Yhdistys jatkaa vuonna 2018 oppilaitosyhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuoltoa opettavien oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen kanssa.

Yhdistys edistää maahanmuuttajien ja suomalaisten työllistymistä ja opiskelun aloitusta tarjoamalla työtä tai työkokeilupajakoja kahvio-, siivous- ja toimistotyötehtävissä. Tehtäviin palkataan työntekijät palkkatuella. Yhdistys myös tarjoaa kuntouttavaa työtoimintaa, jota on mahdollista toteuttaa kahviossa tai toimistotehtävissä.

Monitoimikeskuksen matalan kynnyksen ryhmien tavoitteena on maahanmuuttajien kotoutumisen mahdollistaminen sekä laadukkaan ja mielekkään vapaaehtoistyön tarjoaminen. Ryhmät tukevat maahanmuuttajien sosiaalisia verkostoja, osallisuutta ja suomen kielen oppimista.

Kaikki ryhmät ovat maksuttomia.

Opi suomea -ryhmissä vapaaehtoiset tukevat osallistujia suomen kielen opiskelussa. Erityisesti keskitytään lukemisen, kirjoittamisen ja puhumisen vahvistamiseen. Kaiken tasoiset suomen kielen osaajat ovat tervetulleita, sillä harjoittelu tapahtuu pienryhmissä.

Kielikahvilat ovat vapaamuotoisia suomenkielisiä keskusteluryhmiä, joissa osallistujat pääsevät harjoittelemaan suomen kielen käyttöä. Ryhmässä keskustellaan viikoittain vaihtuvista aiheista, harjoitellaan arkipäivän tilanteita ja hyödynnetään esimerkiksi pelejä.

Language Cafe on englanninkielinen keskusteluryhmä, jossa puhutaan eri aiheista englannin kielellä. Vetäjänä toimii englannin kielen taitoinen vapaaehtoinen.

Kansainvälinen jalkapallokerho on suunnattu liikunnasta kiinnostuneille. Tavoitteena on tutustua toisiin rennossa ja välittömässä ilmapiirissä. Ryhmä tarjoaa hauskan paikan suomen kielen opiskelulle. Ryhmä vetää maahanmuuttajataustainen vapaaehtoinen.

Pöytälatkä toteutetaan Talpelin Taiga ry:n kanssa yhteistyössä. Pöytälatkä on hauska harrastus, johon on helppo tulla ja tutustua ihmisiin eri lähtökohdista. Ryhmä kokoontuu kerran viikossa ja harjoittelee SM-kisoihin sekä järjestää pieniä turnauksia.

Kotikaupunki tutuksi -toiminta sai alkunsa osallistujien ja vapaaehtoisten innostuksesta. Toiminnassa tehdään yhteislähtöjä Lohjan ja Vihdin alueen eri ilmaistapahtumiin ja nähtävyyksiin. Yhteinen tekeminen on nähty tärkeäksi sekä vapaaehtoisten että osallistujien palautteessa. Toiminnan kautta osallistujat saavat tietoa eri mahdollisuuksista alueella ja pystyvät jatkossa osallistumaan niihin myös itsenäisesti.

Tapahtumat: Yhdistys järjestää ryhmätoiminnan ohella tapahtumia ja virkistystilaisuuksia tukeakseen kotoutumista edistävää perustoimintaa. Tarkoituksena on järjestää yhteisiä avoimia tapahtumia, kuten tee-mapäiviä, retkiä tai urheilutapahtumia sekä erilaisia tilaisuuksia yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

Vapaaehtoistyö: Vapaaehtoistyöntekijöillä on merkittävä rooli yhdistyksen perustehtävän toteuttamisen kannalta.

Punainen Risti, Etelä-Lohjan osasto

Suomen Punainen Risti on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä. Punaisen Ristin tehtävänä on auttaa apua eniten tarvitsevia kotimaassa ja ulkomailla. Punainen Risti auttaa ihmisiä katastrofien ja onnettomuuksien sattuessa ja kouluttaa heitä varautumaan niihin. Järjestö kannustaa ihmisiä hoitamaan terveyttään ja pitämään huolta toisistaan. Lisäksi Suomen Punainen Risti auttaa luonnononnettomuuksien ja sotien uhreja ja tekee kehitysyhteistyötä ympäri maailman.

Punaisen Ristin tehtävä on tukea haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä ympäri maailman, minkä vuoksi pakolaisina tulleiden maahanmuuttajien auttaminen on yksi sen ydintehtävistä.

Etelä-Lohjan osasto (Virkkalantie 12-16, 08700 Lohja)

- välittää vapaaehtoisia ystäviksi ystävää kaipaaville yksinäisille tai maahanmuuttajaperheille
- järjestää kerhotoimintaa senioreille ja maahanmuuttajille (alkaa syksyllä 2018)
- järjestää lapsille Reddie Kids -kerhoja
- järjestää LäksyHelp-kerhoja sekä peruskoulun ala-asteen oppilaille että peruskoulua suorittaville maahanmuuttajille
- järjestää EU-ruokajakeluita
- järjestää hoivakotivierailuja
- avustaa viranomaisia onnettomuustilanteissa (mm. tulipalot)
- järjestää tapahtumia yksin tai yhdessä muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) on avoin kansalaisjärjestö, joka edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. MLL on lasten, nuorten ja perheiden arjen asiantuntija, vapaaehtoistyön toteuttaja, arjen tuen kehittäjä ja yhteiskunnallinen vaikuttaja.

MLL Uudenmaan piiri toteuttaa lapsen näkökulman ja tarpeet huomioivan vanhemmuuden tuen muotoja. Se ehkäisee eriarvoistumista ja tukee perheitä erilaisin keinoin. MLL tarjoaa maahan muuttaneille perheille arjen tukea ja yhteisöjä, joihin kuulua, sekä samalla apua kielen oppimisessa. MLL:n kouluttamat vapaaehtoiset perhekummit ja maahanmuuttajaäitien ystävät antavat aikaansa ja auttavat arjen asioissa.

Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminta on ammatillisesti ohjattua tukihenkilötoimintaa. Toiminta tukee maahan muuttaneiden äitien ja naisten kotoutumista ja kielen oppimista sekä tutustuttaa heidät suomalaiseseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Ystävän saaneet maahanmuuttajanaiset ovat saaneet toiminnasta tukea arkeensa, ja he kokevat osallisuutensa uudessa kotimaassaan lisääntyneen. Toiminta ehkäisee maahan muuttaneiden naisten ja heidän perheidensä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Jokainen ystävyys suhde aloitetaan tapaamisella, jossa ovat läsnä maahanmuuttajaäiti, vapaaehtoinen sekä MLL:n koordinaattori.

Maahanmuuttajaperheille tarjottava perhekummitoiminta on vahvasti ammatillisesti ohjattua vapaaehtoistoimintaa, jonka tarkoituksena on lisätä perheen hyvinvointia ja vahvistaa elämänhallintaa. Perhekummi voi olla maahanmuuttajaperheen tukena ja apuna uuteen ympäristöön kotoutumisessa, kun omat tukiverkostot ja sukulaiset asuvat kaukana. Perhekummitoiminnan tavoitteena on aina tukea perheen vanhempia ja vanhemmuutta, ehkäistä ongelmien syntymistä ja kasautumista sekä antaa voimia perheen arkeen. Perhekummi voi toimia juttuseurana, lisäksi arjessa tai lisäsylinä lapsille. Aloitustapaamisessa perhe, perhekummi ja MLL:n työntekijä sopivat kummissuhteen tavoitteista. Perhekummi tapaa perhettä tavallisesti joka toinen viikko noin 2-3 tuntia vuoden ajan.

Lohjan seudun mielenterveysseura ry

Lohjan seudun mielenterveysseura ry on vuonna 1993 perustettu yhdistys, jonka päämääränä on edistää mielenterveystyötä Lohjan alueella vuosittaisen toimintasuunnitelman mukaisesti. Se on sitoutunut, suvaitsevainen ja luotettava järjestö, joka tukee vapaaehtoisvoimin ihmisten hyvinvointia. Yhdistys tarjoaa tukea, kriisiapua, kuntoutusta ja arjen apua elämän eri tilanteisiin. Se järjestää myös tapahtumia ja luentoja sekä pyrkii nostamaan kaikessa toiminnassaan esiin mielen hyvinvoinnin merkitystä voimavarana, jota voi vahvistaa.

Lohjan seudun mielenterveysseura ry on parina viime vuonna pienimuotoisesti järjestänyt Hiiden Opiston kanssa Hyvinvointitreenit maahanmuuttajille -nimikkeellä ryhmätoimintaa ko. kohderyhmälle. V. 2018-20 yhdistys on mukana Suomen Mielenterveysseuran ESR-rahoitteisessa hankkeessa "Mielen hyvinvointia ja osallisuutta monikulttuurisessa Suomessa". Tämän puitteissa on hyvinvointiryhmiä mahdollista jatkaa ja kehittää niistä Lohjalle soveltuva malli yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Maahanmuuttajia ei yhdistyksen kaikille avoimissa ryhmissä tähän mennessä ole juurikaan ollut. Jatkossa on tavoitteena, että heitä saataisiin mukaan toimintaan kantasuomalaisten joukkoon. Hankkeen myötä yhdistys toivoo myös löytävänsä kotoutuneista maahanmuuttajista vapaaehtoisia ohjaajia koulutettaviksi eri toimintoihin erityisesti maahanmuuttajien tarpeita ajatellen.

Lohjan seurakunta

Lohjan evankelis-luterilainen seurakunta vahvistaa Lohjalla asuvien maahanmuuttajien kotoutumista perustoiminnassaan kuten lasten ja nuorten kerhoissa ja leireillä, joissa on aina mukana joitakin maahanmuuttajia. Diakoniatyö on auttanut lasten leirimaksuissa ja harrastemaksuissa sekä antamalla vaihtotorilta vaatteita. Lohjan seurakunta antaa myös ruoka-apua.

Maahanmuuttajia osallistuu seurakunnan ryhmätoimintoihin, jotka ovat vertaisryhmiä ja sosiaalista kanssakäymistä. He ovat osallistuneet myös diakoniaruokailuihin. Yhdessä järjestöjen ja maahanmuuttajapalveluiden kanssa seurakunta on osallistunut erilaisiin teemailtoihin kuten maahan muuttaneille naisille suunnattuun teemailtaan.

Seurakunnan toiminta on kaikille avointa, ja tulevana ohjelmakautena seurakunta on valmis olemaan mukana maahanmuuttajille suunnatun avun suunnittelussa yhteistyössä Lohjan kaupungin, maahan muuttaneiden ja yhdistysten kanssa.

Vapaaseurakunta

Vapaaseurakunta on auttanut monia yksittäisiä pakolaisperheitä mm. kirpputorin avulla ja pitänyt englanninkielistä naistenpiiriä, jossa keskusteltiin englanniksi ja käännettiin välillä arabiaksi, opiskeltiin Raamattua ja rukoiltiin yhdessä eri kansallisuksia edustavien naisten kanssa.

Tällä hetkellä seurakunnan Raamatun opettaja Willem Kuipers käy viikottain Espoossa pitämässä raamattutunteja afgaaninuorille (mukana myös muita kansallisuksia).

Vapaaseurakunnassa toimii arkitiistaisin EU-ruokajako (ajankohdat ilmoitetaan www.sivuilla) ja Soppakirkko, jossa jaetaan leipää kaikille tarvitsijoille. Niihin ovat tervetulleita kaikki maahanmuuttajat, joista osa on käynytkin hakemassa EU-ruokakassin.

Vapaaseurakunta toivottaa kaikki maahanmuuttajat lämpimästi tervetulleeksi seurakunnan tilaisuuksiin. Englanninkielinen tulkkaus onnistuu, varsinkin kun tarve tiedetään etukäteen.

Kansan Raamattuseura, Vivamo

Kansan Raamattuseuran Säätiö (KRS) on luterilaisen kirkon piirissä toimiva valtakunnallinen evankelioimisjärjestö. Vivamossa järjestetään ympäri vuoden tapahtumia ja kursseja, joissa käsitellään esim. eri ikäkausien ja elämänvaiheiden kysymyksiä, hengellistä kasvua ja Raamatun sanomaa.

Vivamossa järjestetään turvapaikanhakijalasten ja nuorten leirejä yhdessä ryhmäkotien ja Suomen Pakolaisapu ry:n kanssa. Vivamon Raamattukylä on myös ottanut pakolaisnuoria näyttelijöiksi ja avustaviin tehtäviin. Ryhmäkodit ovat käyneet edeltä sovitussa Lastenkylä-päivissä, vierailleet Raamattukylän näytelmissä sekä tutustumassa Vivamon toimintaan. Vivamon henkilökunta on myös tehnyt tarvekeräyksiä ryhmäkotien pakolaislapsille ja äideille. Yhteistyötä Lohjalla asuvien maahanmuuttajien kanssa voidaan vahvistaa mahdollisuuksien mukaan.

Lohjan helluntaiseurakunnan maahanmuuttajatyö

Helluntaiseurakunta kohtaa maahanmuuttajat lähimmäisinä ja haluaa osoittaa heille rakkautta käytännön teoin heidän monenlaisissa tarpeissaan kuten kuljettamisessa, lahjoitustavaroiden ja asunnon etsimisessä, muuttamisessa, postin selvittämisessä (suomen kieli), työ- ja opiskelupaikan etsimisessä, laskujen maksun opettelussa sekä tukihenkilönä esimerkiksi sairaalassa.

Maahanmuuttajia ohjataan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden pariin, jos seurakunta ei itse osaa neuvoa. Seurakunnan toiminta on vapaaehtoisten omien voimavarojen ja kontaktien mukaista eli se ei ole erikseen ohjattua tai suunniteltua. Helluntaiseurakunta on avoin myös säännöllisen kotouttamistoiminnan järjestämiseen.

Helluntaiseurakunnan sunnuntaijumalanpalvelukset tulkitaan englanniksi helpottamaan maahanmuuttajien osallistumista. Kristityt maahanmuuttajat pyritään aktivoimaan mukaan toimintaan esimerkiksi kuoroon ja pienryhmiin sekä ohjaajiksi lapsityöhön. Vastuun jakaminen maahanmuuttajille saa heidät kokemaan yhteisön omakseen. Vastuun kanto lisää myös omanarvontuntoa, kun autettavasta tulee auttaja.

5. Osallisuuden, hyvien suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen

Jokaisella kuntalaisella on oikeus syrjimättömään elämään ja yhdenvertaiseen arkeen ja osallistumiseen riippumatta äidinkielestä, vakaumuksesta, iästä, ulkonäöstä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Kuntien velvollisuus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön, kuten perustuslakiin, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakeihin sekä kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja etiikkaan. Lisäksi esimerkiksi kunnan nuorisotoimintaa ohjaavaan nuorisolakiin sekä opetustoimintaa ohjaaviin opetussuunnitelmien perusteisiin on myös sisällytetty perustuslain tasoisesti säädetyt yhdenvertaisuusperiaatteet, jotka ovat kuntaa velvoittavia.

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on suunnitelma siitä, miten yhdenvertaisuutta edistetään yhtäältä kunnan toiminnassa ja toisaalta henkilöstöpolitiikassa. Työnantajalla, jonka palveluksessa on säännöllisesti vähintään 30 henkilöä, on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Edistämistoimia ja niiden vaikuttavuutta on käsiteltävä henkilöstön tai heidän edustajiensa kanssa.

Kaikki erilainen kohtelu ei ole syrjintää. Positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan yhdenvertaisuuslaissa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan oloja heillä, jotka laissa tarkoitettulla syrjintäperusteella ovat epäedullisemmassa asemassa kuin verrokkiryhmä. Ihminen saattaa joutua esimerkiksi iän, vammaisuuden tai vieraskielisyyden perusteella eriarvoiseen asemaan palveluissa tai työelämässä, jos esteiden poistamisesta ei ole huolehdittu asianmukaisesti. Esimerkiksi vaikeasti työllistyville kohdistettu tuki, maahanmuuttajille kohdistettu ohjaus ja neuvonta tai järjestelyt vammaisen opiskelun mahdollistamiseksi eivät ole syrjintää.

Lohjan kaupungin strategiaan 2017-2025 on kirjattu seuraavia tavoitteita:

Kärki 1: Elinvoimainen Lohja

- asukasluvun kasvu 1 % vuodessa
- työllisten ja työpaikkojen määrän kasvu
- hyvä saavutettavuus ja monipuoliset kulkemisen mahdollisuudet, toimiva sisäinen ja ulkoinen liikenne
- toimivat taajamat ja kaupunkikeskus
- monipuoliset tapahtumat ja vapaa-ajan palvelut
- kaupungin vuosikate 400 euroa per asukas
- puhdas ympäristö ja laadukas infrastruktuuri

Kärki 2: Hyvinvoiva Lohja

- toimivat palvelut asukaslähtöisesti
- laadukas toimintaympäristö
- korkealuokkainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle
- hyvät harrastusmahdollisuudet
- hyvinvoiva ja osaava henkilöstö

Kärki 3: Aukkaiden Lohja

- vireä kansalaistoiminta
- yhteisöllisyyden lisääminen
- asukkaiden itse tuottamaa sisältöä ja viihtyvyyttä kaupunkiin
- lapsiystävällisyys
- yhdistysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksien lisääminen
- lisääntyvä asukastyytyväisyys

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää sitä, että kaupungissa tunnistetaan ne ryhmät ja yksilöt, jotka kohtaavat erilaisia esteitä osallistumisen suhteen. Vähävaraiset voivat kohdata taloudellisia esteitä harrastusmahdollisuuksien, vapaa-ajan palveluiden ja tapahtumien osalta. Vammaiset ja ikäihmiset saattavat kohdata konkreettisia fyysisiä esteitä kulkemismahdollisuuksien ja vapaa-ajan palveluiden osalta. Vasta maahan tulleet, valtakielisiä vasta opettelevat ihmiset voivat kohdata tiedollisia esteitä ja osallisuuden esteitä, jos tietoa on saatavilla ainoastaan valtakielillä, jos osallistuminen toimintoihin edellyttää täydellistä suomen kielen taitoa ja jos toimintaa järjestävillä tahoilla on kielteisiä ennakkoluuloja suhteessa tiettyihin kansallisiin tai uskontoihin.

Kunta voi edistää yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja kulttuurien välistä vuoropuhelua usein eri keinoin. Oikeusministeriön hyvien väestösuhteiden toimintamallit antavat kunnille selkeitä vinkkejä hyvien väestösuhteiden edistämiseen 17).

Yhdenvertaisuussuunnitelma. Yhdenvertaisuussuunnitelman tekeminen on Lohjan kaupungin lakisääteinen velvollisuus. Suunnitelma voi olla erillinen suunnitelma tai osa jotain muuta suunnitelmaa (tasa-arvosuunnitelma, työsuojelun toimintaohjelma, henkilöstösuunnitelma).

Yhdenvertaisuussuunnitelman tekemisen voi aloittaa taustaselvityksellä, jossa kartoitetaan työpaikan tilanne eri syrjintäperusteiden osalta 18). Selvityksessä voidaan käydä läpi sekä asenneilmapiiriä että käytännön menettelytapoja eri syrjintäperusteiden osalta: ikä, kieli, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, uskonto, etninen tausta, sukupuoli tai muu syy. Tulevatko kaikki yhdenvertaisesti kohdatuksi ja kuulluksi, ja onko tosiasiallinen yhdenvertaisuus turvattu? Onko olemassa edellä mainituista syrjintäperusteista johtuvia esteitä, jotka vaikuttavat osallistumismahdollisuuksiin? Taustaselvitystä voi tukea henkilöstölle suunnattu kysely, jossa selvitetään, toteutuuko yhdenvertaisuus ja onko esimerkiksi työpaikalla koettu syrjintää.

17) kts. Yhdenvertaisuus.fi : <https://yhdenvertaisuus.fi/hyvien-vaestösuhteiden-edistaminen>

18) Ammattiliittojen yhteinen ohje yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseksi: https://www.akava.fi/files/22444/Työpaikan_yhdenvertaisuussuunnitelman_laatiminen.pdf

Taustaselvityksen perusteella kirjataan kaikki keskeiset havainnot nykytilanteesta sekä päätetään toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja toimenpiteiden toteuttamisaikataulusta.

Palveluissa huomioidaan väestösuhteet. Kunnan tarjoamissa palveluissa tunnistetaan asiakkaat, jotka kuuluvat heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa oleviin väestöryhmiin (muun muassa kielivähemmistöt, ikäihmiset, vammaiset, pitkäaikaistyöttömät). Asiakkaan tilanne ymmärretään sekä palvelurakenteen että väestösuhteiden kannalta kokonaisvaltaisesti, jolloin asiakastyö vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksien tasa-arvon toteutumiseen käytännössä.

Rahoituksella ohjaaminen. Kunnan myöntämien avustuksien rahoituskriteereissä painotetaan rahoitettavien toimintojen vaikuttavuutta hyviin väestösuhteisiin ja kuntalaisten väliseen yhdenvertaisuuteen.

Kohtaamispaikkojen mahdollistaminen. Kaupunki tarjoaa tiloja eritaustaisten kuntalaisten kohtaamisille ja vuorovaikutukselle. Tilojen tarjonnassa huomioidaan myös riittävät henkilöstöresurssit työntekijöille, jotka luovat yhteyksiä ja kohtaavat eri väestöryhmiin kuuluvia ihmisiä.

Yhdenvertainen kaupunkisuunnittelu. Olemassa olevien ja uusien asuinalueiden suunnittelussa huomioidaan eri väestöryhmien välisen yhdenvertaisuuden toteutuminen ja pyritään lisäksi tietoisesti välttämään asuinalueiden eriarvoistumista.

Moninaisuusviestintä. Kuntalaisille viestitään tavoilla, jotka ylläpitävät luottamusta monimuotoisessa kunnassa ja luovat myönteistä paikallisidentiteettiä. Onko esimerkiksi keskeisimmistä palveluista, tapahtumista ja toimintamuodoista tarjolla tietoa suomen ja ruotsin lisäksi yleisimmillä Lohjan vierailla kielillä?

Konfliktien ennaltaehkäiseminen ja ratkaiseminen. Väestösuhteita seuraamalla ja niihin aktiivisesti vaikuttamalla kunta voi ennaltaehkäistä konflikteja. Väestöryhmien välisiä konflikteja voidaan ratkoa konfliktinratkaisu- ja sovittelumenetelmien välityksellä (yhteisösovittelu, naapurussovittelu, rikos- ja riita-asioiden sovittelu).

On selvää, että kaikille yhdenvertaisesti elinvoimainen, hyvinvoiva ja asukaslähtöinen Lohja voi toteutua vain, jos kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Kehittämisen näkökulmat:

Osallisuuden, hyvien suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen

Tavoitteet:

- Lohjan kaupungin strategian tavoitteet elinvoimaisesta, hyvinvoivasta ja asukkaiden Lohjasta toteutuvat kaikkien Lohjalla asuvien vähemmistöjen kohdalla

Toimenpiteet:

- Lohjan kaupunki tekee tulevan ohjelmakauden aikana yhdenvertaisuussuunnitelman ja päivittää sitä säännöllisesti. Yhdenvertaisuussuunnitelmassa huomioidaan kaikki yhdenvertaisuuslaissa mainitut syrjintäperusteet
- Lohjan kaupunki järjestää yhteistyössä alueen järjestöjen kanssa tapahtumia, jotka vahvistavat myönteistä paikallisidentiteettiä ja hyviä väestösuhteita
- Kunnan myöntämissä avustuksien rahoituskriteereissä painotetaan rahoitettavien toimintojen vaikuttavuutta hyviin väestösuhteisiin ja kuntalaisten väliseen yhdenvertaisuuteen

Mittarit:

- Asiakastyytyväisyys
- Henkilöstön tyytyväisyyttä mittaavat tekijät
- Valtakunnalliset ja alueelliset syrjintäkokemuksia ja yhdenvertaisuutta mittaavat seuraintindikaattorit (kehitteillä työ- ja elinkeinoministeriössä)
- Järjestetyt tapahtumat ja osallistujamäärät

Talousarviovaikutukset:

- Tapahtumakustannukset
- Koulutuskustannukset
- Mahdolliset hankerahoitukset ja omavastuuosuudet
- Rahoituskriteerien kohdentaminen ei itsessään lisää kustannuksia

Työryhmän jäsenet:

Heikki Kerkkänen, maahanmuuttajakoordinaattori, sosiaali- ja erityispalvelut

Elina Nokelainen, valmistava opettaja, Tytyrin koulu

Maria Streng, valmistava opettaja, Anttilan koulu

Inka Kangaskoski, Kanneljärven Opisto

Anita Lindevall, osastonhoitaja, alle kouluikäisten ja heidän perheidensä peruspalvelut

Jana Riisalo, suunnittelija, Lohjan Monitoimikeskus

Tuija Jurvanen, erityislastentarhanopettaja, alle kouluikäisten ja heidän perheidensä peruspalvelut

Anne Kotonen, rehtori, Hiiden Opisto

LOHJA
Järvikaupunki